

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΔ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΜΑΪΟΥ 1997

ΑΡΙΘ. 8

Ἡ Ἐκθεσις ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου» καὶ τὰ μηνύματα αὐτῆς*

4. Ἡ Ἐκθεσις «Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου» βοηθεῖ νὰ κατανοήσωμε τὴ συμβολὴ τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ πνεύματος στὴν — ὑπὸ νέαν πνευματικωτέραν μορφήν — ἀνακαίνισι καὶ ἀνθησι τῆς Τέχνης στὰ πλαίσια τοῦ ἑλληνοβυζαντινοῦ πολιτισμοῦ. Γιὰ νὰ ἀξιολογήσωμε ὀρθῶς καὶ δικαίως τὴ συμβολὴ αὐτῆ, πρέπει νὰ φέρωμε στὴ σκέψι μας καὶ νὰ συνειδητοποιήσωμε, ὅτι ὁ Χριστιανισμός, ὅταν ἦλθε σ' ἐπαφὴ μὲ

θηναῖοι ξυνιέντες (= συνερχόμενοι) εἰς θέατρον τὸ ὑπὸ τῆ ἀκροπόλει προσεῖχον σφαγαῖς ἀνθρώπων, καὶ ἐσπουδάζετο τοῦτ' ἐκεῖ μᾶλλον ἢ ἐν Κορίνθῳ νῦν, χρημάτων τε μεγάλων ἐωνημένοι (= μισθωμένοι, ἀγορασμένοι) ἤγοντο μοιχοὶ καὶ πόρνοι καὶ τοιχωρύχοι καὶ βαλαντιοτόμοι καὶ ἀνδραποδισταὶ καὶ τὰ τοιαῦτα ἔθνη, οἱ δὲ (Ἀθηναῖοι) ὤπλιζον αὐτοὺς καὶ ἐκέλευον συμπύπτειν»⁴⁸. Καὶ ὁ Δίων Χρυσόστομος σημειώνει τὰ ἐξῆς: «Ἀθηναῖοι δ' ἐν τῷ θεάτρῳ θεῶνται τὴν καλὴν ταύτην θέαν ὑπ' αὐτὴν τὴν Ἀκρόπολιν, οὗ τὸν Δίονυσον ἐπὶ τὴν ὀρχήστραν τιθέασιν' ὥστε πολλάκις ἐν αὐτοῖς τινα σφάττεσθαι τοῖς θρόνοις, οὗ τὸν ἱεροφάντην καὶ τοὺς ἄλλους ἱερεῖς ἀνάγκη καθίζειν»⁴⁹. Ἦταν τόση ἡ πνευματικὴ ὑποβάθμισις, ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι δὲν δέχθησαν ν' ἀκούσουν κάποιον φιλόσοφο, ὁ ὁποῖος θέλησε νὰ τοὺς νουθετήσῃ καὶ νὰ τοὺς ὑποδείξῃ, ὅτι ἡ συμπεριφορὰ καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ τους κατάπτωσις δὲν συμβιβάζονται πρὸς τὸ ἔνδοξο πολιτισμικὸ παρελθόν τους. Μάλιστα οἱ Ἀθηναῖοι, ὅπως ἀναφέρει ὁ Δίων, ἔκαμαν στὸν φιλόσοφο αὐτὸ τὸν βίον ἀβίωτον καὶ τοῦ δημιουργῆσαν τόσες δυσκολίας, «ὥστε ἐκείνον... καταλιπεῖν τὴν πόλιν καὶ μᾶλλον ἐλέσθαι (= νὰ προτιμήσῃ) διατρίβειν ἀλλαχόσε τῆς Ἑλλάδος»⁵⁰. Χαρακτηριστικοὶ εἶναι οἱ λόγοι τοῦ Joseph Holzer: «Ἡ Ἑλλὰς δὲν ἦταν πιά ἐκείνη ἡ ὑπερήφανη Ἑλλὰς τῶν περσικῶν πολέμων καὶ τοῦ

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**
Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν
Τακτικοῦ Μέλους τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν, βρῆκε μπροστά του ἐκφυλιστικὰ φαινόμενα αἰσθητικῆς καταπτώσεως, ἀκόμη καὶ σ' αὐτὸ τὸ «κλεινὸν» καὶ «ἰοστεφεῖς» ἄστυ τῶν Ἀθηνῶν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ οἱ Ἀθηναῖοι ἀποκεφάλιζαν ἀνηλεῶς τὰ ἀγάλματα τῶν χρόνων τοῦ Φειδίου, γιὰ νὰ ἀντικαθιστοῦν τὰ κεφάλια τους μὲ τὰ βλοσυρὰ ἢ ἡλίθια χαρακτηριστικὰ τοῦ Γαίου ἢ τοῦ Κλαυδίου⁴⁷. Ὡς ἐπανειλημμένως ἔχει ὑπομνήσει ὁ γράφων, οἱ Ἀθηναῖοι τότε δὲν δίσταζαν νὰ ρυπαίνουσαν καὶ βεβηλώνουσαν μὲ αἰσχροὺς παλαίστρους καὶ αἱματηρὰς μονομαχίας καὶ αὐτὸ τὸ Διονυσιακὸ θέατρο, μέσα στὸ ὁποῖο ἄλλοτε δημιουργοῦσαν ρίγη συγκινήσεως τὰ ἔργα τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου. Ὁ Φιλόστρατος ἔλεγε χαρακτηριστικῶς τὰ ἐξῆς: «Ἀ-

48. Φιλοστράτου, Βίος Ἀπολλωνίου Τυανέως, Δ', 22.

49. Δίωνος Χρυσοστόμου, Λόγος λα', 347.

50. Αὐτόθι. Εὐαγγέλου Δ. Ἀντωνιάδου, Ἡ κατάστασις τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, Ἀθήναι, 1932, σσ. 105-106. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἀθήναι, πόλις συνεχοῦς θεολογικῆς καὶ πολιτιστικῆς συμβολῆς, Ἀθήναι, 1986, σσ. 27-28.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 314 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.

47. F. W. Farrar, Αἱ πρώται ἡμέραι τοῦ Χριστιανισμοῦ, βιβλίον Α': Ὁ Ἀντίχριστος, μτφρ. Χ. Ἰ. Παπαϊωάννου, Πειραιεύς, 1922, σσ. 12-13.

Περικλέους, οὔτε κἄν ἡ Ἑλλάς, πού... ἐπαιρνε... κάτι ἀπ' τὴν αἴγλη τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Μετὰ τὴν πτώσι τῆς Κορίνθου (146 π.Χ.) εἶχε ξεπέσει σὲ ρωμαϊκὴ ἐπαρχία... Ἀπὸ τότε ἡ Ἑλλάς δὲν ἦταν πιά παρὰ ἡ σκιά τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ τῆς... Αὐτὴ ἡ χώρα, ἀπὸ τόσο ὕψος, εἶχε καταπέσει σὲ τέτοιο βάθος!...»⁵¹.

Ὡστε ὁ Χριστιανισμὸς δὲν κατέστρεψε πολιτισμικῶς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως ἰσχυρίσθηκαν μερικοί. Ἀντιθέτως τὴν βρήκε κατεστραμμένη καὶ ἐκφυλισμένη καὶ τὴν πῆρε στὰ εὐλογημένα του φτερά, γιὰ νὰ ὀδηγήσῃ σιγὰ - σιγὰ αὐτήν, ὅπως καὶ ὀλόκληρο τὸν Ὁρθόδοξο Βυζαντινὸ Ἑλληνισμό, σὲ νέα πολιτισμικὰ ὕψη⁵², πρὸς τὰ ὁποῖα ἀνιψώνουν μὲ θαυμασμὸν τὸ βλέμμα τους οἱ πολλὲς δεκάδες χιλιάδων τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς Ἐκθέσεως «Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου». Ὁ Ὁρθόδοξος Βυζαντινὸς Ἑλληνισμὸς καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῦ πνευματικῶς ἐξελληνισθέντες ἐξεκόλασαν τὸ ἄριστον «καλλιτεχνικὸν βούλεσθαι» καὶ δημιούργησαν τοὺς ἀρίστους ψυχολογικοὺς ὄρους ἀναπτύξεως τῆς καλλιτεχνικῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνθήσεως τῆς Τέχνης στὰ πλαίσια τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Θεολογίας, Κοσμοθεωρίας καὶ Βιοθεωρίας, πού, ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ Chateaubriand, «χάρισαν ἀνεξάντλητες πηγὲς ἐμπνεύσεως, ἄγνωστες πρὶν, δημιούργησαν νέα βασικὰ συναισθήματα, νέους πόθους, ἀνοιξαν νέους ὁρίζοντες»⁵³.

5. Ἡ Ἐκθεσις «Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου» ἀποδεικνύει τὴν πνευματικὴ ἰδιοτυπία τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης, ἡ ὁποία — ἀκόμη καὶ στὴν κοσμικὴ τῆς διάστασι — ὑποβοηθεῖ τὴν ἐξασφάλισι τῆς ἐλευθερίας τοῦ καλλιτέχνου. Ἡ ὀρθόδοξος βιοθεωρία, δαμάζουσα τὰ ζωικὰ πάθη καὶ τὶς ἐνστικτώδεις παρορμήσεις, συντελεῖ στὴ δημιουργία καθαρῶν αἰσθητικῶν βιωμάτων, τὰ ὁποῖα δὲν νοθεύονται ἀπὸ ἡδονιστικὰς ἢ χρησι-

51. Joseph Holzner, Παῦλος, μτφρ. Ἱερωνύμου Κοτσώνη (ἀπὸ τὴν 21η ἔκδοσι), Ἀθήναι, 1948, σσ. 228-229.

52. Περισσότερα σχετικῶς ἰδὲ στὰ ἐξῆς: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἱστορία τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, Ἀθήναι, 1950. Τοῦ ἴδιου, Οἰκοδόμοι Πολιτισμοῦ, Ἀθήναι, 1965. Τοῦ ἴδιου, Αἱ ὑπηρεσίαι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ἐν Ἀθήναις 1971. Τοῦ ἴδιου, Χριστιανισμὸς καὶ Πολιτισμὸς, Ἀθήναι, 1980. Τοῦ ἴδιου, Πολιτιστικὴ πλημμυρὶς καὶ πολιτισμικὴ ὑποβάθμισις, Ἀθήναι, 1984.

53. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τέχνη καὶ Ἐλευθερία (Αἰσθητικὸ Δοκίμιο), Ἀθήναι, 1976, σ. 49-50.

μοθηρικὰς ροπὰς καὶ ἐπιδιώξεις, ἀλλὰ συναρτῶνται πρὸς τὴν ἀνωτέραν πνευματικὴν ζωὴν, πρὸς τὸ ἠθικὸ χρέος καὶ τὴν κοινωνικὴ εὐθύνη.

Ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, καταδικάζουσα ὁποιαδήποτε ἀσυδοσία καὶ ἠθικὴν παρεκτροπὴ τῆς Τέχνης (ποὺ θὰ θύμιζε τὶς σημερινὰς παρεκτροπὰς, ποὺ γίνονται ἐν ὀνόματι τοῦ συνθήματος: «Ἡ Τέχνη γιὰ τὴν Τέχνη» - «L' art pour l' art»), καὶ συναρτῶσα τὴν θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἀξιολόγησι αὐτῆς πρὸς τὴν ποιότητα τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς, τονίζει ὅτι «οὐδεὶς τῶν εὐφρονούντων τὴν τέχνην κακίζει, ἂν εἰς τὰ τοῦ βίου τούτου ἀναγκαῖα χρησίμων τι κατασκευάσῃ. Διανοεῖσθαι γὰρ χρὴ τὸν σκοπὸν καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τεχνῶν γίνεται' καὶ εἰ μὲν πρὸς εὐσέβειαν δεκτόν' εἰ δὲ πρὸς αἰσχρότητα τινα, στυγητὸν καὶ ἐκβεβλημένον»⁵⁴. Ἡ ἰδία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἀνάγουσα τὴ σκέψι μας ἀπὸ τὴ δεοντολογία τῶν διαφόρων μορφῶν τῆς κοσμικῆς Τέχνης πρὸς τὶς ἱερὰς εἰκόνας, ἐπισημαίνει, ὅτι «πᾶσαι μὲν οὖν βάναισοι τέχνηαι τοῦ σκοποῦ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἐκκλίνουσαι, ἀποκήρυκτοὶ εἰσιν' αἱ δὲ μὴ οὕτως ἔχουσαι, ἀλλ' εἰς τὸν βίον ἡμῶν χρησιμεύουσαι, οὐδαμῶς τὸ ἀπρεπὲς ἔχουσιν, οὐδὲ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων διεπτύσθησαν ἢ ἀπεβλήθησαν. Καὶ τὴν ζωγραφικὴν τέχνην, εἰ μὲν εἰς ὄψιν αἰσχροτήτος ταύτη χρῆσαιτό τις, ἀπόπτυστός ἐστι καὶ ἐπιβλαβής... Εἰ δὲ ἐναρέτων ἀνδρῶν βίους καὶ μαρτυρικῶν ἄθλων διηγῆσεις καὶ τὰ τούτων ἐξηγητικὰ παθήματα καὶ τῆς τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας τὸ μυστήριον γράφειν ἐθέλωμεν, τῆνικαῦτα τῆ τῶν ζωγράφων χρώμενοι τέχνη, εὐρισκόμεθα λιαν ὀρθῶς ἐργαζόμενοι»⁵⁵.

6. Ἡ πολυσυλλεκτικὴ Ἐκθεσις τῆς Νέας Ὑόρκης, ἐξαίρουσα πρὸ πάντων τὴν ἐκκλησιαστικο-λειτουργικὴν διάστασι τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης, ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ ἀναγωγικὴ καὶ μυσταγωγικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιαστικὴ ἢ Λειτουργικὴ Τέχνη θαυμάζεται σήμερον ὄχι μόνον διὰ τὸ πνευματικὸν τῆς περιεχόμενον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εἰδολογικὴ ἢ μορφολογικὴ αἰσθητικὴ τῆς ἀξία. Πρόκειται περὶ ἀρίστης καταφάσεως τῶν

54. Joh. D. Mansi, Sacrorum Concilium nova et amplissima collectio (= Mansi), Φλωρεντία καὶ Βενετία, 13, 241.

55. Ἐνθ' ἀνωτ. Πρβλ. Βασ. Γιαννοπούλου, Αἱ περὶ Τέχνης ἰδέαι τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, Ἀθήναι, 1989, σσ. 12 ἐξ.

πολιτιστικῶν ἀξιών καὶ εἰδικῶς τῆς αἰσθητικῆς ἀξίας τοῦ Ὡραίου, τὸ ὁποῖο, συμφώνως πρὸς τὴν – μὲ χριστιανικὰ κριτήρια μετριασμένη – πλατωνίζουσα παράδοσι τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἐκμαγεῖο καὶ οἰονεὶ ἀνάκλασις τοῦ πανυπερτελείου κάλλους τοῦ Θεοῦ⁵⁶. Ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐπικαλεῖται τὴ μαρτυρία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, ὁ ὁποῖος τονίζει ὅτι μὲ τὰ χρώματα τῆς ἱερᾶς ζωγραφικῆς «τὸ ἀρχέτυπον κάλλος» τοῦ Θεοῦ μεταφέρεται «πρὸς τὸ ὁμοίωμα»⁵⁷.

Ἡ Ἐκθεσις τῆς Ν. Ὑόρκης βοηθεῖ νὰ ἐπαλλάξωμε μὲ τοὺς Πατέρας τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὅτι οἱ ἱ. ναοὶ χωρὶς εἰκόνες εἶναι «ἄσχημοι καὶ ἄμορφοι»⁵⁸. Γι' αὐτὸ «πάντες οἱ ὀρθόδοξοι... τὴν ὠραιότητα τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ ἐκ διαφόρων χρωμάτων καὶ κοσμήσεως ζωγράφων ποιοῦμεν»⁵⁹. Ἔτσι «τῶν χρωμάτων τὰ ἄνθη», τῶν «χρυσουγῶν ψηφίδων αἱ συνθέσεις», τὰ «φαιδρὰ ζωγράφων τεχνήματα» κ.τ.τ. συντελοῦν ὥστε νὰ «ἀπαστράπτῃ τὸ κάλλος»⁶⁰. Ὁ ἱερὸς Φώτιος ὁ Μέγας περιγράφει τὴν ὠραιότητα ἑνὸς ναοῦ· τὰ «περικαλλῆ προπύλαιά» του, ὅπου «μαρμάρων διαλεύκων πλάκες λαμπρὸν τι καὶ χάριεν ἀποστίλβουσιν» τὴν «λαμπρότητα» τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ναοῦ, ὅπου ὁ εἰσερχόμενος «θάμβους ἐμπίπταται..., τοῖς πολυμόρφοις καὶ πανταχόθεν ὑποφαινομένοις κάλλεσιν ὡς ἄστροις περιλαμπόμενος...». Ἐδῶ «χρυσὸς τε καὶ ἄργυρος» ὑπάρχουν τριγύρω, «ὁ μὲν ψηφίσι ἐπαλειφόμενος, ὁ δὲ εἰς πλάκας ἀποξεδόμενος τε καὶ τυπούμενος, ἄλλος ἄλλοις ἐπιπασσόμενος (= πασπαλιζόμενος) μέρεσιν' ἐνταῦθα ἐπικοσμούμενα κιονόκρανα, ἐνταῦθα δὲ διὰ χρυσοῦ περιζώματα... (καὶ) ταῖς ἀλύσεσιν ἐπιπλεκόμενος χρυσός... Ἄργυρος δὲ περὶ τὰς πυλίδας καὶ στυλίδας τοῦ θυσιαστηρίου σὺν τοῖς περιστώοις...». Τὰ μωσαϊκὰ ἔχουν «πολυανθεῖς» καὶ «πολυμόρφους ψηφίδας». Τὰ κάλλη τοῦ ναοῦ – συνεχίζει ὁ ἱερὸς Φώτιος – δὲν ἐπιτρέπουν στὸν θεατὴ νὰ ἀπολαύσῃ πλήρως τὸ θέαμα, διότι ἡ προσοχὴ του διασπάται τότε πρὸς τὸ ἓνα

καὶ τότε πρὸς τὸ ἄλλο («Ὁ ἀρχιτέκτων... οὐκ ἔῃ τὸν θεατὴν καθαρῶς ἐντροφήσαι τῷ θεάματι, ἄλλων ἀπ' ἄλλων ἐφελκόντων τε καὶ μετασπώντων καὶ μὴ παραχωρούντων ὅσον τις ἐθέλει τοῦ ὀρωμένου κορέννυσθαι»⁶¹). Ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ναοῦ «θάμβους ἐμπίπταται»⁶². Ἀπὸ ἀνάλογο «θάμβος» γεμίζουν καὶ τὰ πλήθη, ποὺ ἐπισκέπτονται τὴν Ἐκθεσι «Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου», ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ πρωτοσέλιδα καὶ ὀλοσέλιδα ἄρθρα ἀμερικανικῶν ἐφημερίδων. Μπροστὰ στὸ κάλλος τῶν ποικίλων ἐκθεμάτων κάθε ἀπροκατάληπτος ἐπισκέπτης ψιθυρίζει ὅτι θὰ ἔλεγε καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ ὁποῖος μπροστὰ στὸ κάλλος τῶν ἱ. εἰκόνων ἀναφώνουσε: «Ἐλκει με πρὸς θεάν τῆς γραφῆς τὸ ἄνθος καὶ ὡς λειμῶν τέρπει τὴν ὄρασιν»⁶³.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται φανερόν, ὅτι ἡ Αἰσθητικὴ τῆς προβαλλομένης στὴν Ν. Ὑόρκη Βυζαντινῆς Τέχνης, ὅπως δὲν πρέπει νὰ ἐκφυλίζεται σὲ μιὰ «Αἰσθητικὴ τῆς μορφῆς» (Formästhetik), ποὺ ἀδιαφορεῖ γιὰ τὸ πνευματικὸ περιεχόμενο, κατὰ παρόμοιον τρόπο δὲν πρέπει νὰ συρρικνώνεται σὲ μιὰ «Αἰσθητικὴ τοῦ περιεχομένου» (Gehaltsästhetik), ποὺ παραθεωρεῖ τὴ μορφή. Ἀλλὰ τί θὰ προσθέταμε γιὰ τὴν εἰδοποιὸν διαφορὰ τῆς μορφῆς αὐτῆς;

(Συνεχίζεται)

61. Μ. Φωτίου, Ὁμιλία δεκάτη: Ἐκφρασις τῆς ἐν τοῖς βασιλείοις νέας ἐκκλησίας τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου..., ἐν: Βασιλείου Λαοῦργδα, Φωτίου Ὁμιλίας - Ἐκδοσις κειμένου, Εἰσαγωγή καὶ Σχόλια, Θεσσαλονίκη 1959, σσ. 56-58, 99-104.

62. Αὐτόθι.

63. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, ἐνθ' ἄνωτ., 1265-1268.

56. Εὐαγγελίου Δ. Θεοδώρου, Ὑπέροχρα μηνύματα τῆς Ἐβδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, Ἀθήνα, 1988, σ. 56.

57. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Λόγος Α' ἀπολογητικὸς πρὸς τοὺς διαβάλλοντας τὰς ἀγίας εἰκόνας, Migne E.P. 94, 1269.

58. Mansi 12, 978.

59. Mansi 12, 1063.

60. Mansi 13, 12' 13, 57' 13, 84-85.

ΒΙΒΛΙΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

- * ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ, οἱ ἀκολουθίες ἀπὸ τὸ Πάσχα μέχρι τὴν Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Πάντων.
- * ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΑ, 50 ὕμνοι μὲ μετάφραση καὶ σχόλια οἰκοδομῆς (Μητροπ. Ἀλεξανδρουπόλεως Ἀνθίμου).
- * ΠΑΣΧΑ, ΚΥΡΙΟΥ ΠΑΣΧΑ, θεολογικὸ σχόλιο στὸν Κανόνα τῆς Ἀναστάσεως (Καθηγ. Ἀνδρέα Θεοδώρου).

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΕΛΟΥΜΕΝΩΝ ΥΠΟ ΣΧΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΠΑΛΑΙΟΗΜΕΡΟΛΟΓΙΤΩΝ «ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ»

Α. ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Πρὸς ὀρθὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ἀνακύψαντος θέματος εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἀναγωγή εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος προσδιοριζομένην σχέσιν Κράτους καὶ Θρησκείας ἐν γένει, εἰδικότερον δὲ τῆς ἐπικρατοῦσης τοιαύτης, καὶ ἡ ἐπισημάνσις τῆς ἐνίοτε παραβλεπομένης διακρίσεως μεταξὺ τῆς ἀπολύτως σεβαστῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀναθέσεως εἰς θρησκευτικούς λειτουργοὺς ὠρισμένων δημοσίων καθηκόντων καὶ λειτουργημάτων, ἧτις δὲν εἶναι διὰ τὸ Κράτος ὑποχρεωτική. Ἐκ τοῦ ὅτι δηλαδὴ τὸ Κράτος, σεβόμενον ἀπολύτως τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεώς τινος, ἐπιτρέπει αὐτῷ νὰ λατρεύῃ τὸ θεῖον ὡς ἐπιθυμεῖ, ἀκόμη καὶ ὑπὸ μίαν ἀνύπαρκτον ἱερατικὴν ιδιότητα, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι δὲν παραβαίνει τοὺς νόμους, δὲν διαταράσσει τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ δὲν προσβάλλει τὰ χρηστά ἤθη (ἄρθρ. 13 τοῦ Συντάγματος), δὲν σημαίνει ἀναγκαίως ὅτι ἀναγνωρίζει εἰς αὐτὸν καὶ τὰς διοικητικὰς ἀρμοδιότητας, τὰς ὁποίας ἔχει ἀναθέσει εἰς τοὺς λειτουργοὺς τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας ἢ καὶ εἰς τοὺς λειτουργοὺς ἄλλων νομοθετικῶς ἀνεγνωρισμένων θρησκειῶν ἢ δογμάτων.

Ἡ διάκρισις βεβαίως αὕτη, μεταξὺ θρησκευτικῶν λειτουργῶν μὲ διοικητικὰς ἀρμοδιότητας ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ὀργανωτικῆς δομῆς τοῦ Κράτους καὶ θρησκευτικῶν λειτουργῶν ἄνευ τοιούτων ἀρμοδιοτήτων, ἀπορρέει σαφῶς ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Νομοθεσίας. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐνίοτε γίνεται σύγχυσις καὶ μεταφορὰ τῶν ἐπὶ τῆς μιᾶς κατηγορίας ἰσχυόντων καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρας, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ δίδονται ὀδηγίαι, ὡς αἱ ὑπὸ τῆς σχολιαζομένης ἐνταῦθα Ἐγκυκλίου, καθίσταται ἀναγκαῖον νὰ ἐκτεθῇ συνοπτικῶς ἡ ὀπτικὴ γωνία ὑπὸ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐξετασθῇ τὸ θέμα.

Β. Η ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΕΝ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΩ

1. Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, συμφώνως πρὸς τὸ

Σύνταγμα αὐτοῦ, πρέπει νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ, ἀνεξαρτήτως θρησκείας, δόγματος, γλώσσης, φυλῆς, κ.λπ., τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀστικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων, περιλαμβανομένων εἰς ταῦτα καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς τελέσεως γάμου, τῆς ἀποκτήσεως ὀνόματος κ.λπ.

2. Μέχρι πρό τινοσ αἱ δύο αὗται συγκεκριμένα νομικὰ πράξεις ἐλάμβανον νομικὴν ὑπόστασιν, ἐν τῇ περιπτώσει ὀρθοδόξων χριστιανῶν, μόνον διὰ τῆς συμπράξεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τελοῦσης τὰ μυστήρια τοῦ γάμου καὶ τῆς βαπτίσεως διὰ τῶν κανονικῶν αὐτῆς Ἐπισκόπων καὶ λειτουργῶν. Διὰ τοὺς ἐκτὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εὐρισκομένους ὑπηκόους αὐτοῦ, τὸ Κράτος εἶχεν ὀρίσει ὅσα ἐθεώρει σκόπιμα. Πρὸ ὀλίγων ὁμῶς ἐτῶν, πρὸς ἀποφυγὴν ὑποχρεωτικῆς ἀποκαλύψεως τοῦ περιεχομένου τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως (δυναμῆς κατὰ τὸ Σύνταγμα νὰ τηρηθῇ ἐρμητικῶς κλειστῆς) καθώρισε, βάσει σχετικῶν νόμων (Ν. 1250/1982, Ν. 1438/1984), διὰ μὲν τὸν γάμον, τὸν πολιτικόν, ὡς δυνατότητα παράλληλον μὲ τὸν θρησκευτικόν, διὰ δὲ τὴν ὀνοματοδοσίαν, τὴν δήλωσιν τῶν γονέων κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς ληξιαρχικῆς πράξεως γεννήσεως, ὡς δυνατότητα παράλληλον μὲ τὴν θρησκευτικὴν τελετὴν τῆς βαπτίσεως, μετὰ τῆς ὁποίας κατ' ἔθος συνδέεται παρὰ τοῖς Ὁρθοδόξοις ἡ ὀνοματοδοσία.

3. Ἐπομένως οὐδεὶς δύναται σήμερον νὰ διαμαρτυρηθῇ κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ὅτι ἐπιβάλλει μὴ ἐπιθυμουμένην θρησκευτικὴν ἐνέργειαν, ἢ ὅτι μὴ ἀναγνωρίζον θρησκευτικὴν τινα πράξιν θρησκευτικῆς τινος ὁμάδος ἐμποδίζει τὴν ἀπόλαυσιν ἀστικῶν δικαιωμάτων μερίδος ὑπηκόων αὐτοῦ.

4. Ὡς πρὸς τὸν θρησκευτικὸν γάμον, τὸ ἄρθρον 1367 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ὡς ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ ἁρθροῦ 1 τοῦ Νόμου 1250/1982, ὀρίζει τὰ ἑξῆς: «Ὁ γάμος τελεῖται... εἴτε μὲ ἱερολογία ἀπὸ ἱερέα τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἢ λειτουργῶ ἄλλου δόγματος ἢ θρησκευύματος γνωστοῦ στὴν Ἑλλάδα».

Ἐπομένως, προκειμένου νὰ χαρακτηρισθῇ

ὡς νομίμως τελεσθεὶς εἷς θρησκευτικὸς γάμος πρέπει νὰ ἐξακριβωθῇ ἢ ὑπαρξίς τῆς ἐν τῷ νόμῳ προϋποθέσεως, ὅτι δηλαδή ὁ τελέσας αὐτὸν εἶναι «ιερεὺς τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας» ἢ «λειτουργὸς ἄλλου δόγματος ἢ θρησκείματος γνωστοῦ στὴν Ἑλλάδα».

Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ διευκρινεῖται, ὅτι τὸ Κράτος τυγχάνει ἐγκόσμιος ὀργανισμὸς καὶ κρίνει μόνον τὰ φυσικῶς ὁρατὰ γεγονότα. Οὐδόλως δὲ ἔχει τὴν δυνατότητα εἰσόδου καὶ ἐρεύνης τῶν πνευματικῶν γεγονότων. Τὸ ἐάν, λοιπόν, τις εἶναι μέλος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ διὸ ἱερεὺς αὐτῆς, θὰ τὸ ἐξακριβώσῃ (τὸ Κράτος), ἐρευνῶν τὰ κατὰστικα αὐτῆς, καὶ ὅπου δὲν ὑφίστανται τοιαῦτα, ἐρωτῶν τοὺς κανονικοὺς ἐκπροσώπους αὐτῆς. Ἐν περιπτώσει δὲ ὑπάρξεως πολλῶν οἰκειοποιουμένων τὴν ιδιότητα ταύτην, δηλαδή τὴν ιδιότητα τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐπιλέγει αὐθαίρετως (δηλαδή διὰ τῆς αὐθεντίας τοῦ αὐτοβούλως ἀποφασίζοντος) τινὰ καὶ ἀναγνωρίζει τούτον ὡς φορέα τῆς συγκεκριμένης ιδιότητος.

Ἡ δὴθεν αὐθαίρετος αὕτη κρίσις δὲν εἶναι ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐθαίρετος, διότι δὲν γίνεται ὑπὸ παντὸς κρατικοῦ ὀργάνου κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ ὀργανωμένου Κράτους, ἐκφράζοντος τὴν ἀπορρέουσαν ἐκ νενομοθετημένων διαδικασιῶν βούλησιν, τυγχάνουσιν συμφωνον πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, τὴν στηριζομένην ἐπὶ τῆς πίστεως καὶ τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ φρονημάτων. Τὸ αὐθαίρετον συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἡ ἐπιλογή δὲν ἐπιβάλλεται εἰς τὸ Κράτος ἔξωθεν, ἀλλὰ τυγχάνει ἀπόρροια τῆς κυριαρχίας καὶ τοῦ αὐτοπροσδιορισμοῦ τῆς θελήσεως τοῦ ἰδίου καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκφραζομένης καθολικῆς θελήσεως τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ.

5. Ὅσον, λοιπόν, καὶ ἂν ἰσχυρίζεται τις ὅτι τυγχάνει μέλος ἀπλοῦν ἢ ἱερατικῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, διότι συντρέχουν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ αἱ πνευματικαὶ προϋποθέσεις ἀποκτήσεως τῆς ιδιότητος ταύτης, τὸ Κράτος καὶ τὰ ὄργανα αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ ὀρίσῃ αὐτοβούλως πρὶν ἢ ἐρευνήσῃ τὰς προϋποθέσεις τῆς ἀποκτήσεως ταύτης, πρὸς ἀπόφασιν σχετικῶς. Διὸ καὶ πρέπει νὰ ἀπευθυνθῶν εἰς τὸν ἀναγνωριζόμενον ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ θεωρούμενον ὡς δυνάμενον ἵνα παράσῃ τὴν ὀρθὴν ἔναντι τοῦ Κράτους ἀπάντησιν.

Ἐπὶ παραδείγματι, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ ἐκπρόσωπος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι, ἔναντι τῶν Κρατικῶν ὀργάνων, ὁ διὰ Διατάγματος δημοσιευομένου ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως ἀναγνωριζόμενος ὑπὸ τοῦ Κράτους. Ἐν Ἀθήναις, βεβαίως, ὡς γνωστόν, σήμερον ἐδρεύουν καὶ ἄλλα 5-10 πρόσωπα, τὰ ὅποια αὐτοτιτολοφοροῦνται Ἀρχιεπίσκοποι Ἀθηνῶν καὶ ἐκπρόσωποι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, μετὰ τῆς προσθήκης εἰς τοὺς τίτλους αὐτῶν διαφόρων εἰδικῶν ὄρων (Γνησίων, Ἐνισταμένων, κ.λπ., κ.λπ., Ὁρθοδόξων). Τὰ πρόσωπα ταῦτα δὲν ἀναγνωρίζονται βεβαίως ὑπὸ τοῦ Κράτους ὡς φορεῖς τῆς οἰκειοποιουμένης ὑπ' αὐτῶν ιδιότητος. Θὰ ἠδύνατο ὁμοίως, ἐξ ἐτέρου, νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι τηροῦντες οἱ αὐτοτιτολοφορούμενοι ὡς Ἀρχιεπίσκοποι Ἀθηνῶν κ.λπ. τοὺς νόμους τοῦ Κράτους δύναται νὰ ἀσκῶν τὴν λατρείαν αὐτῶν ἀκαλύτως καὶ ἐλευθέρως. Ἄλλ' ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι ἔχουν ἀπαίτησιν καὶ δικαίωμα ἀναγνωρίσεως ὑπὸ τοῦ Κράτους τῆς ἢ ἰσχυρίζονται ὅτι κέκτηνται ιδιότητος, ὅταν μάλιστα αὕτη συνδέεται μὲ τὴν ἐκπλήρωσιν κρατικῶν λειτουργημάτων.

Γ. Η ΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΝ Τῷ ΚΡΑΤΕΙ

1. Κατὰ τὸ ἰσχύον καὶ πάντα τὰ Ἑλληνικὰ Συντάγματα, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τυγχάνει «ἀναποσπάστως ἠνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς καὶ πάσης ἄλλῃς ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας». Τοῦτο σημαίνει ὅτι, διὰ πάντα θεσμὸν καὶ ὄργανον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, *μία εἶναι ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἀναγνωριζομένη Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος*, δηλαδή ἡ ἀναγνωριζομένη ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τὸ τελευταῖον τοιοῦτοτρόπως προσλαμβάνει διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος τὴν *ιδιότητα* καὶ ὑπόστασιν ἐνὸς νομικοῦ προσώπου δημοσίου διεθνοῦς δικαίου, τὸ ὁποῖον ἐπιφορτίζεται διὰ τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ ἀποφαίνεσθαι ποῖοι οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ποῖα τὰ μέλη αὐτῆς. Ὅταν ἡ κανονικὴ καὶ ἀναγνωρισμένη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τυγχάνῃ ἠνωμένη δογματικῶς μετ' αὐτοῦ, κατὰ τὸ Σύνταγμα πάντοτε, δὲν δύναται ἀσφαλῶς νὰ εἶναι ἀναγνωρισμένη ὡς Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ μία ἕτερα Ἐκκλησία, αὐτοαποκαλου-

μένα Ὁρθόδοξος (ἢ ὑπερορθόδοξος), διότι δὲν ἔχει μετ' αὐτῆς ἐκκλησιολογικὴν, πνευματικὴν καὶ μυστηριακὴν κοινωνίαν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, καὶ ἐπομένως ἢ ἐν λόγῳ παράταξις δὲν ἀναγνωρίζεται ὡς κανονικὸν μέλος τῆς οἰκογενείας τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

2. Κατ' ἐπέκτασιν, τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, ἐν ταῖς διεθνεῖσι σχέσεσιν αὐτοῦ, συμφώνως πρὸς τὴν συνταγματικὴν ταύτην αὐτοδέσμευσιν, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ἀναγνωρίσεως ὡς Ὁρθοδόξων, τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ὀργάνων αὐτῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, αἱ ὁποῖαι ἐνῶ αὐτοαποκαλοῦνται Ὁρθόδοξοι (ἢ Γνήσιοι ὀρθόδοξοι ἢ Ὑπερορθόδοξοι) δὲν ἀναγνωρίζονται ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς τελούσαι ἐν κοινωνίᾳ μετ' αὐτοῦ, πολλῶ δὲ μᾶλλον ὅταν αἱ ἴδιαι ἀρνοῦνται τὴν ὑπαρξιν τοιαύτης ἐνότητος καὶ καυχῶνται διὰ τὴν ἀποτειχίσιν καὶ ἀποσκίρτησιν αὐτῶν ἐκ τοῦ κανονικοῦ σώματος τῆς Ὁρθοδοξίας, πεποιθυῖαι ἐφ' ἑαυτάς, ὅτι εἰσὶν ὀρθοδοξότεραι ἐκείνου καὶ πάντων καὶ πασῶν.

3. Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἀκριβῶς εὐρίσκεται ὁ γόρδιος δεσμὸς τῆς ὑποθέσεως καὶ τὸ ἀντικανονικὸν τῆς ἐν λόγῳ Ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν.

4. Τὸ Κράτος εἶναι, ὡς ἐλέχθη, θεσμὸς ἐγκόσμιος καὶ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ὁρατὴν ἐξωτερικὴν τάξιν, οὐδόλως δὲ ἔχει τὴν δυνατότητα εἰσοδου καὶ ἐρεῦνης πνευματικῶν θεμάτων καὶ ἐλέγχου ἐὰν τις εἶναι ἢ ὄχι φορεὺς τῆς θείας χάριτος· ἐὰν ἔχη ἢ ὄχι τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν· ἐὰν ὁ Χριστός, ὅστις κατὰ τὸ Σύνταγμα αὐτοῦ (τοῦ Κράτους) εἶναι κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, εὐδοκῆ ἢ ὄχι εἰς τὸ νὰ κέκτηται τις τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, τοῦ ἱερουργεῖν τὰ μυστήρια, τοῦ διδάσκειν καὶ ποιμαίνειν τοὺς πιστοὺς Αὐτοῦ κ.λπ. Τὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ἀνέθεσε τὸ Κράτος διὰ συνταγματικῆς ἐπιταγῆς εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ εἰς ὅσους τοῦτο ἀναγνωρίζει ὡς κανονικοὺς ἐκφραστὰς τῶν συγκεκριμένων ἐξουσιῶν ἢ διακονιῶν.

Ἐπὶ παραδείγματι, ὑποτεθεῖσθω ὅτι Ἀρχιεπισκοπὸν τινα Ἀθηνῶν, ἀνεγνωρισμένον ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους διὰ τοῦ προβλεπομένου Διατάγματος, δημοσιευθέντος ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, δι' οὗς ἔχει δογματικοὺς ἢ κανονικοὺς λόγους, δὲν ἀναγνωρίζει. Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, κατὰ τὴν ὡς ἄνω Συνταγματικὴν ἐπιταγὴν,

δὲν δύναται ν' ἀναγνωρίσῃ τοῦτον καὶ ὀφείλει ν' ἀνακαλέσῃ τὸ Διάταγμα ἀναγνωρίσεως αὐτοῦ καὶ ἐφεξῆς νὰ θεωρῆ τοῦτον ἐκκλησιαστικῶς ὀπως καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Κατὰ τὴν αὐτὴν λογικὴν ἐὰν νεοεκλεγέντα Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν ἀρνηθῆ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον νὰ ἀναγνωρίσῃ, διὰ λόγους ἐκκλησιολογικοὺς βεβαίως, τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἀδυνατεῖ, κατὰ τὸ ἰσχύον Σύνταγμα, νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτὸν καὶ νὰ ἐκδώσῃ τὸ σχετικὸν Προεδρικὸν Διάταγμα.

5. Ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογῆς τοῦ κανόνος καὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης παρατίθενται ὡς παραδείγματα:

α) Ὁ τότε Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος ἐπισκεφθεὶς πρὸ ἐτῶν τὴν Βουλγαρίαν, τῇ ἐκζητήσει ἐκ τῶν προτέρων τῆς γνώμης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐπεσκέφθη ὡς Πατριάρχην τῆς Βουλγαρίας ἐκείνον, τὸν ὁποῖον ἡ Βουλγαρικὴ Κυβέρνησις εἶχε παύσει ν' ἀναγνωρίσῃ ὡς τοιοῦτον καὶ τὸν ὁποῖον ὠρισμένοι Ἐπίσκοποι τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας εἶχον καθαιρέσει, τοῦτο δὲ διότι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνεγνώριζεν ἐκείνον ὡς Πατριάρχην Βουλγαρίας. Κριτήριον, λοιπόν, τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς Πατριαρχικῆς ιδιότητος τίνος (καὶ συναφῶς καὶ τῆς Ἐπισκοπικῆς κ.λπ. ἐντὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἢ ὁποῖα ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς ἔχει ἀναφοράν, ὡς πρὸς τὴν ἐνότητα καὶ κοινωνίαν αὐτῆς μετὰ πάσης Ἐπισκοπῆς Ὁρθοδόξων, τὸν θεσμὸν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου) εἶναι μόνον ἡ θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἀπόφασιν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

β) Αἱ κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας, 16ον καὶ ἐξῆς, ἀνακηρυχθεῖσαι Ἀυτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι Ρωσσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας, Ἑλλάδος, Πολωνίας καὶ Ἀλβανίας εἰσήλθον εἰς κανονικὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς, μόνον μετὰ τὴν κανονικὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας εἰς αὐτοκεφάλους, ἐνῶ προηγουμένως ἔναι ἐξ αὐτῶν ἐκηρύχθησαν σχισματικαὶ καὶ ἀπεκόπησαν τοῦ σώματος τῆς κανονικῆς Ὁρθοδοξίας.

γ) Ἡ αὐτὴ πρακτικὴ ἀκολουθεῖται καὶ σήμερον, ὅτε διάφοροι σχισματικαὶ ὀρθόδοξοι ὁμάδες τῆς Οὐκρανίας καὶ ἄλλων χωρῶν ἀπευθύνονται πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, πρὸς ἀναγνώρισιν διὰ τῆς κανονικῆς αὐθεντίας καὶ ἀρμοδιότητος αὐτοῦ καὶ εἴσοδον τοιοιτοτρόπως εἰς κοινωνίαν μετὰ συνόλης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. (Συνεχίζεται)

Ὁ πολιτικὸς γάμος καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ δημιουργηθέντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προβλήματα*

Ἐτερος δὲ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Λουκάς Χρυσοβέργης (1156-1169), περὶ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον καὶ αὐτὸς ἀσχοληθεὶς, εἰς Σημείωμα αὐτοῦ «Περὶ τοῦ βαπτίζεσθαι νήπια αἰχμαλωτισθέντα, καὶ περὶ τῶν Ἀγαρηνῶν» ἦτοι Τούρκων, Ἀράβων, Σαρακηνῶν, ἀποφαίνεται κανονικῶς ὅτι, εἰς περίπτωσιν ἀμφιβολίας περὶ τοῦ ἐὰν ἔχουν βαπτισθῆ αἰχμάλωτοι παῖδες, πρέπει οὗτοι ἀπαραιτήτως νὰ βαπτισθῶσιν. Εἰς περίπτωσιν δὲ κατὰ τὴν ὁποίαν προέρχονται ἀπὸ χώρας ἀπίστων καὶ αἰχμαλωτισθούν, τότε

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας
κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

πρέπει ἐξάπαντος νὰ βαπτίζονται. Ἄλλὰ καὶ εἰς ἣν ἀκόμη περίπτωσιν οἱ «ἄπιστοι» Ἀγαρηνοὶ ἐζητοῦν τὸ βάπτισμα, μὴ προσερχόμενοι «τῇ πίστει ὀρθῶς», «ἐξεχωρήθη πάντως τούτους βαπτισθῆναι», ἦτοι ἐπιβάλλεται οὗτοι, νὰ βαπτισθῶσιν ὡς ἂν ἴσως (Migne 119, 785).

Τὰς ἀνωτέρω δογματικὰς καὶ κανονικὰς ἐπιταγὰς ἔχουσα ὑπ' ὄψει ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐψήφισε διὰ συντριπτικῆς πλειοψηφίας 59 Ἱεραρχῶν, τῇ 4 Ὀκτωβρίου 1984, ὑπὲρ τῆς τελέσεως τοῦ Μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος τῶν ἐκ πολιτικοῦ γάμου προερχομένων παιδῶν, ὡς ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος. Παρὰ ταῦτα, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐσημειώθη, 6 Ἱεράρχαι ἐψήφισαν «νὰ μελετηθῆ τὸ ζήτημα τοῦ βαπτίσματος», 1 εἶπε «ἐπέχω», δηλαδὴ διστάζω νὰ ἐκφέρω γνώμη, καὶ 2 ἐψήφισαν κατὰ τοῦ βαπτίσματος, ὁ εἰς τῶν ὁποίων, μετὰ τὸ ἀποτελεσμα τῆς ψηφοφορίας, εἶπε «ἡ ἀπόφασις τῆς Ἱεραρχίας εἶναι σεβαστή».

3. Ἡ μητρικὴ μέριμνα τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας διὰ τοὺς τελέσαντας πολιτικὸν γάμον.

Ὡς ἀνεφέρθη ἀνωτέρω, ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος, ἐν τῇ ἀγρύπῳ ποιμαντικῇ αὐτῆς φροντίδι, ἐζήτησε διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2336 τῆς 2

Δεκεμβρίου 1982 Ἐγκυκλίου αὐτῆς, ἀπευθυνομένης «πρὸς τοὺς Μητροπολίτας», τὴν ἔντονον καὶ διαρκῆ «ποιμαντικὴν δραστηριοποίησιν τοῦ ἱεροῦ Κλήρου» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν ὁποίαν δραστηριοποίησιν ἐντάσσεται, φυσικῶς τῷ λόγῳ, καὶ ἡ μέριμνα διὰ τὴν σύστασιν καὶ παρακίνησιν πρὸς τοὺς τελέσαντας πολιτικὸν γάμον, νὰ ζητήσουν τὴν ἱεροτελεσίαν τοῦ Μυστηρίου τοῦ γάμου, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἱεροτελεσίαν τὴν ὁποίαν κατ' ἐπανάληψιν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ὑπέδειξε εἰς τοὺς τελέσαντας πολιτικὸν γάμον. Ὅμως, τὸ καθήκον αὐτὸ τῆς δραστηριοποιήσεως ἀφορᾷ, γενικῶς, κάθε ἐπίσκοπον, κάθε πρεσβύτερον καὶ κάθε διάκονον, ἐπικουρικῶς, καὶ ἐπομένως εἰς σύμπαντας ὁμοῦ τοὺς κυκλοῦντας τὸ ἱερὸν Θυσιαστήριον καὶ παρεδρεύοντας εἰς αὐτό.

Ἡ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία, ὡς στοργικὴ μητέρα τῶν πνευματικῶν τέκνων τῆς, ἦτοι τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, ἐπακριβῶς γνωρίζει τὴν ἱερὰν αὐτῆς ἀποστολήν, ἀναγραφομένην καὶ διδασκομένην εἰς τὰς σελίδας τῆς θεοπνεύστου Ἀγίας Γραφῆς, Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, καὶ ἀναπτυσσομένην ὑπὸ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι ἐβίωσαν τὴν ἱερὰν ταύτην ποιμαντικὴν ἀποστολήν καὶ τὴν ἐξύμνησαν μὲ πλῆθος συγγραφῶν καὶ μὲ ἐπιγραμματικὰς λέξεις καὶ φράσεις θαυμασίου νοηματικοῦ καὶ φιλολογικοῦ μεγαλείου.

Ἄλλὰ, βεβαίως, δὲν ἀρκεῖ ἡ γνώσις μόνον. Ἡ γνώσις, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, καὶ γενικῶς ἐν τῇ ποιμαντορίᾳ, ὀφείλει νὰ μετατρέπεται εἰς πράξιν, κατὰ τρόπον ἀντίστροφον πρὸς τὸ, ὑψηλοῦ πνευματικοῦ νοήματος, πατερικὸν ἀπόφθεγμα «πράξις ἐστὶ θεωρίας ἐπίβασις». Καὶ τοῦτο διότι ὁ θεῖος Ἰδρυτὴς καὶ Ἀρχιποίμην τῆς Ἐκκλησίας διδάσκει, ὅτι «ἐκεῖνος ὁ δούλος, ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ καὶ μὴ ἐτοιμάσας μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλάς· ὁ δὲ μὴ γνοὺς, ποιήσας δὲ ἄξια πηγῶν, δαρήσεται ὀλίγας· παντὶ δὲ ὧ ἐδόθη

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 314 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.

πολύ, πολὺ ζητηθῆσεται παρ' αὐτοῦ, καὶ ᾧ παρεθέντο πολὺ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτὸν» (Λουκ. 12, 47-48). Ἡ διδασκαλία αὐτῆ τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὸν πιστὸν καὶ φρόνιμον οἰκονόμον τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀποστολῆς του, ἐρμηνεύεται, ἐν πλάτει, ὡς ἀκολούθως. «Ἡ προσοχὴ καὶ ἡ προθυμία τοῦ νὰ ὑπηρετήσωμεν τὸν Κύριον καὶ νὰ εἴμεθα πάντοτε ἔτοιμοι νὰ τὸν ὑποδεχθῶμεν καὶ νὰ τοῦ δώσωμεν λόγον τῶν πράξεών μας εἶναι καθήκον ὄλων μας. Ἰδιαιτέρως ὁμως ὑπόχρεοι διὰ τὸ καθήκον αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἀνέθεσε τὴν ἐπιστάσιαν ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἡ ἀθέτησις δὲ τοῦ καθήκοντος τούτου συνεπάγεται τιμωρίας τρομερὰς καὶ αἰωνίους. Γενικῶς δὲ διὰ πάντα δοῦλον ἰσχύει αὐτὸς ὁ κανὼν Ἐκεῖνος ὁ δοῦλος, ὁ ὁποῖος ἐγνώρισε τὸ θέλημα τοῦ κυρίου του καὶ δὲν ἐτοίμασεν, οὔτε ἔκαμε σύμφωνα μὲ τὸ θέλημά του, θὰ δαρῆ μὲ πολλὰς μαστιγώσεις καὶ θὰ τιμωρηθῆ αὐστηρὰ, διότι ἐν γνώσει του παρέβη τὸ θέλημα τοῦ κυρίου του. Ἐκεῖνος δέ, πού δὲν ἐγνώρισε τὸ θέλημα τοῦ κυρίου του, αἱ πράξεις ὁμως πού ἔκαμε εἶναι ἄξια τιμωρίας καὶ μαστιγώσεων, θὰ δαρῆ μὲ ὀλίγας μαστιγώσεις. Καὶ εἶναι δίκαιον νὰ τιμωρηθῆ καὶ οὗτος, διότι ἐξ ἀμελείας ἠγνόησε τὸ θέλημα τοῦ κυρίου του. Εἰς καθένα δὲ πού ἐδόθη πολὺ, θὰ ζητηθῆ ἀπὸ αὐτὸν πολὺ. Ἀνάλογος πρὸς τὰ χαρίσματα, τὴν γνώσιν καὶ τὸ ἀξίωμα, πού ἔχει ὁ καθένας μας, εἶναι καὶ ἡ εὐθύνη του. Καὶ εἰς ἐκεῖνον πού ἐνεπιστεύθησαν πολλὰ, θὰ τοῦ ζητήσουν πολλὰ, περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι ἔλαβον ὀλιγώτερα» («Ἡ Καινὴ Διαθήκη μετὰ συντόμου ἐρμηνείας», ὑπὸ Παν. Ν. Τρεμπέλα, Ἀθῆναι Νοέμβριος 1980, σελ. 301-302). Ἡ διδασκαλία αὐτῆ τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία ἀφορᾷ εἰς πάντα ἄνθρωπον πιστεύοντα εἰς αὐτόν, ἀφορᾷ πολλαπλασίως εἰς τοὺς λειτουργοὺς τῆς Ἐκκλησίας του, διότι καὶ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γνωρίζουν καὶ πολλὰ χαρίσματα ἔλαβον διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὀφείλουν νὰ ἐργάζονται ἀδιαλείπτως πρὸς σωτηρίαν τοῦ λογικοῦ τῆς Ἐκκλησίας ποιμνίου.

Τὴν διδασκαλίαν ταύτην ἔχουσα ὀφειλετικῶς ὑπ' ὄψει ἡ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐν τῇ μερίμνῃ αὐτῆς περὶ τῆς ἀνάγκης ἱερολογίας τοῦ γάμου ἐκεῖνων, οἱ ὁποῖοι τελοῦν πολιτικὸν τοιοῦτον, ἐγνωστοποίησεν ἐγκαίρως καὶ προνοητικῶς, διὰ τῆς Ἱεραρχίας αὐτῆς,

— μὲ τὴν προαναφερθεῖσαν ὑπ' ἀριθ. 2309, τῆς 21 Ἰανουαρίου 1982, ἔντυπον Ἐγκύκλιον αὐτῆς «πρὸς τὸν εὐσεβῆ Ἑλληνικὸν λαόν» — δηλωσάσης ὅτι «θὰ προσπαθῆ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ πάντας ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι θὰ παρασυρθοῦν ἀπὸ τὰ συνθήματα τῆς συγχρόνου ἐκκοσμικεύσεως καὶ θὰ ἀδικήσουν τοὺς ἑαυτοὺς των. Εὐνόητον ἐπίσης, ὅτι Ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε καὶ οὐδένα ἀληθῶς μετανοήσαντα ἀρνεῖται νὰ προσδεχθῆ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς».

Ὅμως, διὰ τοὺς τελοῦντας πολιτικὸν γάμον, δὲν εἶναι μόνη αἰτία «τὰ συνθήματα τῆς συγχρόνου ἐκκοσμικεύσεως». Εἶναι καὶ ἡ πλημμελὴς διαφώτισις τοῦ χριστεπωνούμου πληρώματος, τὸ ὁποῖον, σήμερον μάλιστα, πρέπει συστηματικῶς νὰ διδάσκεται διὰ τοῦ προφορικοῦ καὶ τοῦ γραπτοῦ κηρύγματος περὶ τῶν δογμάτων καὶ τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως ἡμῶν. Εἶναι ἀκόμη καὶ ἡ πραγματικότης ὅτι, ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἄβυσσος, ὁ δὲ διάβολος «ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ» (Α' Πέτρος, 5, 8). Διὰ τοὺς λόγους αὐτούς, καὶ δι' ἄλλους πολλοὺς ἀκόμη, εἶναι ἐπιβεβλημένη ἡ ἀνύστακτος φροντις καὶ ἡ ἐντατικὴ δραστηριότης τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ βεβαίως, ὄχι μόνον διὰ τὸ ζήτημα τοῦ πολιτικοῦ γάμου ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλα πολλὰ.

Κατ' ἀκολουθίαν καὶ συνέπειαν τὸ ποιμαντικὸν ἔργον τοῦ ἱεροῦ Κλήρου εἶναι νὰ ἐργάζεται ἐντόνως, νὰ παρακαλῆ συνεχῶς καὶ νὰ προσεύχεται ἀδιαλείπτως διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν πλανηθέντων ἐξ αἰτίας τῆς τελέσεως πολιτικοῦ γάμου, καὶ νὰ πείθῃ αὐτοὺς νὰ μὴ ἐμμένουν εἰς τὴν πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν ἐχθρότητά των, ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἀθανάτου ψυχῆς των. Ἐὰν δὲ ὁ ἐντόνως ἐργαζόμενος καὶ συνεχῶς παρακαλῶν καὶ ἀδιαλείπτως προσευχόμενος κληρικὸς διὰ τὴν εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς Ἐκκλησίας ἐπιστροφὴν τῶν πλανηθέντων δὲν ἐπιτύχῃ τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ αὐτοῦ, αὐτὸς μὲν ἔχει ἤρεμον τὴν ἱερατικὴν συνείδησίν του, μὴ παύων πάντως πάντοτε νὰ προσεύχεται ὑπὲρ αὐτῶν, ἐκζητῶν τὴν ἐπ' αὐτοὺς εὐσπλαγχνίαν καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴν δὲ τὴν προσευχὴν ὀφείλει νὰ κάμῃ καὶ διὰ τοὺς δεδηλωμένως ἀπίστους καὶ ἀθέους.

Εἰς τὴν συνεχῆ προσπάθειαν παντὸς εὐσυν-

ειδήτου κληρικού τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας, διὰ τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς τῶν ἀθετησάντων τὸ Μυστήριον τοῦ γάμου, βάσις ἀπαραίτητος καὶ ὁδηγὸς ἀσφαλῆς εἶναι ἡ στοργικὴ ἀγάπη τοῦ πρὸς τοὺς πλανηθέντας αὐτοὺς χριστιανούς, τοὺς ὁποίους ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 2395 Ἐγκύκλιον αὐτῆς τῆς 5 Σεπτεμβρίου 1984 χαρακτηρίζει «ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας μᾶλλον ἀσθενέστερα καὶ πάσχοντα (Α' Κορ. 12, 22)». Ὡς πρὸς τὸ ὅτι δέ, ἀσφαλῆς ὁδηγὸς καὶ βασικὸς παράγων τῆς ποιμαντικῆς θεωρίας καὶ πράξεως εἶναι ἡ ἀπέραντος πατρικὴ ἀγάπη τοῦ ποιμένος - πατρὸς πρὸς τὸ λογικόν του ποιμνιον - τέκνα, εἶναι διδακτικὰ καὶ ἐπιγραμματικὰ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὰ γραφόμενα ὑπὸ τοῦ συγχρόνου ρώσου ἁγίου ἱερέως Ἰωάννου τῆς Κρονστάνδης. Γράφει: «Πρὸς τοὺς μαθητάς μου. Εἶσθε τέκνα μου, διότι διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦ πνευματικοῦ αἵματος, ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ σᾶς ἐγέννησα, διότι ἡ διδασκαλία μου ρέει εἰς τὰς φλέβας σας... Ἐδῶσα καὶ δίδω εἰς σᾶς νὰ πίνετε τὸ γάλα τοῦ Λόγου, ὅπως ἡ μήτηρ δίδει τοῦτο ἐκ τοῦ στήθους της. Εἶσθε τέκνα μου καὶ δι' αὐτὸ εὐρίσκεισθε πάντοτε εἰς τὴν καρδίαν μου, καὶ προσεύχομαι ὑπὲρ ὑμῶν. Εἶσθε τέκνα μου, διότι εἶσθε πνευματικὰ μου τέκνα. Εἶσθε τέκνα μου, διότι, ὡς ἱερεὺς, εἶμαι ἀληθῶς πατὴρ καὶ σεῖς πατέρα μὲ καλεῖτε. «Τέκνα μου»! Ἡ λέξις αὕτη πολὺ δυσαρρεστεῖ τὸν Διάβολον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ αἰτία τῶν δυσαρρεσκειῶν, τῆς κακίας καὶ τῆς ὑποκρίσεως· ἀλλ' ἐγὼ, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, οὔτε ἐπὶ μίαν σιγμὴν δὲν θὰ τὸν ὑπακούσω καὶ δὲν θὰ σᾶς ὀνομάζω ἄλλως, παρὰ τέκνα μου· διότι εἶσθε τέκνα μου κατὰ τὴν πίστιν, καὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν πατρικὴν καθοδήγησιν, τὴν ὁποῖαν παρ' ἐμοῦ λαμβάνετε. Ἦμπορεῖ κανεὶς νὰ ὀνομάζῃ τοὺς ἄλλους «τέκνα του» πραγματικῶς ἕνεκα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ Πνεύματος τῆς ἀληθείας καὶ ἀγάπης» (Ἰωάννου Πρωθιερέως τῆς Κρονστάνδης «Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ» – Μετάφρασις ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπὸ Ἀρχιμ. Μιχαὴλ Κωνσταντινίδου, Ἀθῆναι 1939, σελ. 197-198).

Περαιτέρω, ὡς δεῖγμα γραφῆς ποιμαντικῆς ἀγωνίας καὶ πόνου πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας, καταχωρίζεται ἡ στοργικὴ προτροπὴ καὶ θερμὴ παράκλησις τοῦ Ἐπιφανίου Κύπρου εἰς

τὸ ἔργον του «Κατὰ αἰρέσεων». Ὁ ἱεράρχης παρακαλεῖ τὸν αἰρετικὸν νὰ ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν κακοδιδασκαλίαν τῆς αἵρέσεως καὶ νὰ ἐνταχθῆ εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Βεβαίως, τὸ κείμενον τῆς θερμῆς παρακλήσεως τοῦ πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας δὲν κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῶν τελεσάντων πολιτικὸν γάμον, διότι τὸ παράπτωμα αὐτῶν δὲν σχετίζεται μὲ αἵρεσιν, καταχωρίζεται δὲ ὡς παράδειγμα πατερικῆς ποιμαντικῆς δραστηριότητος. Τοιαῦτα παραδείγματα, μὲ τὰ θαυμάσια διδάγματα πρὸς ἐπιτυχὴ ποιμαντορίαν, εἶναι ἀμέτρητα εἰς τὰ ἔργα τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. «Ἀνάστα, ἐλθὲ – λέγει πρὸς τὸν αἰρετικὸν – ἀνάστα ἀπὸ νεκρότητος ἀμαρτημάτων, καὶ ἐλθὲ ἐν δικαιοσύνῃ· ἀνάστα ἀπὸ παραπτώματος, καὶ ἐλθὲ ἐν παρησῴᾳ· ἀνάστα ἀπὸ ἀμαρτιῶν, καὶ ἐλθὲ εἰς μετάνοιαν· ἀνάστα ἀπὸ παραλύσεως, καὶ ἐλθὲ ἐν τελειότητι· ἀνάστα ἀπὸ λωβήσεως, καὶ ἐλθὲ ἐν ὑγείᾳ· ἀνάστα ἀπὸ ἀπιστίας, καὶ ἐλθὲ ἐν πίστει· ἀνάστα ἀπὸ ἀπωλείας, καὶ ἐλθὲ ἐν εὐρέσει (= διὰ νὰ εὕρῃς τὴν σωτηρίαν)» (Migne 41A, 1032).

4. Ἡ ἄρνησις τελέσεως τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας, ὡς ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος, εἰς τὴν Ἀπόφασιν αὐτῆς τῆς 20 Ἰανουαρίου 1982 ἀπεφάνθη «ὅτι οἱ τελοῦντες πολιτικὸν γάμον ὀρθόδοξοι θέτουν ἑαυτοὺς μόνοι τῶν ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον ἐνσυνειδήτως καὶ δημοσίᾳ ἀπαρνοῦνται θεμελιώδη τῆς πίστεως ἐπιταγὴν. Ἐπομένως, μετὰ πολλῆς λύπης, οἱ τελικῶς καὶ ἀμετανοήτως ἐμμένοντες εἰς τὴν ἀπιστίαν αὐτὴν ἀποκόπτονται τῆς Ἐκκλησίας ἐξ ἰδίας αὐτῶν ὑπαιτιότητος καὶ στεροῦνται τῶν εὐλογιῶν καὶ τῶν εὐχῶν της».

Περαιτέρω, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 2309 ἔντυπον Ἐγκύκλιον αὐτῆς «πρὸς τὸν εὐσεβῆ Ἑλληνικὸν Λαόν» τῆς 21 Ἰανουαρίου 1982 ἐγνωστοποίησεν «ὅτι δὲν νοεῖται χριστιανὸς ὀρθόδοξος, ἀνήκων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ μὴ τηρῶν τὴν διδασκαλίαν της καὶ μάλιστα τὴν δογματικὴν. Διὰ τοῦτο καὶ εἶναι σαφὲς ὅτι, ὁ τελῶν πολιτικὸν γάμον, ὄχι μόνον δὲν τελεῖ ἔννομον καὶ κανονικὴν σύζευξιν κατὰ τὴν τάξιν τῆς θρησκείας, ἀλλὰ καὶ καταπατεῖ δημοσίᾳ καὶ ἐνσυνειδήτως τὴν περὶ τῶν 7 Μυστηρίων δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ Ἱ. Σύνοδος κρίνει ὅτι ὁ οὕτω

συμπεριφερόμενος ἐκφράζει τὴν θέλησιν καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς, ὅπως παύση τοῦ λοιποῦ ἀνήκων οὐσιαστικῶς εἰς τὴν ἐξ ἧς προέρχεται Ἐκκλησίαν. Ἡ συνέπεια καὶ εἰλικρίνεια ἐπιβάλλει ὁ τοιοῦτος νὰ παύση καὶ τυπικῶς πλέον νὰ ἀνήκη εἰς τοὺς κόλπους τῆς. Τοῦτο, μετὰ θλίψεως πολλῆς, ἀναγκάζεται νὰ ὑπογραμμίσῃ ἡ Ἐκκλησία μας, ἡ ὁποία βεβαίως καὶ θὰ προσπαθῇ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ πάντας ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θὰ παρασυρθοῦν ἀπὸ τὰ συνθήματα τῆς συγχρόνου ἐκκοσμητικῆς καὶ θὰ ἀδικήσουν τοὺς ἑαυτοὺς των. Εὐνόητον ἐπίσης, ὅτι ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε καὶ οὐδένα ἀληθῶς μετανόησαντα ἀρνεῖται νὰ προσδεχθῇ καὶ πάλιν εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς». Τὰ αὐτὰ δὲ ἐπανέλαβε καὶ εἰς τὸ «Πρὸς τὸ Λαὸ» ἔντυπον αὐτῆς τοῦ Φεβρουαρίου 1982.

Ἐπίσης ἡ Διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2320 Ἐγκυκλίου αὐτῆς τῆς 19 Μαΐου 1982 «πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ἐπισημαίνει καὶ πάλιν, «ὅτι τέκνα τῆς Ἐκκλησίας λογίζονται ὅσοι σέβονται καὶ εὐλαβοῦνται τὰ ἱερὰ αὐτῆς Μυστήρια».

Παρὰ ταῦτα, μετὰ πάροδον δυόμισυ καὶ πλέον ἐτῶν, ἡ Διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος, ὡς ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2395 Ἐγκυκλίου αὐτῆς τῆς 5 Σεπτεμβρίου 1984 ἐξ αἰτίας τῆς ἀρνήσεως ὠρισμένων ἱερέων νὰ βαπτίζουν τέκνα προερχόμενα ἐκ πολιτικοῦ γάμου τῶν γονέων των, ἐχαρακτήρισε τὴν ἀρνησιν ταύτην «ἄστοργον καὶ ἀδικαιολόγητον, ἄνευ οὐδενὸς Κανονικοῦ καὶ Θεολογικοῦ ἐρεϊσματος καὶ οὐδόλως προάγει τὸ πνευματικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, ἀντιθέτως δὲ δυσχεραίνει καὶ ὀξύνει τὰς σχέσεις ποιμένων καὶ γονέων, οἱ ὁποῖοι, ὡς τελέσαντες πολιτικὸν γάμον, ἔχουν ἀνάγκην στοργικωτέρας μεταχειρίσεως «ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας μᾶλλον ἀσθενέστερα καὶ πάσχοντα» (Α' Κορ. 12, 22), καὶ ὄχι ἀπειλῶν, καὶ ἐκβιασμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξωθοῦν εἰς ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα... Οἱ δὲ τελέσαντες πολιτικὸν γάμον οὐδόλως

θεωροῦνται ὡς ἀποκοπέντες ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία, ὡς φιλόστοργος, μακροθυμοῦσα καὶ συγχωρούσα Μήτηρ, ἀναμένει πάντοτε τὴν ἐπιστροφὴν τῶν τέκνων τῆς εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς».

Ἡ ἀντίφασις αὕτη καὶ «ἀντιλογία» μεταξὺ τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου ἐμπίπτει εἰς τὴν ἀνέκαθεν ἰσχύουσαν κανονικὴν διάταξιν τὴν καθοριζομένην ὑπὸ τοῦ ΣΤ' Κανόνος τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κατὰ τὴν ὁποίαν εἰς τοιαύτας περιπτώσεις θὰ ἐπικρατῇ ἡ ψῆφος τῶν περισσοτέρων Ἐπισκόπων. «Κρατεῖτω ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος». Τὴν αὐτὴν κανονικὴν διάταξιν ἀναφέρει καὶ ὁ ΙΘ' Κανὼν τῆς ἐν Ἄντιοχείᾳ Συνόδου.

Περαιτέρω, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ὡς ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2328 τῆς 20 Ὀκτωβρίου 1982 Ἐγκυκλίου αὐτῆς «πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὁμοφώνως ἀπεφάσισε νὰ ἐκφράσῃ ἐγγράφως, διὰ τῶν Μητροπολιτῶν, «τὸν ἔπαινον αὐτῆς πρὸς τὰ πιστὰ ἐκεῖνα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας, ἦτοι Δημάρχους, Προέδρους καὶ Ἀναπληρωτὰς αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι, ἐκουσίως καὶ ὑπεύκοινοι εἰς τὴν ἐπιτακτικὴν φωνὴν τῆς Ὁρθοδόξου αὐτῶν συνειδήσεως, ἀπέφυγον νὰ τελέσουν τοιοῦτους γάμους». Ἐξ ἄλλου, εἰς περίπτωσιν Δημάρχων, Κοινοταρχῶν καὶ Ἀναπληρωτῶν αὐτῶν, «οἱ ὁποῖοι διὰ ποικίλους λόγους, καὶ ἴσως δι' ἔλλειψιν ἐπαρκοῦς διαφωτίσεως περὶ τοῦ μεγάλου Μυστηρίου τοῦ γάμου προέβησαν εἰς τέλεσιν πολιτικῶν γάμων», ἡ Ἱερὰ Σύνοδος «ἀπεφάνθη ὅτι ὑπέχουν πνευματικὴν εὐθύνην, ἀναγομένην εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Πνευματικῶν τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων, οἵτινες Πνευματικοί, καθοδηγούμενοι παρ' ὑμῶν, πρέπει μετὰ πατρικῆς στοργῆς καὶ ἀγάπης νὰ ἐπιμεληθοῦν πνευματικῶς δι' ἐκάστην περίπτωσιν, πρὸς τὸν σκοπὸν ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας». Ὅσον, πρὸς τούτοις, ἀφορᾷ εἰς ἀναδόχους κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος, οἱ ὁποῖοι ἐτέλεσαν πολιτικὸν γάμον, οὗτοι ἀποκλείονται τῆς ιδιότητος τοῦ ἀναδόχου, κατὰ τὰ λεχθέντα εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας, εἰς τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 4

Ἰουλίου 1984, ὅτε συνεζητήθη τὸ θέμα τοῦ βαπτίσματος τῶν ἐκ πολιτικοῦ γάμου προερχομένων παιδῶν. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι Συμβούλιον Πλημμελειοδικῶν, Συμβούλιον Ἐφετῶν καὶ ἐν τέλει τὸ ΣΤ' Ποινικὸν Τμῆμα (ἐν Συμβουλίῳ) τοῦ Ἀρείου Πάγου, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 729/1988 Ἀποφάσεως αὐτοῦ, ἀπέρριψαν σχετικὰς αἰτήσεις ὑποψηφίου ἀναδόχου εἰς βάπτισμα, διὰ τῶν ὁποίων αἰτήσεων ἐξήτει νὰ ἀποδοθῆ κατηγορία διὰ παράβασιν καθήκοντος εἰς Ἱερέα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐλασσῶνος ἐπειδὴ ἠρνήθη νὰ δεχθῆ ὡς ἀνάδοχον εἰς βάπτισμα πρόσωπον ἔχον τελέσει πολιτικὸν γάμον.

Ἐπίσης, ἄς σημειωθῆ ἐνταῦθα, ὅτι κατὰ τὴν συνεδριάν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς 3 Ὀκτωβρίου 1984, ὅτε συνεζητεῖτο τὸ θέμα τοῦ βαπτίσματος τῶν ἐκ πολιτικοῦ γάμου προερχομένων παιδῶν, ἐξεφράσθη καὶ κατεχωρίσθη εἰς τὰ Πρακτικὰ γνώμη Συνοδικοῦ Συνέδρου, ὅτι «συλλήβδην δὲν ἀποκόπτονται οἱ χριστιανοὶ τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὀνομαστικῶς, κατόπιν εἰδικῆς μελέτης τῶν περιπτώσεων». Ἄλλος Σύνεδρος εἶπεν ὅτι «αἰρετικοὶ εἶναι οἱ τελούντες πολιτικὸν γάμον». Εἰς ἀπάντησιν δὲ τῆς ἀπόψεως ταύτης, ἕτερος Σύνεδρος εἶπε ταῦτα: «Δὲν ἀποκόπτονται βεβαίως οἱ χριστιανοί, παρὰ μόνον ἂν γίνουιν αἰρετικοί». Καὶ προσέθεσε: «Μά, πῶς εἶναι αἰρετικοί; Ἐπειδὴ σήμερον διέρχεται τις μίαν κρίσιν καὶ λέγει ὅτι δὲν πιστεύει, θὰ τὸν ἀποκόψω τῆς Ἐκκλησίας; Αὔριον θὰ μετανοήσῃ, θὰ συνέλθῃ καὶ θὰ πιστεύσῃ. Θὰ πέσωμεν εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Καθαρῶν»; Ἐξ ἄλλου ὁ ἐπιφανὴς θεολόγος καθηγητὴς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῶν Ἀθηνῶν Χρήστος Ἀνδροῦτσος, περὶ τοῦ ὁποίου ἐν ἀρχῇ ἐγένετο λόγος, γράφει εἰς τὴν Δογματικὴν του, ὅτι «τῆς Ἐκκλησίας ἀποκλείονται μόνον οἱ αἰρετικοί, οἱ σχισματικοί καὶ οἱ δι' ἀποστασίας ἢ ἀναθεματισμοῦ ἀπ' αὐτῆς ἐκπεσόντες»... Ὡς ἐν τῷ ἐνανθρωπήσαντι Λόγῳ τοῦ Θεοῦ αἱ δύο φύσεις συνηνώθησαν εἰς μίαν ἐνότητα τὸ ἐνιαῖον τοῦ Κυρίου πρόσωπον, οὕτω καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τῇ ἀγίᾳ καὶ ἀμόμφῳ αὐτοῦ νύμφῃ, τὸ σύνολον τῶν πιστῶν εἶναι ἠνωμένον μετὰ τῆς κεφαλῆς, τοῦ ἀοράτου αὐτῆς θεμελιωτοῦ» (Χρήστου Ἀνδροῦτσου, Δογματικὴ, σελ. 270-271). Πρὸς

τούτοις, ἀπὸ ἐπόψεως νομικῆς καὶ μόνον, κατὰ Γνωμάτευσιν τοῦ Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου, «ὁ τελέσας πολιτικὸν γάμον μέχρι τῆς ἀναγκαστικῆς ἐξόδου τοῦ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, δὲν τίθεται αὐτόματα ἐκτὸς αὐτῆς, ἐκτὸς ἂν ἐκούσια τὸ δηλώσει», καὶ περαιτέρω «μέχρι νὰ ἐπιβληθῆ νομότυπα ἢ ποινῇ τοῦ ἀφορισμοῦ ἢ τοῦ ἀναθέματος, αὐτὸς ποὺ ἔχει ἐπιδείξει τὴν ἀντικανονικὴν διαγωγὴν, ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένει ἐνεργὸν μέλος τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὲν τίθεται ἔτσι αὐτόματα καὶ αὐτοδίκαια ἐκτὸς αὐτῆς» (Ἐφημερὶς Ἡ Καθημερινὴ τῆς 14 Μαΐου 1986, σελ. 2. Πρβλ. Ἀρχιμ. Ἱερωνύμου Κοτσώνη, Σημειώσεις τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τόμος Β', 1961, σελ. 133-136).

Ἄς προστεθῆ περαιτέρω, χάριν τῆς Ἱστορίας καὶ ἐν ἀναδρομῇ εἰς τὸ παρελθόν, καὶ μάλιστα ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἄρνησιν ὄλων τῶν δογμάτων καὶ τῶν διδασκαλιῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸν τρόπον καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς «ἀποκοπῆς» ἐξ αὐτῆς τῶν τελεσάντων πολιτικὸν γάμον Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος αὐτῆς, κατὰ τὴν συνεδριάν τῆς 23 Ὀκτωβρίου 1839, προέβη, κατόπιν ἐρεῦνης καὶ ὀνομαστικῶς, εἰς τὴν καθάρεσιν τοῦ, πολὺ ἀπασχολήσαντος τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἱερομονάχου Θεοφίλου Καῖρη, ὁ ὁποῖος «καθηρέθη καὶ ἀπεκόπη ἀπὸ τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ὡς παραβάτης τῶν πρὸς τὸν Θεὸν ὑπ' αὐτοῦ δοθεισῶν ὁμολογιῶν ἐν τῷ ἱερῷ βαπτίσματι καὶ ἐν τῇ περιβολῇ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἱερωσύνης, ἄρνητῆς τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως καὶ ἀντάρτης κατὰ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, βλασφημῶν καὶ ἀποβάλλον πάντα τὰ τῆς Χριστιανικῆς ἡμῶν πίστεως δόγματα καὶ μυστήρια καὶ διδάγματα καὶ ἔθιμα καὶ τὰς τελετὰς καὶ τὰς παραδόσεις καὶ γενόμενος ἀρχηγὸς καὶ διδάσκαλος νέας ἄλλης θρησκείας, Θεοσεβισμὸς παρ' αὐτοῦ καλουμένης, ἣτις ἐστὶν ἀσέβεια καὶ ἀθεΐα, ὡς τοιοῦτος ἄρνησίχριστος ἀναφανείς καὶ ἀνατροπεὺς τοῦ Χριστιανισμοῦ, κοινὸς δὲ λυμεὼν καὶ ψυχοφθόρος» (Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήναι 1920, σελ. 268).

(Συνεχίζεται)

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΙΡΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙ ΤΗ ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΙ ΕΝΘΡΟΝΙΣΕΙ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ κ. ΠΕΤΡΟΥ

Ἀριθμ. Πρωτ. 78

ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

ΠΕΤΡΟΣ

Ἐλέῳ Θεοῦ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς χαίρειν ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ

Δόξαν καὶ αἶνον ἀναπέμπομεν τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ, τῷ καλέσαντι, τῷ ἀπειρῷ Αὐτοῦ ἐλέει, τὴν ἡμετέραν Μετρούτητα, τῇ μετοχῇ κλήρου τε καὶ λαοῦ, ψῆφοις δὲ κανονικαῖς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐπὶ τὸν Ἁγιώτατον καὶ Ἀποστολικὸν Θρόνον τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, εἰς διαδοχὴν τοῦ ἀπὸ 23ης Ἰουλίου παρελθόντος ἔτους ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου ἀειμνήστου Πάπα καὶ Πατριάρχου κυροῦ Παρθενίου, ἵνα ἀπὸ τῆς Μεγάλης ταύτης Πόλεως ἔχωμεν τὴν μέριμναν καὶ τὴν φροντίδα πασῶν τῶν ἀνὰ τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου καὶ τὴν ἄλλην Ἀφρικὴν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν.

Ἀπὸ τῆς ἐνάτης Μαρτίου ἐ.ἔ. ἐνθρονισθέντες, τῇ ἀπειρῷ χάριτι τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ, καὶ τὰς εὐθύνas τῆς ποιμαντορίας καὶ διακυβερνήσεως τοῦ Ἀποστολικοῦ καὶ Ἱστορικοῦ Θρόνου τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἀναλαβόντες, ἔθει ἀποστολικῶ στοιχοῦντες, ἀγγέλλομεν, ἐν εὐχαριστίαις πολλαῖς, πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ πεφιλημένοις ἀδελφοῖς, τοῖς Προκαθημένοις τῶν Ἀγιοτάτων Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διὰ τῶνδε τῶν εἰρηνικῶν Ἡμῶν Γραμμάτων, τὴν γενομένην κλήσιν καὶ τὴν δοθείσαν Ἡμῖν παρὰ Κυρίου χάριν.

Ἐλεηθέντες, τανῦν, παρὰ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ τὴν χάριν ταύτην ἐν ταπεινώσει πολλῇ ἀνομολογοῦντες, διακηρύττομεν, ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας, ὅτι τὴν ὑπὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ Θεοφόρων Πατέρων καὶ σεπτῶν Ἀγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὁμολογηθεῖσαν πίστιν τῆς Ἀγιοπάτης Ἀποστολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀλώβητον καὶ ἀπαρασάλευτον καὶ ἀπαραχάρακτον

τηρήσομεν, τὴν δὲ παρακαταθήκην τὴν Ἱερᾶν, ἣν ἐλάβομεν παρ' εὐσεβῶν ἀνδρῶν καὶ ἐπιφανῶν Προκατόχων ἡμῶν, ἀπὸ Μάρκου τοῦ Ἀποστόλου, Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου μέχρι Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, Μελετίου Μεταξάκη, μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου πάντων ἀοιδίου Πάπα καὶ Πατριάρχου Παρθενίου, ἀσινῆ διαφυλάξομεν καὶ ἀκεραίαν παραδόσομεν.

Ἐπὶ τὸν ἱστορικὸν ἤδη Θρόνον τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἰστάμενοι, ἐπιθυμοῦμεν διαβεβαιῶσαι, καθηκόντως, τὴν Ὑμετέραν Γερασμίαν Μακαριότητα, ὅτι θέλομεν τηρήσει ἄρρηκτον τὸν σύνδεσμον τῆς ἐνότητος τῆς πίστεως μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ταῖς ἄλλαις Ὁρθοδόξαις Ἐκκλησίαις, ἐπικοινωνοῦντες Ὑμῖν καὶ Αὐταῖς ἀμεσώτερον καὶ συνεργαζόμενοι, ἐν μιᾷ καρδίᾳ, διὰ τὴν προώθησιν καὶ ἐπίλυσιν τῶν διορθοδόξων καὶ διεκκλησιαστικῶν προβλημάτων, ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ ὁμονοίας.

Πεποίθαμεν δέ, ὅτι ὁ θεὸς τῆς Ἐκκλησίας Δομήτωρ θέλει χειραγωγήσει τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ καὶ διαφυλάξει Αὐτὴν ἀπὸ πάσης καταστάσεως καὶ περιστάσεως ἐναντίας, ἐπιδαπιλεύσει δὲ ἐν Αὐτῇ πνεῦμα εἰρήνης, ἀγάπης καὶ ἐνότητος.

Ταῦτα ἐν ἀγάπῃ πολλῇ ἀνακοινοῦντες Ὑμῖν καὶ ταῖς θεοπειθέσι δεήσεσιν Ὑμῶν ἐναποτιθέμενοι ἑαυτοὺς καὶ τὸν καθ' Ἡμᾶς Ἀποστολικὸν καὶ Πατριαρχικὸν Θρόνον, εὐχόμεθα, ὅπως ὁ Κύριος χαρίζεται ἔτη ὅτι, ὡς πλείστα, εἰρηνικὰ καὶ σωτήρια τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι, τῇ περὶ Αὐτῆ Ἁγία καὶ Ἱερᾶ Συνόδῳ, καὶ τῷ ὑπ' Αὐτῆ Ἱερῷ Κλήρῳ καὶ θεοφιλεῖ Λαῷ διατελοῦμεν,

† Ὁ Ἀλεξανδρείας ΠΕΤΡΟΣ
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

Ἐν τῇ Μεγάλῃ Πόλει τῆς Ἀλεξανδρείας,
τῇ 15ῃ Μαρτίου 1997.

Η ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΘΗΝΩΝ

Ἀριθμ. Πρωτ. 1194

Μακαριώτατε καὶ Θειότατε Πάπα καὶ Πατριάρχα τῆς Μεγάλης Πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀ-

φρικής, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετρούπολιτος, κύριε Πέτρε, τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐπὶ τῆ εὐαγγελία τῆς κανονικῆς ἀναρρήσεως τῆς ὑμετέρας Θειοτάτης Μακαριότητος εἰς τὸ ἀκρότατον τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας ἀξίωμα, εἰς διαδοχὴν Μάρκου τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ, χαριστηρίους αἶνους τῷ Ἀρχιποίμηνι Χριστῷ ἀνεπέμψαμεν, νῦν δὲ τὰ ποθεινότατ' Αὐτῆς κομισάμενοι ἐνθρονησθήρια Γράμματα ἀπλήστως αὐτοῖς ἐντροφώμεν καὶ ἀφάτου πληροῦμεθα χαρᾶς.

Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ τῆ πανσθενεῖ Αὐτοῦ χάριτι καὶ προνοίᾳ ἀναδείξας τῷ Ἀγιωτάτῳ Ἀποστολικῷ καὶ Πατριαρχικῷ Θρόνῳ τῆς Μεγάλης Πόλεως Ἀλεξανδρείας ποιμένα καλὸν καὶ κυβερνήτην δεξιότατον, ἵνα μετὰ σοφίας καὶ συνέσεως ποιμάνῃ τὸν αὐτόθι περιούσιον τοῦ Κυρίου λαόν.

Πλήρεις οὖν χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἀγαλλόμενοι, νοερώς παριστάμενοι ἐνώπιον ὑμῶν, φιλήματι ἀγίῳ τὴν ὑμετέραν Σεπτὴν καὶ Γερασμοτάτην Μακαριότητα κατασπαζόμεθα εἰς διηνεκὲς τεκμήριον τοῦ συνδέσμου τῆς ἐνότητος τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἑλλάδος «ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης».

Πάνυ ἀσμένως, τοιγαροῦν, ἀποδεξάμενοι τὰ ἀδελφικὰ καὶ εἰρηνικὰ Γράμματα τῆς ὑμετέρας Θεοφρονητοῦ Μακαριότητος πολλῶν ἕνεκα ὑπερήσθημεν. Πρῶτον μὲν διότι ὁ Ἀποστολικὸς Θρόνος τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας, ἀπορφανισθεὶς πρὸς καιρὸν μετὰ τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ μακαρία τῆ λήξει γενομένου ἀοιδίμου Πάπα καὶ Πατριάρχου Παρθενίου, ἤδη κέκτηται Προκαθήμενον ἀληθῶς εὐαγγελικὸν παιδεῖα καὶ ἀρετῆ διαφέροντα καὶ ἱκανόν, διὰ τοῦτο, πηδαλιουχῆσαι ἐπιδεξίως τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ σκάφος ἐπὶ ψυχικῆ ὠφελείᾳ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ποιμαινομένων καθ' ἅπασαν τὴν Ἀφρικὴν ὀρθοδόξων λαῶν ἐν ταῖς παρούσαις μάλιστα περιστάσεσιν, ἐν αἷς ἡ στρατευομένη Ἐκκλησία ποικίλαις καὶ σοβαραῖς δοκιμασίαις πανταχόθεν ἐπηρεάζεται. Δεύτερον δὲ διότι τοιοῦτος ὢν ὁ σεβάσμιος οὗτος ἀνὴρ κατακοσμεῖ προσηκόντως τὴν Ἱεραρχίαν τοῦ παλαιφάτου Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας, τιμῶν ἐπαξίως τὸ ὑπέριμον αὐτοῦ ἀξίωμα, τύπος τε ἅμα καὶ ὑπογραμμὸς τοῖς πᾶσι γενόμενος. Καὶ τρίτον διότι καὶ προσωπικῶς τὴν περίπτωτον ὑμετέραν Κορυφὴν γνωρίσαι ἠμμοιρήσαμεν καὶ ἀνεπίληπτον ἐς αἰὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς ἀνάμνησιν ἐν τῇ διανοίᾳ ἡμῶν περιφέρο-

μεν ἐγκαυχώμενοι. Ἡμεῖς γὰρ τὴν τε βαθεῖαν σύνεσιν καὶ τὸν ἀποστολικὸν βίον καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς πίστεως ζῆλον τῆς ὑμετέρας Θειοτάτης Μακαριότητος γνωρίμον καὶ προδεδηλωμένον ἔχομεν καὶ τὴν εὐαγγελικὴν Αὐτῆς ταπεινοφροσύνην καὶ ἀπλότητα ἀσφαλῆς τεκμήριον εὐδοκίμησεως ὑπολαμβάνομεν, ὅτι, τῆ θείᾳ συνάρσει, κυβερνήσειε καλῶς καὶ ποδηγετήσειε θεοφιλῶς τὸν ἐμπιστευθέντα Αὐτῇ λαὸν εἰς νομὰς σωτηρίους.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, συγχαίροντες ἐκ μυχιῶν καὶ αὐθις τῆ ὑμετέρα Κορυφῆ, τῆ σεπτῆ Ἱεραρχία τοῦ ὑπ' Αὐτὴν Πατριαρχικοῦ Θρόνου καὶ τῷ χριστεπωνύμῳ Αὐτοῦ πληρώματι, τυχόντι ἀγαθοῦ ἰθύντορος καὶ πνευματικοῦ προστάτου, οὗ ἡ μεμαρτυρημένη σύνεσις καὶ ἐμπειρία ἀσφαλῆ δίδωσι τὴν γλυκερὰν καὶ παρήγορον ἐλπίδα, ὅτι θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως πολιτευόμενος καὶ τὰ κακῶς τυχόν ἔχοντα ἐπανορθώσει καὶ παντὶ σθένει ὑπὲρ εὐσταθείας καὶ δόξης τῆς Ἐκκλησίας ἀγωνισθήσεται, ριζηδὸν μὲν ἐκτέμνων πᾶσαν τοῦ ἀντιθέτου ἐπήρειαν, ἐκτενῶς δεόμεθα, καὶ ἐξ ὀνόματος τῆς περὶ ἡμᾶς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, τὴν ὑμετέραν Μακαριότητα ἐν ἀδιαπτῶτῳ διατηρεῖν ὑγείᾳ τε καὶ ἀκμῇ δυνάμεων, οὐ μόνον εἰς τὸ ἰθύνειν τὴν πιστευθεῖσαν Αὐτῇ ποιμνὴν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς πνευματικῆς ἐπάλλεως κανονικῶς ἐπιβλέπειν καὶ ὡς φάρος φωτίζειν τὰ γενικώτερα τῆς Ἐκκλησίας ζητήματα, διαβεβαιούμενοι πρὸς τούτοις δ' ἔτι ἀπαξ διὰ τὴν ἀμέριστον, ὀλοπρόθυμον καὶ ἀδελφικὴν ἐν πᾶσι συμπαραστάσιν ἡμῶν προσωπικῶς καὶ συνόλης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Αἶροντες τοίνυν ἐν κατανύξει καρδίας χεῖρας ἰκέτιδας πρὸς τὸν τῆς πίστεως ἡμῶν Ἀρχηγὸν εὐχόμεθα ὑπὲρ εἰρήνης καὶ εὐσταθείας τῆς ἐν Ἀφρικῇ ἀγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας καὶ ὑπὲρ μακροημερεύσεως καὶ ἄνωθεν ἐνισχύσεως τῆς ὑμετέρας ποθεινοτάτης ἀγάπης. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, τῆ θείᾳ Αὐτοῦ κατασφαλιζόμενος Χάριτι, τῆς ὑμετέρας Μακαριότητος ἔστω παραστάτης καὶ ἀντιλήπτορ θεομὸς ἐν ταῖς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ μερίμναις. «Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης δῶῃ ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ».

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, καὶ αὐθις τὴν ὑμετέραν Σεπτὴν Κορυφὴν ἀσπαζόμενοι φιλήματι ἀγίῳ καὶ μετ' ἀγάπης, τῆς ἐν Χριστῷ, προφρόνως περιπτυσσόμενοι διατελοῦμεν,

Ἄγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος
Ἀθήνησι τῆ 14ῃ Ἀπριλίου 1997

ἽΟλες οἱ Ἐκκλησίες τῆς Εὐρώπης ζητοῦν τὴν καταλλαγή. Δευτέρα Εὐρωπαϊκὴ Οἰκουμενικὴ Συνέλευση στὸ Graz τῆς Αὐστρίας (23-29 Ἰουνίου 1997)

Ἐπὶ τὴν 23η μέχρι τὴν 29η Ἰουνίου 1997 θὰ πραγματοποιηθῆ στὸ Graz τῆς Αὐστρίας ἡ Δευτέρα Εὐρωπαϊκὴ Οἰκουμενικὴ Συνέλευση μὲ θέμα: «Καταλλαγή - Δωρεὰ Θεοῦ καὶ πηγὴ νέας ζωῆς». Ἡ Πρῶτη Εὐρωπαϊκὴ Οἰκουμενικὴ Συνέλευση εἶχε πραγματοποιηθῆ στὴν Βασιλεία τῆς Ἑλβετίας τὸν Μάιο τοῦ 1989 μὲ θέμα «Εἰρήνη ἐν Δικαιοσύνη».

Διοργανωτὲς τῆς Δευτέρας Συνελεύσεως αὐτῆς εἶναι τὸ Συμβούλιο τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκ-

mark) καὶ ὁ Δῆμος τῆς πόλεως τοῦ Graz. Στὴν τοπικὴ αὐτὴ Ἐπιτροπῆ, ἡ ὁποία εἶναι κυρίως ὑπεύθυνη γιὰ τὴν διοργάνωση καὶ διεκπεραίωση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκουμενικῆς Συνελεύσεως, ἔχει ἐκλεγεί Πρόεδρος ὁ γράφων τὸ παρὸν σημεῖωμα.

Ἀναμένουμε στὴν πόλη τοῦ Graz νὰ ἔλθουν περίπου 15.000 χριστιανοὶ ἀπὸ ὀλόκληρη τὴν Εὐρώπη. Ἀπὸ αὐτοὺς θὰ εἶναι 700 ἐπίσημοι ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ ἴδιος ἀριθμὸς περίπου δημοσιογράφοι, ἐπὶ πλέον ἐπίσημοι προσκεκλημένοι καὶ παρατηρητὲς, διάφορες χριστιανικὲς καὶ ἐκκλησιαστικὲς ὁμάδες καὶ ὀργανισμοί, οἱ ὁποῖοι θὰ παρουσιάσουν στὴν «ἀγορὰ τῶν οἰκουμενικῶν δυνατοτήτων» τὰ προγράμματα καὶ τὶς ἐργασίες των, ἡ θὰ διοργανώσουν μὲ ἰδικὴ των πρωτοβουλία συνέδρια στὸ χῶρο τῆς συνελεύσεως, ὅμως μέσα στὰ πλαίσια τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὁρίων καὶ τοῦ θέματος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκουμενικῆς Συνελεύσεως, ποὺ εἶναι «Καταλλαγή - Δωρεὰ Θεοῦ καὶ πηγὴ νέας ζωῆς». Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ θὰ ψηφισθῆ καὶ ἓνα ἐπίσημο κείμενο, τὸ ὁποῖο ἤδη προετοιμάζεται καὶ ἔχει σταλῆ στὶς Ἐκκλησίες καὶ σὲ διάφορα ἄτομα γιὰ προτάσεις, σχόλια καὶ διορθώσεις.

Τὰ ἐπὶ μέρος θέματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐξεταστοῦν εἰς τὸ Graz εἶναι: Καταλλαγή μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, καταλλαγή μεταξὺ τῶν θρησκειῶν καὶ τῶν διαφόρων πολιτισμῶν, φροντίδα καὶ ἐνέργειες γιὰ τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη καὶ γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς φτώχειας καὶ τῶν διαφόρων διακρίσεων, καταλλαγή μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ λύσεις τῶν προβλημάτων καὶ τῶν διαφόρων συγκρούσεων μὲ εἰρηρικὰ μέτρα, νέος τρόπος ζωῆς οἰκολογικῆς εὐθύνης καὶ κυρίως ἀναφορικὰ μὲ τὶς γενεὲς τοῦ μέλλοντος καὶ καταλλαγή τῆς ἠπείρου μας μὲ ἄλλες περιοχὲς τοῦ κόσμου. Γιὰ τὴν ἐξέταση τῶν θεμάτων αὐτῶν θὰ διοργανωθοῦν σὲ διαφόρους χῶρους καὶ αἴθουσες περίπου 20 ἐκδηλώσεις διαλόγων (Dialogforen) μὲ διαλέξεις καὶ δημόσιες συζητήσεις, στὶς ὁποῖες θὰ παρουσιαστοῦν οἱ διάφορες ἀπόψεις, καὶ θὰ ἀναζητηθοῦν κοινὲς καὶ χρήσιμες λύσεις στὰ διάφορα προβλήματα ποὺ ἀναφέρθησαν προηγουμένως. Ἐκτὸς τούτου θὰ ὑπάρχει καὶ ἡ δυνατότητα προσευχῶν, βιβλικῆς μελέτης, ἱερῶν

Τοῦ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΛΑΡΕΝΤΖΑΚΗ

Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Graz
Προέδρου τῆς Αὐστριακῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς
τῆς Δευτέρας Εὐρωπαϊκῆς Οἰκουμενικῆς
Συνελεύσεως εἰς τὸ Graz

κλησιῶν (Konferenz Europäischer Kirchen = KEK), τὸ ὁποῖο ἰδρύθηκε τὸ 1959 καὶ στὸ ὁποῖο ἀνήκουν περίπου 120 εὐρωπαϊκὲς Ἐκκλησίες μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὅλες οἱ Ὁρθόδοξες (ἐκτὸς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς) καὶ τὸ Συμβούλιο τῶν ρωμαιοκαθολικῶν ἐπισκοπικῶν Συνόδων τῆς Εὐρώπης (Consillium Conferentiarum Episcoporum Europae = CCEE). Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὅλες οἱ Ἐκκλησίες τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὴν Πορτογαλία μέχρι τὴν Ρωσία, τὴν Ἀρμενία καὶ τὴν Γεωργία καὶ ἀπὸ τὶς Σκανδιναυικὲς χῶρες μέχρι τὴν Κύπρο, θὰ συνέλθουν γιὰ δευτέρα φορὰ στὴν ἱστορία τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, γιὰ νὰ ἀσχοληθοῦν τὴν φορὰ αὐτὴ μὲ τὸ ἐπίκαιρο αὐτὸ καὶ σοβαρὸ θέμα τῆς καταλλαγῆς στὶς διάφορες πτυχές του καὶ νὰ φροντίσουν νὰ δώσουν ἀπάντηση στὰ καυτὰ ὑπαρξιακὰ προβλήματα ποὺ μαστίζουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης... Στὴν Αὐστρία σημαντικὸ ρόλο γιὰ τὴν προετοιμασία ἔχει τὸ Οἰκουμενικὸ Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν στὸ ὁποῖο Πρόεδρος εἶναι ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Αὐστρίας κ. Μιχαήλ, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ μέλος τόσο στὴν εὐρωπαϊκὴ Ἐπιτροπὴ Προγραμματισμοῦ ὅσο καὶ στὴν Τοπικὴ Ἐπιτροπὴ εἰς τὸ Graz, στὴν ὁποία ἀντιπροσωπεύονται ὅλες οἱ Ἐκκλησίες στὴν Αὐστρία, ἡ τοπικὴ Κυβέρνηση τῆς Στυρίας (Steier-

ἀκολουθιών και τῆς τελέσεως τῆς Θείας Λειτουργίας ἀπὸ τὶς διάφορες Ἐκκλησίες. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ δοθῆ ἡ δυνατότητα στοὺς χριστιανοὺς τῆς Εὐρώπης, τόσο στὴν θεωρία, ὅσο και στὴν πράξη νὰ περισυλλέξουν τὶς δυνάμεις των γιὰ μιὰ χριστιανικὰ ἀνανεωμένη και ἐνισχυμένη ἐνωμένη Εὐρώπη πὺ σὲ τελευταία ἀνάλυση σημαίνει μιὰ εἰρηνική και συμφιλιωμένη Εὐρώπη. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ πρέπει νὰ γνωρίζουμε τί θέλουμε και τί ζητοῦμε, ἀλλὰ και ποιά Εὐρώπη θέλομε: Ἀσφαλῶς ὄχι μόνο τὴν Κεντρική ἢ μόνο τὴν Δυτική Εὐρώπη και ὅπωςδήποτε ὄχι μόνο και τὴν σημερινή πολιτικά Ἐνωμένη Εὐρώπη.

Θέλομε λοιπὸν ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπη ἐνωμένη, ὄχι ὅμως και ἰσοπεδωμένη. Θέλομε μιὰ Εὐρώπη ὄχι μόνο μὲ μονόπλευρους οικονομικοὺς σκοποὺς, οὔτε μόνο μὲ πολιτικά κίνητρα δυνάμει και ἰσχύος ἢ μόνο μὲ στρατιωτικοὺς σκοποὺς μιᾶς ἐνωμένης ὑπερδυνάμει, ἀλλὰ μιὰ Εὐρώπη ἐνωμένη σὲ μιὰ ἀνθρωπιστική, πνευματική βάση και μὲ χριστιανική ψυχή, παρὰ τὴν δυνατότητα, ὅπου εἶναι ἀνάγκη πλουραλιστικῆς ἐκφράσεως και ὑπάρξεως. Θέλομε μιὰ Εὐρώπη στὴν ὁποία θὰ γίνεται σεβαστὴ ἡ ὑπαρξὴ γενικῶς, ἀλλὰ και ἡ ταυτότητα τῆς προσωπικότητος τῶν ἀνθρώπων και τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῶν λαῶν μὲ τὶς παραδόσεις, τὰ ἦθη και τὰ ἔθιμά των και τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα. Θέλομε μιὰ Εὐρώπη πὺ νὰ σέβεται τὴν φύση και τὴν δημιουργία τοῦ Θεοῦ και νὰ τὴν προστατεύει ἀπὸ κάθε ἀσύδοτη ἐκμετάλλευση γιὰ νὰ ἔχουν αὐριο τὰ παιδιά και τὰ ἐγγόνια μας ἓνα τόπο ὑπάρξεως.

Ὅλα αὐτὰ τὰ θέματα εἶναι ἐρωτήματα και προβλήματα μὲ τὰ ὁποία, ὅπως ἤδη ἀνέφερα, πρόκειται νὰ ἀσχοληθῆ και ἡ Δευτέρα Εὐρωπαϊκὴ Συνέλευση στὴν Αὐστρία και πὺ καλούμεθα ὅλοι μας, και μεῖς ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι και οἱ Ἕλληνες νὰ προετοιμαστοῦμε, νὰ ἀρχίσουμε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας και ἀπὸ τὶς Ἐκκλησίες μας, παντοῦ ὅπου ὑπάρχουν προστριβές, ἐντάσεις και σχισμαστικές καταστάσεις και νὰ σηκώσουμε τὴ φωνή μας και νὰ διαμαρτυρηθοῦμε γιὰ ὅλες τὶς παραμορφωτικές ἐξελίξεις, ὅπου ὑπάρχουν, και νὰ δείξουμε χωρὶς διπλωματικούς ἐλιγμοὺς ὅλους τοὺς κινδύνους τῶν σφαλερῶν δρόμων, ἀλλὰ κυρίως και μὲ τὸ παράδειγμα μας, νὰ προσφέρουμε και μεῖς τὴν θετική μας συμβολή γιὰ νὰ κτίσουμε ὅλοι οἱ χριστιανοὶ τῆς Εὐρώπης μαζί τὴν σημερινή και τὴν αὐριανή Εὐρώπη, ἓνα χωρὸ στὸν ὁποῖο θὰ θέλουν νὰ ζοῦν εὐχάριστα ὅλοι οἱ ἀνθρωποὶ μαζί, ἀνεξάρτητα φύ-

λου και φυλῆς, ἀνεξάρτητα καταγωγῆς και ἰδεολογίας.

Και εἶναι γεγονός ὅτι στὴν σημερινή δομὴ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως ἢ ὀρθόδοξη Ἑλλάς εἶναι μέχρι τώρα ἡ μοναδική ὀρθόδοξη χώρα, ἡ ὁποία πρέπει και ὅπωςδήποτε θὰ μπορούσε νὰ παίξει σημαντικό ρόλο γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς Εὐρώπης και νὰ γίνει γέφυρα μεταξὺ τοῦ δυτικοῦ γενικῶς και τοῦ ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ, χωρὶς βέβαια νὰ θεωρηθῆ, ὅτι ἀποκλειστικά και μόνον ὁ χωρὸς τοῦ Ἑλλαδικοῦ κράτους ἀντιπροσωπεύει τὸν ἑλληνορθόδοξο χριστιανισμό. Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο μὲ τὶς εὐρύτερες διαστάσεις του και μὲ τὶς ποικιλόμερφες δυνατότητές του διαδραματίζει ὅπωςδήποτε σοβαρὸ ρόλο ἀκριβῶς γιὰ τὴν ἔνωση και τῆς Εὐρώπης στὰ εὐρύτερά της πλαίσια, πὺ δὲν ταυτίζονται μὲ τὴν σημερινή ἐνωμένη Εὐρώπη και συμπεριλαμβάνει ἀκόμη τὴν Ἀρμενία, τὴν Γεωργία, τὴν Κύπρο και ὅπωςδήποτε και τὶς ἄλλες Βαλκανικὲς χώρες, οἱ ὁποῖες σήμερον δεινοπαθοῦν. Και ὁ ἴδιος ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος Α' συνέστησε στὴν ὁμιλία του τῆς 19ης Ἀπριλίου 1994 στὸ Εὐρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο τὴ διεύρυνση τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης μὲ τὶς χώρες ἐκεῖνες, στὶς ὁποῖες ζοῦν ὀρθόδοξοι, ὅπου μ.ἄ. ἐτόνισε: «Ἐκτὸς δὲ τῶν ὀρίων τῆς σήμερον δωδεκαεθνῶς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος, εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν πορείαν συνακολουθοῦν και ἕτερα πολυεθνή ἔθνη κατὰ πλειοψηφίαν ἐχόμενα τῆς ὀρθόδοξου ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως. Ἐπιτρέψατε ἡμῖν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ἐλπίδα ὅτι και οἱ λαοὶ οὔτοι θὰ κληθοῦν συντόμως νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν ζωὴν και τοὺς θεσμοὺς τῆς ἡνωμένης Εὐρώπης». Στὴν ἴδια ὁμιλία ἐπρότεινε ἐπίσης τὴν ἄμεση συνεργασία και συμβολή τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχεῖου γιὰ τὴν ἐξέλιξη και ἀναδόμηση τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης μὲ τὴν ἐξῆς σημαντικὴ πρόταση: «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐξακολουθεῖ, διὰ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ και ἐκ τῶν πραγμάτων, νὰ συνιστᾷ οὐσιώδη εὐρωπαϊκὴν διάστασιν ἐν τῇ οἰκουμενικῇ αὐτοῦ διακονίᾳ. Πέραν τῶν ἰδεολογικῶν προσανατολισμῶν ἐκάστου ἐξ ὑμῶν, πέραν τῶν προσωπικῶν αὐτοῦ μεταφυσικῶν ἢ μὴ πεποιθήσεων, παρακαλοῦμεν νὰ δεχθῆτε τὴν ἐτοιμότητα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχεῖου συμπαραστάσεως εἰς τὴν προσπάθειαν ὑμῶν διὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν ἐνοποίησιν, διὰ μίαν Εὐρώπην, ἡ ὁποία δὲν θὰ ὑπάρχη μόνον δι' ἑαυτήν, ἀλλὰ και διὰ τὸ καλὸν ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος».

Εἰδικότερα και ὁ μεσογειακὸς χωρὸς στὸν ὁ-

ποίο βρισκόμαστε έχει τις ιδιαιτερότητές του, οι όποτες είναι για μās πολὺ σοβαρές και ὑπαρξιακά ἀπαραίτητες για τὸν τρόπο ζωῆς μας, για τις οἰκογένειές μας, για τις ἐκκλησίες μας, για τὸν πολιτισμό μας. Ἀπὸ τὴν 1η μέχρι τὴν 4η Ὀκτωβρίου πραγματοποιήθηκε στὸ Μπάρι και στὸ Κασσάνο τῆς Νοτίου Ἰταλίας ἓνα διεθνὲς συνέδριο με θέμα: «Ὁ Μεσογειακὸς χώρος ὡς τόπος καταλλαγῆς» στὸ ὁποῖο ἐλάβαμε μέρος ἀντιπρόσωποι ἀπὸ 14 μεσογειακὲς χώρες — ἐγὼ ἔλαβα μέρος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου — και πραγματοποιήθηκε για τὴν προετοιμασία ἀπὸ μεσογειακῆς πλευρᾶς τῆς Δευτέρας Εὐρωπαϊκῆς Συνελεύσεως τοῦ Graz. Καὶ ἐκεῖ τονίσθηκε ἡ ἰδιαιτερότητα και ἡ σοβαρῆ και ἀναγκαία θέση τῶν μεσογειακῶν λαῶν στὴν ἐνωμένη Εὐρώπη. Ἐπίσης ἐξάρθηκε και ἡ μεγάλη σημασία πὺ ἔχει ὁ Μεσογειακὸς χώρος και ἡ Μεσόγειος θάλασσα για ὅλους τοὺς εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς, ὄχι μόνον για μās τοὺς μεσογειακοὺς λαοὺς, ἐὰν σκεφθῆ κανεῖς, ὅτι χιλιάδες ἄνθρωποι ἀπὸ ὄλες τις εὐρωπαϊκὲς χώρες ἔρχονται σὺς χώρες μας κυρίως τοὺς καλοκαιρινοὺς μῆνες ὄχι ἀπλὰ και μόνον για νὰ διασκεδάσουν και νὰ περάσουν εὐχάριστα τις διακοπές των στὴν θάλασσα και στὸν ἥλιο, ἀλλὰ ὀκόμη και για σοβαροὺς λόγους ὑγείας, σωματικῆς και πνευματικῆς ἀνανεώσεως. Γιατὸ λοιπὸν πρέπει νὰ τονισθῆ ὅτι και για τὴν πνευματικῆ και πολιτιστικῆ ἀνάπτυξη τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης οἱ Μεσογειακοὶ λαοὶ και ὀπωσδήποτε και ὁ δικὸς μας λαὸς ἔπαιξαν σημαντικὸ και ἀναντικατάστατο ρόλο, γεγονός τὸ ὁποῖο δὲν ἐκτιμᾶται ὄπως θὰ ἔπρεπε ἀπὸ τοὺς λοιποὺς εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς, ἀλλὰ δυστυχῶς πολλὲς φορὲς οὔτε και ἀπὸ μās τοὺς ἴδιους, πὺ πολλὲς φορὲς ὑποτιμοῦμε τὴν ἀξία και τὴν σημασία τοῦ πολιτισμοῦ και τῶν παραδόσεῶν μας, τις θεωροῦμε δῆθεν ἀπαρχαιωμένες και προσπαθοῦμε με κάθε τρόπο νὰ τις ἀντικαταστήσουμε με δῆθεν νεώτερες, μοντέρνες, και μάλιστα τονίζουμε, δῆθεν εὐρωπαϊκὲς. Καὶ συνεχίζουμε νὰ ἐπαναλαμβάνουμε τὰ λάθη τῆς ἱστορίας μας. Πράγματι χρειαζόμεθα στὸ θέμα αὐτὸ μιὰ νέα ἀξιολόγηση τῶν σχέσεῶν μας με τὴν Δύση, ὡς σχέσεων «ἐκατέρωθεν λήψεως και δόσεως, σχέσεων δηλ. ἀντιδόσεως», καθὼς τονίζει και ὁ Σεβασμ. Μητρο. Γέρων Ἐφέσου κ. Χρυσόστομος.

Τὸ μέλλον είναι μπροστὰ μας ἀνοικτό. Οἱ ὀρίζοντες πολὺ εὐρεῖς και οἱ δυνατότητες ἀπειρες. Καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν ἔχομε κανένα λόγο νὰ βλέπομε τὸ παρελθόν μας σκοτεινὸ και μειονεκτι-

κό, πολὺ ὀλιγότερο τὸ μέλλον μας. Ἐλπίζουμε και σὰν Ἐλληνες και σὰν χριστιανοὶ και πρέπει νὰ εἶμαστε αἰσιόδοξοι για τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης και για τὸ μέλλον τῆς χώρας μας, συνεργαζόμενοι και προσφέροντες προσφορὰν οὐσιαστικῆς τῆς πραγματικῆς και δυναμικῆς μας ἑλληνοχριστιανικῆς ταυτότητας, τὴν ὁποία πρέπει νὰ ξαναβροῦμε και νὰ καλλιεργήσουμε και νὰ ἀναπτύξουμε. Καὶ μεῖς θὰ ὀφεληθοῦμε και ἡ ἐνωμένη Εὐρώπη θὰ ὀφεληθῆ, και με αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἀναπτυχθῆ πάλι μιὰ σωστῆ και δυναμικῆ ἀντίδοση στὴν Εὐρώπη τοῦ σῆμερα και τοῦ αὔριο, ἀρκεῖ και μεῖς νὰ ἐπιανεξετάσουμε σωστὰ και ἀντικειμενικὰ χωρὶς προκαταλήψεις και φανατισμὸ τὴν ἱστορία και τὴν στάση μας και νὰ ἀπαντήσουμε στὴν σύγχρονη ἀνάγκη «ἐπὶ τοῦ σημείου τοῦ τί ἡδύνατο νὰ δώση ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολὴ εἰς τὰς πρὸς τὴν Δύσιν σχέσεις της και δὲν ἔδωσε τοῦτο, και τί ὀφείλει νὰ δώση και δὲν τὸ δίδει ἢ δὲν γνωρίζει εἰς ποῖαν ἔκτασιν και ὑπὸ ποῖον σχῆμα και ὑπὸ ποῖαν μορφήν νὰ δώση τοῦτο», καθὼς προτείνει ὁ σεβαστός μου δάσκαλος Ἅγιος Ἐφέσου κ. Χρυσόστομος.

Μὲ αὐτὴν τὴν αἰσιοδοξία ἐλπίζουμε και για τὰ θετικὰ ἀποτελέσματα ἀπὸ τὴν Δευτέρα Πανευρωπαϊκῆ Συνέλευση στὸ Graz τῆς Αὐστρίας μεταξὺ τῆς 23ης και 29ης Ἰουνίου. Καὶ βέβαια γνωρίζουμε ὅτι ὑπάρχουν πολλὰ προβλήματα. Δὲν ἐθελουφλοῦμε! Ἐλπίζουμε ὄμως, ὅτι θὰ γίνει δυνατόν νὰ αἰσθανθοῦν οἱ χιλιάδες χριστιανοὶ πὺ θὰ ἔλθουν ἀπὸ ὄλη τὴν Εὐρώπη, ὅτι ὁ χριστιανισμὸς δὲν πέθανε ἀλλὰ ζεῖ και ὅτι τὸ θέμα: «Καταλλαγῆ, Δωρεὰ τοῦ Θεοῦ και πηγὴ νέας ζωῆς» δὲν είναι οὐτοπιστικὸ. Γιατὸ πρέπει νὰ ἐλπίζουμε και νὰ ἐπιμείνουμε, ὅτι οἱ χριστιανοὶ τῆς Εὐρώπης μποροῦν νὰ κτίσουν μαζί πλέον με τὴν δύναμη τοῦ Εὐαγγελίου και τὴν συμπαράσταση τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ σὲ σωστὰ χριστιανικὰ θεμέλια αὐτὸ πὺ λέμε ἐνωμένη Εὐρώπη. Καὶ εἶμαι ἀπόλυτα βέβαιος ὅτι για τὸν κοινὸ αὐτὸ σκοπὸ ἡ Ὀρθόδοξία μας ὄχι μόνον πρέπει, ἀλλὰ και μπορεῖ νὰ συμβάλλη κατὰ πολὺ και τώρα και μακροπρόθεσμα στὸ μέλλον.

Τὴν μεγάλη σημασία τῆς Πανευρωπαϊκῆς αὐτῆς Οἰκουμενικῆς Συνελεύσεως θὰ τονίση και ἡ προσωπικῆ παρουσία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ὁ ὁποῖος με τὴν εὐκαιρία αὐτῆ θὰ ἀνακηρυχθῆ και ἐπίτιμος Διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Graz.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΜΗΣ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ*

(Θεολογική - Ἐκκλησιολογική ἄποψις)

Τότε οἱ νέοι θὰ ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ ἐπιβάλλουν τὸν ἔλεγχον τοῦ λόγου στὸ παθητικὸ καὶ ἄλογο μέρος τῆς ψυχῆς καὶ νὰ μιμοῦνται τοὺς ἁγίους ἀκόμη καὶ τοὺς ἐναρέτους ἥρωες τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ κλείνουν τὰ μάτια καὶ τὰ αὐτιά πρὸ τῶν σειρήνων, ὅπως λέγει

Τοῦ πανοσ. Ἀρχιμ. κ. **EMMANΟΥΗΛ ΚΑΛΥΒΑ**
Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Ἀττικῆς

καὶ ὁ Μ. Βασίλειος γιὰ τὸν Ὀδυσσεύα: «ἐπιφρασσομένους τὰ ὦτα, οὐχ ἦπτον ἢ τὸν Ὀδυσσεύα φασὶν ἐκείνοι τὰ τῶν Σειρῶνων μέλη»¹²⁸.

Ἐπειδὴ λείπει ἡ πνευματικὴ καλλιέργεια καὶ ἐπειδὴ ἡ νεότης χωρὶς τὴν χάριν εἶναι ἐπιρρεπὴς στὰ γενετήσια παραπτώματα καὶ διὰ τὸ θερμὸν τῆς ἡλικίας εἶναι εὐέξαπτη καὶ εὐόλισθη, σημειώνονται λάθη μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ὑπάρχουν ἄγαμες μητέρες.

2. Ἐνημέρωσις - διαφώτισις - ἀγωγή τῶν νέων γύρω ἀπὸ θέματα σχέσεων φύλων καὶ γάμου. Πρέπει νὰ βοηθοῦν προληπτικὰ οἱ νέοι, ὥστε νὰ μὴν δημιουργοῦν προβλήματα μὲ ἀνεύθυνες συμπεριφορὰς γύρω ἀπὸ τὰ γενετήσια θέματα καὶ μάλιστα νὰ μὴν ἀναγκάζονται κοπέλλες νὰ κάμουν ἐκπρώσεις σὲ τόσο μικρὴ ἡλικία. Πρέπει νὰ δώσωμε στὰ παιδιὰ ἠθικὰς ἀρχές, γιὰ νὰ ἀντιδροῦν σωστὰ μὲ αὐτοκυριαρχία καὶ αὐτοσεβασμό. Γιὰ τὴν τραγωδία τῆς ἀγαμῆς μητρότητας ὅλοι μας πταίομεν, διότι ἀφέθησαν οἱ νέοι στὴν ἀγνοία, ἀβοήθητοι στὰ θέματα σεξ - συλλήψεως - τεκνοποιίας καὶ προσωπικῆς εὐθύνης.

Εἶναι κίνδυνος μέγας νὰ ἀφήνεται ἡ νεολαία ἀκαθοδήγητη, ἀχειραγώγητη νὰ ἐμπλέκεται στὰ ἀκανθώδη προβλήματα τῶν σχέσεων τῶν φύλων. Ἡ ἀγνοία ἢ ἡ παραπληροφόρησις ὁδηγοῦν στὸν ἀχαλίνωτο πανσεξουαλισμό. Πρέπει νὰ ἐνημερωθοῦν οἱ νέοι ἀπὸ υπεύθυνους παράγοντες. «...Τὸ πρόβλημα αὐτῆς τῆς διαπαιδαγώγησις εἶναι μέλος ἀναπόσπαστο τοῦ γενικοῦ προβλήματος τῆς ἀγωγῆς»¹²⁹.

Δὲν ἐπαρκεῖ μόνο τὸ Σχολεῖο γιὰ τὴν ἀγωγή αὐ-

τῆ: Γιὰ τὴν φύσιν τοῦ ἐνοστίκτου, τὴν προφύλαξιν ἀπὸ πρόωρες ἐπιβλαβεῖς ἐμπειρίες, τὴν καλλιέργεια τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ μεταξὺ τῶν δύο φύλων, τὴν πρόληψιν τῆς παιδικῆς ἐγκληματικότητος καὶ διαστοφῆς¹³⁰. Ἡ ἀγωγή στὸ Δημόσιον Χώρον Σχολείου ἔχει πολλὰ μειονεκτήματα. «Ἡ σεξουαλικὴ ἀγωγή, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο εἶδος ἀγωγῆς, ἀπαιτεῖ ἐξατομικευμένη προσέγγισιν. Πρέπει νὰ ἀπευθύνεται στὸ κάθε παιδί ξεχωριστά, γιὰτὶ κάθε παιδί εἶναι μιὰ ἰδιαίτερη προσωπικότητα»¹³¹.

Στὴν διαπαιδαγώγησιν αὐτὴ τὸν πρῶτον καὶ κύριον λόγον ἔχουν οἱ γονεῖς. «Κάθε παιδί εἶναι μιὰ μοναδικὴ καὶ ἀνεπανάληπτη προσωπικότητα καὶ κάθε γονιὸς ἔχει μὲ τὸ παιδί του μιὰ ἀνεπανάληπτη σχέση»¹³². Χρειαζέται λοιπὸν εὐαισθητοποιήσις καὶ ἐπιμόρφωσις τῶν γονέων, γιὰ νὰ ἐπιτελέσουν τὸ ἔργον αὐτό. «Σὲ καμιά περίπτωσιν δὲν μπορεῖ τὸ Σχολεῖο ν' ἀντικαταστήσει τοὺς γονεῖς. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπιβάλλεται ἡ ἐπιμόρφωσις τῶν γονέων... ὥστε ν' ἀναλάβουν τὸ σοβαρὸν καὶ λεπτὸν ἔργον τῆς σεξουαλικῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν τους»¹³³. Καὶ ὁ πνευματικὸς - ἐξομολόγος καὶ ὁ δάσκαλος καὶ ὁ γιατρός ἔχει τὸν λόγον τῆς διαπαιδαγώγησεως, ἀλλὰ προπαντὸς οἱ γονεῖς. «Ὁ πρῶτος καὶ κύριος φορεὺς τῆς χριστιανικῆς γενετησίου ἀγωγῆς εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ οἰκογένεια ...αἱ πρῶται φάσεις τῆς ἀγωγῆς ταύτης, αἵτινες πρέπει νὰ συνδέονται περισσότερο μετ' ἐξατομικεύσεως τῆς διδασχῆς καὶ ὀλιγότερον μετὰ τῶν ἐν τῇ σχολικῇ τάξει ἢ τῷ Κατηχητικῷ Σχολεῖῳ μαθημάτων, δύνανται ἄριστα νὰ πραγματοποιηθοῦν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ὅταν μάλιστα οἱ γονεῖς διὰ σχετικῆς ἐιδικῆς μελέτης ἢ διὰ φοιτήσεως εἰς ἐιδικῶν ἐνορειακῶν σεμινάριον ἔχουν διδασχὴν τὴν σχετικὴν μεθοδολογίαν»¹³⁴.

130. Κ. Γ. Παπαδημητρακοπούλου, Ναὶ στὴ σεξουαλικὴ ἀγωγή τῶν νέων, Ἐκδ. Φωτοδότες, Β' ἔκδ. Ἀθήνα, 1991, σελ. 51.

131. Ὅπου ἀνωτέρω, σελ. 73.

132. Ν. Ματσανιώτη, Βλέπε Κ. Γ. Παπαδημητρακοπούλου, Ὅπου ἀνωτέρω, σελ. 77.

133. Ν. Μαραθεύτη, Δ/ντοῦ Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Κύπρου, Βλέπε Κ.Γ. Παπαδημητρακοπούλου, ὅπου ἀνωτέρω, σελ. 82.

134. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπ. Ἀθηνῶν, Περιοδικὸ «Ἐκκλησία» 15.3.1989, σελ. 178.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 329 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.

128. Μ. Βασιλείου, Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἔξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων. § 2, ΕΠΕ 7, 324.

129. Σπ. Μ. Καλλιάρια, Τὸ παιδαγωγικὸν πρόβλημα τῆς γενετησίου ὁρμῆς, σελ. 68.

Ἡ διαφώτισις περὶ τὰ γενετήσια προβλήματα σὲ προηγμένες χώρες ἀπέτυχε, διότι ἦταν ἐνημέρωσις περιεργείας, στερημένη ἀπὸ κάθε ἠθικὸ ἔρεισμα, ὅπως λέγει ὁ νευρολόγος - ψυχίατρος Ἄνανιās Καβάκας. «Ὁ Δημιουργὸς καθόρισε ὀρισμένες ἠθικὲς ἀρχὲς καὶ κανόνες, ποὺ πρέπει νὰ τηροῦνται στὴ σεξουαλικὴ συμπεριφορὰ ἀνάμεσα στὰ δύο φύλα. Ἄν ἡ σεξουαλικὴ διαπαιδαγώγησις, ὅπως ἐφαρμόστηκε σὲ ἀρκετὲς προηγμένες χώρες στὰ σχολεῖα ἀπέτυχε, αὐτὸ σὲ μεγάλο βαθμὸ ὀφείλεται στὸ γεγονὸς ὅτι οἱ εἰδικοί ἔδωσαν μόνον πληροφορίες σχετικὰ μὲ τὴν ἀνατομία, φυσιολογία ἢ ψυχολογία τοῦ σέξ, χωρὶς νὰ τονίσουν καὶ τὶς ἠθικὲς ἀρχές, ποὺ πρέπει νὰ τὸ διέπουν»¹³⁵. Ὅταν ἡ διαφώτισις ἦταν ἀπλὸς ρεαλισμὸς ἀνευ ἠθικῶν στόχων «κατέληξε συχνὰ ὄχι στὸν ἔλεγχον καὶ τὴν καθυσύχασιν τῶν παθῶν, ἀλλὰ σὲ ἀληθινὴ ἀκολασία»¹³⁶.

Ὅλα τὰ ἀνθρώπινα προβλήματα εἶναι πολυδιάστατα, ὅπως εἶναι καὶ ὁ ἄνθρωπος. «Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνον δέρμα, εἶναι καὶ πνεῦμα καὶ σὲ κάθε ἀνθρώπινο ζήτημα, βιοψυχικὴ καὶ πνευματικὴ διάστασις πάνε μαζί. Καὶ τὸ θέμα τῶν σχέσεων τῶν δύο φύλων εἶναι ἀπ' τὴ φύσιν τοῦ πολὺπλευροῦ καὶ συνεπῶς πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζεται ἀπ' τὸν καθένα μᾶς ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὲς του: βιολογικὲς, ψυχολογικὲς, ἠθικὲς, φιλοσοφικὲς, κοινωνικὲς, θρησκευτικὲς. Κάθε ἄλλη ἀντιμετώπιση εἶναι ἀφύσικη καὶ ἀντιεπισημονική, εἶναι ἀπάνθρωπη»¹³⁷.

Ἡ Ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ ἐκκοσμηκευθῆ, δὲν πρέπει νὰ προδώσῃ τὸν Ἰ. Χριστὸ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖο συνιστᾷ ἠθικὴ καθαρότητα, τελειότητα, ἀγιότητα καὶ ἀσφαλῶς σωφροσύνη καὶ παρθενία πρὸ τοῦ γάμου. Ἡ κουλτούρα τοῦ πανσεξουαλισμοῦ ἔχει παντοῦ τὸν ἀντίποδα τῆς ἀγνότητος. Συχνὰ διαβάζομε στὶς ἐφημερίδες γιὰ ἐκστρατεῖες ἀγνότητος καὶ στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Ἀμερικὴ. Στὴ Φλόριντα π.χ. τῆς Ἀμερικῆς 100 χιλιάδες νεαροὶ ἔδωσαν τὸν «ὄρκον τῆς ἀγνότητος» καὶ εἶπαν: «Ὁρκίζομαι στὸν Θεὸ, στὸν ἑαυτὸ μου, στὴν οἰκογένειά μου, σ' αὐτοὺς μὲ

τοὺς ὁποίους συναντιέμαι, στὸν μελλοντικὸ μου σύντροφο καὶ στὰ μελλοντικὰ παιδιὰ μου, νὰ εἶμαι σεξουαλικὰ ἀγνὸς μέχρι τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ συνάψω μὲ ἐπίσημη συζυγικὴ σχέση»¹³⁸.

Ὅταν ἐπίσημα πρόσωπα ἀκόμη καὶ ἠθοποιοὶ κάμουν συμβόλαιον παρθενίας καὶ ἀγνότητος, ἡ Ὁρθοδοξία δὲν πρέπει νὰ λησμονήσῃ τὶς ἠθικὲς ἀρχές τῆς, οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦν τὴν ἐγγύησιν μᾶς ἀληθινῆς, χριστιανικῆς κοινωνίας. Πολὺ σωστὰ ὁ ἐκπαιδευτικὸς Κων. Βραχνιάς γράφει: «Ὁ βαθύτερος σκοπὸς τῆς διαφωτίσεως τῶν νέων μᾶς στὸ σεξουαλικὸ πρόβλημα εἶναι νὰ γίνουν ἠθικώτερα καὶ περισσότερο ὑπεύθυνα ἄτομα. Νὰ κυριαρχοῦν στὰ ἔνστικτά τους καὶ νὰ περᾶσουν τὴν προγαμιαία τους περίοδο μὲ ἀγνότητα καὶ μακριὰ ἀπὸ σεξουαλικὲς περιπέτειες»¹³⁹.

Δὲν πρέπει οἱ νέοι νὰ κάμουν ἐπικίνδυνα ἐρωτικὰ παιχνίδια πρὸ τοῦ γάμου. Γι' αὐτὸ χρειάζεται καὶ μίαν ἀγωγή προετοιμασίας γιὰ τὸ γάμον, ἀγωγή τῶν νέων ὡς μελλοντύμων, ὡς νεοντύμων, ὥστε νὰ μὴν καταφεύγουν σὲ ἐπιπόλαιες σχέσεις, νὰ μὴν ἀρνοῦνται τὸ γάμον. Ἐχει μεγάλη καὶ ὑπεύθυνα ποιμαντικὴ ἀποστολὴ ἡ Ἐκκλησία.

β) Θεραπευτικὴ ποιμαντικὴ

1) *Ἐφηρμοσμένη ποιμαντικὴ φροντίδα γιὰ τὴν ἄγαμην μητέρα.* Ἡ Ἐκκλησία εἶναι πάντοτε προθύμη στὴν διακονία τοῦ ἀνθρώπου, διότι ἐφαρμόζει τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης καὶ θυσίας. Ὅλα τὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα περιθάλψεως τῶν ἐχόντων ἀνάγκη ἀνθρώπων εἶναι ἐφευρέσεις τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ὁρθοδοξίας. Οἱ μεγάλοι Πατέρες εἶχαν ὀργανωμένη καὶ ἀνεπτυγμένη φιλανθρωπία σὲ συγκεκριμένη ὑποδομὴ, κτίρια, καὶ κατάλληλα πρόσωπα. Στὴν πόλιν τῆς ἀγάπης τοῦ Μ. Βασιλείου, τὴν «Βασιλειάδα», ὑπῆρχαν μαζί ὅλες οἱ μορφὲς τῶν εὐαγῶν ἰδρυμάτων, ὥστε λέγει ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος: «μικρὸν ἀπὸ τῆς πόλεως –Καισαρείας– προέλθε, καὶ θέασαι τὴν καινὴν πόλιν, τὸ τῆς εὐσεβείας ταμεῖον ... ἐν ᾧ νόσος φιλοσοφεῖται, καὶ συμφορὰ μακαρίζεται καὶ τὸ συμπαθὲς δοκιμάζεται»¹⁴⁰.

Ἄξιόλογη ἦταν ἀνεκαθεν ἡ φροντίδα τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν προστασία τῶν ἀπόρων καὶ ὀρφανῶν κορασιδῶν γιὰ τὴν προοικονομία καὶ ἀποκατάστασιν αὐτῶν. Ὁ ζῆλος τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἐφεύρισκε τρόπους ποιμαντικῆς προστασίας, ὅταν ἦταν τελείως ἀνύπαρκτη ἡ κοινωνικὴ πρόνοια τῆς Πολιτείας. Ὅταν ἄρχισε ἡ Πολιτεία νὰ ἀσχολῆται μὲ τὰ θέματα

132. Ν. Μασσανιώτη, Βλέπε Κ. Γ. Παπαδημητρακοπούλου, Ὅπου ἀνωτέρω, σελ. 77.

133. Ν. Μαραθεῦτη, Δ/νοῦ Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Κύπρου, Βλέπε Κ.Γ. Παπαδημητρακοπούλου, ὅπου ἀνωτέρω, σελ. 82.

134. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπ. Ἀθηνῶν, Περιοδικὸ «Ἐκκλησία» 15.3.1989, σελ. 178.

135. Ἄνανιās Καβάκας, Νέοι γονεῖς μὲ χαρούμενα καὶ ὑπάκοα παιδιὰ, σελ. 170.

136. Ἄρ. Ἀσπιώτη, ψυχίατρον, Τὸ παιδί καὶ ἡ σεξουαλικὴ διαφώτισις, σελ. 45.

137. Μ. Μηλίγκου, καρδιολόγου ἱατροῦ, Βλέπε, Κ. Γ. Παπαδημητρακοπούλου, ὅπου ἀνωτ. σελ. 69-70.

138. Ἐφημερὶς «Τὰ Νέα», 26.6.1994.

139. Κων/νου Βραχνιά, Ἐφημερὶς «Χριστιανική». Βλέπε Κ. Γ. Παπαδημητρακοπούλου, ὅπου ἀνωτέρω, σελ. 69.

140. Γρηγορίου Θεολόγου, Εἰς μέγαν Βασιλεῖον, § 63, ΕΠΕ 6,234.

αυτά, ή Έκκλησία άφησε να άπονήση το ποιμαντικό, κοινωνικό της ένδιαφέρον και το έργο της αυτό. Συγκρομημένα για την προστασία άγάμων μητέρων πρὸς το παρὸν έχει το έξις έργον:

ι. Όρφανοτροφεία - περίθαλψις παιδιών τών άγάμων μητέρων. Τά Έκκλησιαστικά Όρφανοτροφεία και παρόμοια ιδρύματα περιθάλλουν παιδιά άγάμων μητέρων και έπιστημονικό ειδικευμένο και έθελοντικό προσωπικό προσφέρει σέ όλες τις Μητροπόλεις την πρέπουσα ποιμαντική φροντίδα. Είναί δυνατή και πρέπει να πραγματοποιηθεί στους ίδιους χώρους ή σέ πτέρυγες τών χώρων αυτών τών Όρφανοτροφείων και ή περίθαλψις τών άγάμων μητέρων κατά την περίοδον πρὸ τοῦ τοκετοῦ και μετά τὸν τοκετόν. Είναί δυνατόν τά Όρφανοτροφεία να λειτουργήσουν προσωρινῶς και ὡς ξενώνες άγάμων μητέρων, μέχρι να κτισθοῦν ειδικά κτήρια. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη να προστατευθοῦν κοπέλλες, πού δέν θέλουν να κάμουν έκτρωσι.

Είναί δυνατόν σά υπάρχοντα κτήρια να φιλοξενηθοῦν άγαμες μητέρες και μάλιστα χάριν άνωνημίας, πρὸς άποφυγήν κοινωνικού στιγματισμοῦ δύναται να μεταβαίνουν σέ άλλες πόλεις ή και Μητροπόλεις, πού απέχουν ἀπὸ τὸν τόπον κατοικίας τους. Αυτό προϋποθέτει μία συνεργασία, ένα συντονισμό μεταξύ τών Μητροπόλεων και τών σχετικῶν ιδρυμάτων. Έργον τῆς Έκκλησίας δέν είναι ή διαπόμπευσις, αλλά ή προστασία τών ταλαιπώρων άγάμων μητέρων και ή θεραπεία. Η Έκκλησία είναι «τὸ κοινὸν τών ψυχῶν ιατροῖον»¹⁴¹, ὡπως λέγει Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. Η Έκκλησία δέν άπορρίπτει, αλλά δέχεται τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποία έχουν ανάγκη, διότι βλέπει σὸ πρόσωπό τους τὸν Χριστὸν πάσχοντα ή έχοντα ανάγκην.

ii. Ξενώνες άγάμων μητέρων

α) «Τὸ σπίτι τῆς Μαρίας». Ὁ ξενώνας τοῦ Ἰδρυματος Ἁγίου Μάρκου στή Θέρμη Θεσσαλονίκης. Ὁ ξενώνας αὐτὸς είναι ὁ πρῶτος ὠργανωμένος έκκλησιαστικὸς χώρος για την προστασία τῆς άγαμης μητέρας. «Τὸ σπίτι τῆς Μαρίας» είναι ξενώνας τοῦ Ἰδρυματος «Εὐαγγελιστῆς Μάρκος» τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κασσανδρείας. Είναί ένα έκκλησιαστικό Ἰδρυμα άγάπης και λειτουργεῖ βάσει τοῦ Κανονισμοῦ - Καταστατικοῦ πού ένέκρινε ή Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Έκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ΦΕΚ 629/Β/28.8.1989).

Κύριοι στόχοι - σκοποί, τοὺς ὁποίους διακονεῖ ὁ ξενώνας είναι οἱ έξις:

— Προστασία τῆς άγαμης κυοφορούσης και παντὶ τρόπῳ στήριξις.

— Διάσωσις και περίθαλψις τών κυοφορουμένων παιδιών, ή ασφαλῆς γέννησις και ή περαιτέρω μερίμνα ὑπὲρ αὐτῶν.

— Ἡ άναζήτησις τοῦ πατέρα τοῦ κυοφορουμένου ή γεννηθέντος παιδιοῦ και ή επιδιώξις συμφιλίωσης με τῆ μητέρα, ὡστε να πραγματοποιηθῆ ὁ γάμος και τὸ παιδί να γεννηθῆ ή άνατραφή σὸ οικογενειακό του περιβάλλον.

— Ἄν δέν πραγματοποιηθῆ ὁ γάμος, ὑποστήριξις τῆς μητέρας να αναλάβη μόνη της τις εὐθύνες για τὸ παιδί και τὸν εαυτόν της.

— Προσφορὰ τελείως δωρεάν στέγης - διατροφῆς - ένδύσεως - ὑποδήσεως - ιατρικῆς και φαρμακευτικῆς περιθάλψεως - δαπανῶν τοκετοῦ και κάποιας επαγγελματικῆς κατάρτισεως για άπασχόλησι - εργασία και άνεξαρτησία οικονομική.

— Ὁ ξενώνας αὐτὸς συμβάλλει στήν λύσι τοῦ προβλήματος τῆς άγαμης μητρότητας, τῆς άνεπιθύμητης έγκυμοσύνης και στήν καταπολέμησι τών έκτρώσεων.

Ὁ ξενώνας αὐτὸς έχει ανάγκη ἀπὸ ήθική και ὑλική συμπαράστασι και βοήθεια. Ὅσοι θέλουν να βοηθήσουν μποροῦν να έπικοινωνοῦν με τὴν Διεύθυνσι:

«ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ»

ΞΕΝΩΝΑΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ Ἱ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ «Ο ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΚΟΣ»

57001 ΘΕΡΜΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 031 461145

β. «Σπίτι τῆς Ραχήλ», ξενώνας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Καλύμνου, στήν Καλύμνο

Τὸ Ἰδρυμα αὐτὸ είναι παρόμοιο πρὸς τὸ προαναφερθέν. «Δέχεται άγαμες έγκυμονούσες γυναίκες. Παρέχει κάθε άπαραίτητη φροντίδα, ὡστε να μὴν λείψη τίποτε μέχρι να τεκνοποιήσουν»¹⁴².

Ὅσοι θέλουν να έπικοινωνήσουν μποροῦν να άπευθύνονται στήν Διεύθυνσι:

«ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΡΑΧΗΛ»

Ἱ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΕΡΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΥΜΝΟΥ

ΚΑΛΥΜΝΟΣ

ΤΗΛ.: 0243 23000 FAX 28474

Πρέπει να υπάρξουν και άλλοι μιμητῆς τῆς άξιέπαινης προσπαθείας τών δύο αὐτῶν ξενώνων.

2) Τὸ δέον γενέσθαι. Ἡ δημιουργία ὑποδομῆς για τὴν άγαμη μητέρα. Η Έκκλησία πρέπει να αναπτύξη τὴν ὑποδομὴν για τὴν περίθαλψιν τών άγάμων μητέρων. Η κοινωνία μας έχει δημιουργήσει πολλὰ προβλήματα. Ένα είναι ή άνεπιθύμητη έγκυμοσύνη. Νεαρές κοπέλλες και μάλιστα μαθήτριες Γυμνασίου κατα-

141. Ἰω. Δαμασκηνοῦ, Περὶ τών άγιών εικόνων, Λόγος Α' Ρ.Γ. 94,1268 Α.

142. Έφημερις «Ἡ Καθημερινή», 6.11.1994.

φεύγουν στις ἐκτρώσεις. Συνεχῶς οἱ ἔρευνες ἀποκαλύπτουν αὐξήσει ἐκτρώσεων ἀπὸ ἄγαμες μητέρες καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἐφηβικὴ ἡλικία. Εἶναι ἡ Ἐκκλησία ὡς διοικήσεις καὶ ὡς κοινωνία ἀδελφῶν Χριστοῦ μῆτερα μεγαλόψυχη. Ὁ Γρηγόριος καλεῖ νὰ ἀνοίξωμεν εὐσπλαχνικὰ τὴν καρδιά μας· «ἀνοικτέον τὰ σπλάγχνα καὶ τοῖς καθ' ἡντιναοῦν αἰτίαν κακοπαθοῦσι, κατὰ τὴν, χαίρειν μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίων μετὰ κλαιόντων, κελεύουσιν ἐντολήν»¹⁴³.

Πάσχει, νοσεῖ ἡ κοινωνία μας, ἔχει ὀδυνηρὲς πληγὲς καὶ χρειάζεται τὰ κατάλληλα μέτρα προστασίας, ποὺ θὰ λειτουργοῦν ὡς φάρμακα ψυχῆς καὶ σώματος. Εἶναι ἰατρεῖον ἡ Ἐκκλησία ψυχῶν καὶ σωμάτων καὶ πρέπει νὰ παρέχη ψυχοσωματικὰ φάρμακα πρὸς θεραπείαν, ὅπως λέγει ὁ Χρυσόστομος. «Καὶ δεῖ τοὺς ἐνταῦθα παραγενομένους κατάλληλα φάρμακα λαμβάνοντας καὶ τοῖς οἰκείοις τραύμασι ἐπιτιθέντας, οὕτως ἐπανένει»¹⁴⁴. Δὲν μπορεῖ νὰ ἀφήσῃ ἡ Ἐκκλησία χαίνουσιν καὶ αἰμορροοῦσιν τὴν πληγὴν τῆς κοινωνίας, τὴν ἄγαμην μητρότητα. Δὲν μπορεῖ νὰ ἀφήσῃ ἀνυπεράσπιστες τόσες κοπέλλες, ποὺ δὲν θέλουν νὰ κάμουν ἔκτρωσι καὶ ζητοῦν κάποια προστασία. Δὲν μπορεῖ ἡ Ἐκκλησία νὰ ἔχη κλειστὲς τὶς πύλες τῆς ἀγάπης τῆς. Ὁ Χριστὸς ἦλθε γιὰ τὰ ἀπολωλῶτα καὶ συντετριμμένα. Ὅπως λέγει ὁ Γρηγόριος Νύσσης, ὁ Χριστὸς εἶναι «ὁ ἀληθινὸς Ἐκκλησιαστής, τὸ τὰ ἐσκορπισμένα συνάγων εἰς ἓν ... καὶ τὰ ἀπολωλῶτα ζητῶν»¹⁴⁵.

Ἄλλὰ ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι μόνον ὁ Ἐκκλησιαζῶν εἶναι καὶ ὁ Ἐκκλησιαζόμενος. Εἶναι ὁ αὐτὸς Χριστὸς στὸ πρόσωπο τῶν πασχόντων συνανθρώπων μας καὶ εὐρισκομένων σὲ ὁποιαδήποτε ἀνάγκη καὶ θλίψι καὶ περίστασι, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Ἰ. Χριστὸς διακηρύσσει στὸ Εὐαγγέλιον τῆς κρίσεως¹⁴⁶. Ἐπομένως πρέπει νὰ προσφέρωμεν τὴν ἀγάπην μας καὶ τὴν πολλαπλὴ φροντίδα στὸν κάθε ἄνθρωπο, ποὺ ἔχει ἀνάγκη καὶ πρὸ παντὸς στις ἄγαμες μητέρες. Αὐτὴ ἡ προσφορὰ ἔργου ἀγάπης λογίζεται ὡς διακονία στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, ὅπως τὸ λέγει ὁ ἴδιος· «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε»¹⁴⁷.

Γιὰ νὰ προστατευθῇ ἡ ἄγαμη μητρότητα, πρέπει νὰ γίνῃ μὴ κατάλληλη καὶ ἐπαρκὴς ὑποδομὴ μὲ εἰδικούς χώρους - κτήρια καὶ μάλιστα μὲ κατάλληλο λει-

τουργικὸ προσωπικὸ ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τῆς Ἐκκλησίας.

ι. Εἰδικοί χώροι, ποὺ πρέπει νὰ ἰδρυθοῦν καὶ ὀργανωθοῦν:

α) Προέκτασις τῶν Ὀρφανοτροφείων, ὥστε μία πτέρυγα αὐτῶν νὰ λειτουργήσῃ ὡς προσωρινὸς ξενώνας γιὰ τὴν ἄγαμην μῆτερα καὶ προστατεύσῃ τουλάχιστον τὶς κοπέλλες, ποὺ θέλουν νὰ κρατήσουν τὸ παιδί καὶ νὰ μὴν κάμουν ἔκτρωσι. Τὸ Ὀρφανοτροφεῖο μπορεῖ νὰ περιθάλψῃ καὶ τὴν ἄγαμην μῆτερα καὶ τὸ ἀνυπεράσπιστο παιδί τῆς.

β) Ἴδρυσις - ὀργανωσις ἐνὸς ξενώνα σὲ κάθε μεγάλη Ἰ. Μητρόπολι.

Εἶναι χρέος νὰ καλυφθοῦν οἱ ἀνάγκες τῶν ἄγαμων μητέρων, ποὺ βρίσκονται στὸ τραγικὸ δίλημμα: Ἄγαμη μῆτερα μὲ παιδί ἢ ἔκτρωσις; Ἡ Ἐκκλησία δὲν μπορεῖ νὰ ἐπαρκέσῃ μὲ δύο μόνο ξενῶνες καὶ μὲ προσωρινὴ λύσι τῶν Ὀρφανοτροφείων. Πρέπει κάθε μεγάλη Ἰερὰ Μητρόπολις νὰ ἰδρῦσῃ καὶ διοργανώσῃ ἓνα ξενῶνα εἰδικὸν γιὰ ἄγαμες μητέρες. Εἶναι ἠθικὸν χρέος καὶ πρὸς τὴν μητρότητα καὶ πρὸς τὸ παιδί καὶ πρὸς τὴν οἰκογένεια καὶ πρὸς τὴν κοινωνία ἡ δημιουργία ξενῶνων.

γ. Ἐνας κεντρικὸς ξενώνας στὸ λεκανοπέδιο Ἀττικῆς, ξενώνας τῆς Ἰερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ λεκανοπέδιο Ἀττικῆς μὲ 4 ἑκατομμύρια κόσμο χρειάζεται ἓνα κεντρικὸ ξενῶνα ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τῆς Ἰ. Συνόδου. Ὁ κεντρικὸς αὐτὸς ξενώνας δύναται νὰ ἐξυπηρετήσῃ καὶ τὶς 8 Ἰ. Μητροπόλεις τοῦ λεκανοπεδίου καὶ τὶς ἄλλες Ἰ. Μητροπόλεις τῆς Ἑλλάδος, τουλάχιστον τὶς γεινιάζουσες. Ἡ πολυάνθρωπη κοινωνία Ἀθηνῶν καὶ προαστείων μὲ τὰ τόσα προβλήματα νεαρῶν κοριτσιῶν χρειάζεται ἰδιαιτέρας ποιμαντικὴ φροντίδα. Ὁ κεντρικὸς ξενώνας μπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ καὶ ὡς συμβουλευτικὸς σταθμὸς γιὰ τὴν ἄγαμην μητρότητα.

ιι. Ἐξειδικευμένο-λειτουργικὸ προσωπικὸ

Ἡ Ἐκκλησία δὲν θὰ ἀρκεσθῇ μόνο στὴν ἐθελοντικὴ προσφορὰ ἐργασίας καὶ μάλιστα τῶν ἀνειδικεῦτων. Χρειάζεται ἡ ποιμαντικὴ διακονία νὰ διεξάγεται μετ' ἐπιστήμης μὲ προσωπικὸ ἐξειδικευμένο καὶ καταλλήλως ἐκπαιδευμένο. Ὑπάρχει συνήθως στὰ ἰδρύματα τὰ κρατικὰ καὶ ἰδιωτικὰ μία ἐπαγγελματικὴ συνείδησις καὶ ψυχρὰ σχέσις μὲ τοὺς τροφίμους. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ δώσῃ στὰ ἰδρύματά τῆς ὄχι ἀπλοῦς ἐπαγγελματίες, ἀλλὰ λειτουργοὺς διακονημάτων. Πρέπει νὰ μεταμορφώσῃ τὸ ἐπάγγελμα σὲ λειτουργημα ἀγάπης καὶ συμπαράστασεως στὸν ἄνθρωπο καὶ μάλιστα στὴν ἄγαμην μῆτερα. (Τέλος)

143. Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος ΙΔ', Περὶ φιλοπρωχίας, § 6, ΕΠΕ 5,248.

144. Ἰω. Χρυσόστομος, Εἰς Γένεσιν ὁμιλία 32 § 1, Ρ.Γ. 53,293.

145. Γρηγορίου Νύσσης, Εἰς τὸν Ἐκκλησιαστικὸν λόγος 1,2 Ρ.Γ. 44,620.

146. Ματθαίου, 25, 31-46.

147. Ματθαίου, 25,40.

Η ΕΝΘΡΟΝΙΣΗ ΤΗΣ Α.Θ.Μ. ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

κ.κ. ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ Ζ'

(Ι. ΝΑΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, 9 ΜΑΡΤΙΟΥ 1997)*

Ο Πρόεδρος τής Έλληνικής Δημοκρατίας κ. Κωστής Στεφανόπουλος στὸν χαιρετισμὸ του εἶπε:

Τὴν ἱστορικὴ αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἀναρρήσεώς σας εἰς τὸν σεπτὸν θρόνον τοῦ Ἀποστόλου Μάρκου, ἐρχόμεθα μὲ τὴν καρδιά γεμάτη σεβασμὸ καὶ συγκίνηση νὰ ἐκφράσουμε τὴν ἀγάπη μας καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη μας, πρὸς τὸ δεύτερον τῆ τάξει Ὁρθόδοξον Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας, πρὸς Ὑμᾶς τὸν νέον ἄξιον Πατριάρχη

Τοῦ κ. Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

**Ἄρχοντα Μεγάλου Ὑπομνηματογράφου
τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας**

καὶ τοὺς ἐξ ἴσου ἀξιόους Ἱεράρχας, οἱ ὅποιοι σᾶς πλαισιώνουν.

Ἡ ἀνάδειξή σας, Μακαριώτατε, εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον πληροῖ τὴν καρδιά μας ἀπὸ χαρὰ καὶ ἰκανοποίηση καὶ στηρίζει τὴν ἐλπίδα, ἢ καλλίτερα τὴν βεβαιότητα, ὅτι νέα περίοδος ἀκμῆς θὰ ὑπάρξει γιὰ τὸ Πατριαρχεῖον.

Ἡ μέχρι σήμερα προσφορά σας, οἱ πολλὰ καὶ μεγάλες ἀρετές σας καὶ ἐν γένει δράσις σας ὡς κληρικοῦ καὶ Μητροπολίτου δημιουργοῦν τὴν βεβαιότητα, ὅτι θὰ ἐπιτύχετε πλήρως εἰς τὴν ὑψηλὴν καὶ σπουδαίαν ἀποστολὴν πού ἀναλαμβάνετε, ἄξιος συνεχιστὴς μιᾶς ἐξόχου φυσιογνωμίας, τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου κυροῦ Παρθενίου. Εἶχα τὴν μεγάλη χαρὰ νὰ τὸν γνωρίζω προσωπικῶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ εἶχα τὴν εὐκαιρία, ὅπως καὶ ὅλοι ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν, νὰ ἐκτιμῶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἦθος του, τὴν γλυκύτητα τοῦ χαρακτήρος του, τὴν εὐρεία κατάρτισή του, τὴν εἰλικρινῆ καὶ βαθειὰ πίστη του, τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου του.

Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μακραίωνος ἱστορίας του καὶ παρὰ τίς περιπέτειες πού τοῦ ἐπεφύλαξαν οἱ

Ὁ Πρόεδρος εὐχεται στὸν Πατριάρχη κατὰ τὸ γέμμα.

κρατικές, πολιτικές καὶ θεολογικές διαμάχες, ἔπαιξε πάντοτε σημαίνοντα ρόλο στὴν στήριξη τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἀνέδειξε μεγάλους καὶ σοφοὺς Πατριάρχας καὶ Ἱεράρχας, οἱ ὅποιοι ἐπρομάχησαν στὴν καταπολέμηση αἵρέσεων καὶ κακοδοξιῶν. Σήμερα καλεῖται νὰ ἐπιδείξει καὶ πάλιν τὴν παλαιὰν του λαμπρότητα, νὰ προβάλλει τὴν πνευματικὴν του αἴγλην καὶ ἀκτινοβολίαν καὶ νὰ ἐπιτελέσει μὲ ἐπιτυχίαν τὸ ἐκκλησιαστικὸν καὶ ποιμαντικὸν ἔργον του εἰς τὴν Ἀφρικανικὴν Ἠπειρον.

Μπορεῖ τὸ ἄλλοτε πολυάριθμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας του νὰ ἔχει μειωθεῖ, ἀλλὰ τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον ἤδη ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐπιτελεῖται, προσφέρει μεγάλες δυνατότητες διευρύνσεως τῆς ἐπιρροῆς του, διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ διαδόσεως τῆς ὀρθῆς πίστεως σὲ νέους πληθυσμούς, ζώντας εἰσέτι μακρὰν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας του. Διότι ἡ Ὁρθόδοξος πίστις, τὴν ὁποῖαν τὸ σεπτὸν Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας διακονεῖ ἀκαμάτως ἐπὶ μακρὰν σειρὰν αἰώνων σὲ αὐτὴν τὴν Μεγάλῃν Ἠπειρον, ἔχει τὴν δύναμιν νὰ προσφέρει κατὰ τοὺς χαλεποὺς αὐτοὺς καιροὺς, γαλήνην ψυχῆς, ἀνάτασιν πνεύματος καὶ διέξοδον ἀγάπης καὶ ἀρετῆς στὰ σημερινὰ ἀδιέξοδα.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 324 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς περιβάλλει μὲ θερμὴ ἀγάπη τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Αἰγύπτου ὁ ὁποῖος ἐλάμπρυνε τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα μὲ τὶς ἐπιδόσεις του σὲ ὄλους τοὺς τομεῖς. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς θὰ συνεχίσει νὰ προσφέρει τὴν ἠθικὴ καὶ ὅποιαν ἄλλην εἶναι δυνατὴ συμπαράστασή του, ὅποτεδήποτε αὐτὴ χρειασθεῖ. Ἡ παρουσία ἡμῶν, τῶν ἐξ Ἑλλάδος ἀφιχθέντων, ἔχει καὶ αὐτὴν τὴν σημασίαν.

Πέραν ἡμῶν, εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ ἡ φίλη χώρα τῆς Αἰγύπτου θὰ συνεχίσει νὰ περιβάλλει μὲ τὴν στοργὴν τῆς τὸ Πατριαρχεῖον, τὸ ὁποῖον συνεισφέρει σημαντικῶς εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς πνευματικότητος καὶ τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ τῆς.

Μακαριώτατε, σὰς εὐχομαι νὰ ἔχετε ὑγείαν καὶ δύναμιν, γιὰ τὴν ἐπιτέλεισιν τοῦ σπουδαίου ἔργου σας καὶ σὰς παρακαλῶ νὰ μᾶς ἐνθυμίσθε καθὼς καὶ ὅλον τὸν Ἑλληνισμὸν, εἰς τὰς προσευχὰς σας.

Ἀκολουθεῖ ὁ χαιρετισμὸς τοῦ Προέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Γλαύκου Κληρίδη:

Μὲ συγκινεῖ ἰδιαίτερα τὸ γεγονός ὅτι ὁ νέος Πατριάρχης εἶναι Κύπριος, καταγόμενος ἀπὸ τὸ κατεχόμενο χωριὸ τοῦ Πενταδακτύλου Συγχαρῶ.

Ἡ ἀνοδος σὲ ἀνώτατο ἐκκλησιαστικὸ ἀξίωμα γνήσιου τέκνου τῆς Κύπρου συνιστᾷ ὑψιστὴ τιμὴ γιὰ τὴν πατρίδα μας καὶ τὸν πολιτισμὸ μας πὺρ τὸν ἔθρεψε.

Στὸ σεπτὸ πρόσωπο τοῦ νέου Πατριάρχου βλέπουμε ὅλη τὴ στρατιὰ τῶν Πατέρων τῆς Ὀρθοδοξίας στὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὑπῆρξαν Κύπριοι. Ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, μὲ ζωντανὰ πρότυπα ἀρετῆς, καλλιέργησε τὴν πνευματικὴ καὶ ἐθνικὴ ἀναβάθμιση τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου στὴν Αἴγυπτο καὶ στὴν Ἀφρικὴ γενικότερα.

Κληρικοὶ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας δίνουν τὸ μήνυμα τῆς συναδέλφωσης ὅλων τῶν λαῶν τῆς Ἀφρικανικῆς Ἡπείρου μέσα στὸ πνεῦμα τοῦ χριστιανικοῦ ἀνθρωπισμοῦ.

Τελειώνοντας, ἀπὸ τὴν ἀγωνιζόμενη Κύπρο σὰς μεταφέρω θερμὸ χαιρετισμὸ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης.

Στὴ συνέχεια παραθέτομε τὸν λόγο πὺρ ἐξεφώνησε κατὰ τὸ γεῦμα ἡ Α.Θ.Μ. ὁ Πάπας καὶ

Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ. Πέτρος:

Ἐσοχώτατε Κύριε Πρόεδρε τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας,

Ἐσοχώτατε Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας,

Ἐσοχώτατε ἐκπρόσωπε τοῦ Προέδρου τῆς Ἀραβικῆς Δημοκρατίας τῆς Αἰγύπτου,

Ἐσοχώτατε ἐκπρόσωπε τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας τοῦ Καμερούν,

Σεβασμιώτατε ἐκπρόσωπε τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου,

Μακαριώτατε Πατριάρχα Βουλγαρίας κ. Μάξιμε,

Σεβασμιώτατοι ἐκπρόσωποι τῶν ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν,

Ἀγαπητοὶ ἐκπρόσωποι τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν,

Ἐντιμώτατοι Ἄρχοντες,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα,

Ἡ παρουσία πάντων Ὑμῶν κατὰ τὴν ἐπίσημον καὶ εὐσημον ταύτην ἡμέραν τῆς ἐνθρονίσεως Ἡμῶν εἰς τὸν δεῦτερον τῆς Ὀρθοξίας Θρόνον, τὸν Θρόνον τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, πλημμυρίζει τὴν καρδίαν Ἡμῶν δι' ἀνεκφράστων καὶ ἀνειπώτων συναισθημάτων πνευματικῆς χαρᾶς καὶ ὑπενθυμίζει εἰς Ἡμᾶς τῆς εὐθύνης τὸ βάρος.

Ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι εἰς βαθμὸν, εἰς θέσιν, εἰς ἡλικίαν, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, θρησκευτικοὶ ποιμένες, εἴμεθα συνηγμένοι ἐπὶ τῷ αὐτῷ μὲ ἕναν κοινὸν στόχον καὶ προσδοκίαν τὴν πορείαν πρὸς τὴν εἰρήνην, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐπικράτησιν αὐτῶν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς γῆς.

Ἡ παρουσία Ὑμῶν ἐδῶ σήμερον, ἰδιαιτέρως συγκινεῖ Ἡμᾶς. Ἡ ἀγάπη Ὑμῶν τιμᾷ καὶ ἐμὲ προσωπικῶς, ἀλλὰ κυρίως τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τιμᾷ καὶ τὸν Θρόνον Ἡμῶν, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν εὐθύνην καὶ τὴν κυριαρχίαν ὀλοκλήρου τῆς Ἀφρικῆς, καὶ διακονεῖ Ἑλλήνας, Ἀραβας καὶ Ἀφρικανούς. Ἀγαπῶμεν καὶ στηρίζομεν πάντα ἄνθρωπον ὅπου καὶ ἂν ζῆ, ὁποῖος καὶ ἂν εἶναι.

Δὲν θὰ παύσω ποτὲ νὰ προσεύχωμαι καὶ νὰ ἐργάζωμαι διὰ τὴν πρόοδον καὶ αὐξήσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Δὲν θὰ παύσω νὰ ἀγωνίζωμαι διὰ τὴν εὐημερίαν τῆς

ταλαιπωρημένης Ἀφρικανικῆς γῆς καὶ διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης εἰς αὐτήν.

Δὲν λησμονῶ ὅτι εἶμαι εἷς ἐκ τῶν ἀποδήμων Ἑλλήνων καὶ ὡς ἐκ τούτου θὰ εὐρίσκωμαι πάντοτε πλησίον τῶν ὁμογενῶν Ἡμῶν. Δὲν ξεχνῶ τὴν μαρτυρικὴν καὶ ἀλύτρωτον ἰδιαιτέραν πατρίδα μου, τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ἡρωικὴν Μεγαλόνησον Κύπρον. Δὲν λησμονῶ τὴν δευτέραν πατρίδα, τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὴν ὁποίαν ἠνδρώθη. Ἀγαπῶ τὴν Ἀφρικὴν ὅλην, διότι ἐν αὐτῇ εἰργάσθη καὶ ἐμόχθησα καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς ἱερατικῆς καὶ ἐπισκοπικῆς μου διακονίας.

Τὴν ὥραν ταύτην τὴν τόσον μεγάλην καὶ ἐπίσημον δι' ἐμὲ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Ἡμῶν, ἐπιθυμῶ ἐκ βάθους ψυχῆς νὰ εὐχαριστήσω τοὺς Ἐξοχωτάτους Προέδρους τῆς τε Ἑλληνικῆς καὶ Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ.κ. Κωστὴν Στεφανόπουλον καὶ Γλαῦκον Κληρίδην, ὡς καὶ τὸν Ἐκπρόσωπον τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Καμερόν διὰ τὴν παρουσίαν των ἐδῶ.

Θεωρῶ καθήκον μου ἐπιβεβλημένον νὰ εὐχηθῶ εἰς τὸν λαοφιλῆ Πρόεδρον τῆς Ἀραβικῆς Δημοκρατίας τῆς Αἰγύπτου κ. Μωχάμεντ Χόσνι Μουμπάρακ ἔτη πολλά, εἰρηνικὰ καὶ δημιουργικὰ ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ λαοῦ τῆς φιλιότητος μας Αἰγύπτου.

Εὐχαριστῶ ὡσαύτως τὸν πεφιλημένον καὶ πολυσέβαστον ἀδελφὸν Ἡμῶν Πατριάρχην Βουλγαρίας κ. Μάξιμον, τοὺς λοιποὺς Ἐκπρόσωπους τῶν ἄλλων Ἀγιωτάτων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, πάντας τοὺς ἐπισήμους, καὶ ἰδιαιτέρως τοὺς Ταγοὺς καὶ τὸν πιστὸν λαὸν τῶν Ἑλληνικῶν, τῶν Ἀραβοφώνων καὶ τῶν Ἀφρικανικῶν Κοινοτήτων, οἱ ὅποιοι, ἀγαλλομένῳ ποδί, συμμετέχουν τῆς χαρᾶς τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἡμῶν Θρόνου.

Ἐπιθυμῶ τὸ ποτήριον τοῦτο, εὐχομαι πλουσίαν τὴν χάριν καὶ εὐλογίαν τοῦ Μεγάλου Θεοῦ, διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας, Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, ἐφ' ὧμᾶς καὶ τῷ κόσμῳ παντί.

Σᾶς εὐχαριστῶ ὅλους ἀπὸ καρδίας, Σᾶς χαιρετῶ μετὰ πολλῆς πατρικῆς ἀγάπης καὶ Σᾶς ἀσπάζομαι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν».

Τὶς ἐκδηλώσεις κάλυψαν πολυάριθμοι δημοσιογράφοι καὶ τηλεοπτικὰ συνεργεῖα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κύπρο, ἀλλὰ καὶ τὴν Αἴγυπτο.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἐνθρόνισή του ἡ Α.Θ.Μ. ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ.κ. Πέτρος προέβη στὴν παρακάτω δήλωσι:

Ἐνθρονισθέντες, κατ' εὐδοκίαν τοῦ Ἁγίου Τριαδικοῦ Θεοῦ, στὸν ἱστορικὸ καὶ περικαλλῆ Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ ἀναλαβόντες τὰ ἡνία τοῦ γεραροῦ Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τοῦ Ἁγίου Μάρκου, σπεύδομε νὰ εὐχαριστήσομε ὅλους ὅσοι μὲ οἰονδήποτε τρόπον ἐξέφρασαν αἰσθήματα ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὴν τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίαν καὶ τὴ μετριότητά μας καὶ ἀπευθύνουμε πρὸς πάντες ἀδελφικὸ χαιρετισμὸ, ἐκφράζοντες εὐγνώμονα συναίσθηματα.

Καλοῦμε ὅλους τοὺς Ἀρχιερεῖς, Κληρικοὺς καὶ τὰ πιστὰ λαϊκὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας μας σὲ στενὴ συνεργασία, ὥστε ἀπὸ κοινοῦ νὰ ἀντιμετωπίσομε τὰ ὑφιστάμενα προβλήματα καὶ νὰ προχωρήσομε μὲ μιὰ καρδιὰ πρὸς μιὰ ἀνοδικὴ πορεία τοῦ Πατριαρχείου μας. Οὐδεὶς περισσεύει, ὅλοι εἶναι χρήσιμοι καὶ ὅλοι δύνανται νὰ συμβάλλουν ὁ καθεὶς μὲ τὸν τρόπο τοῦ πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτή.

Προσβλέπομε μὲ ἐμπιστοσύνη καὶ τρέφομε πολλὰς ἐλπίδες πρὸς τὶς ἀδελφές Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες καὶ τὶς Κυβερνήσεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κύπρου, ὥστε ἡ ἔπαλξη αὐτῆ τοῦ Ὁρθόδοξου Ἑλληνισμοῦ, ὁ ἀλεξανδρινὸς φάρος νὰ μὴ σβῆσει, ἀλλὰ νὰ δυναμώσει καὶ νὰ θεριέψει, γιὰ νὰ φωτίσει, ὅπως καὶ ἄλλοτε, καὶ νὰ εὐεργετήσῃ πνευματικὰ τὴν Οἰκουμένη.

Στρέφομε ἀκόμη τὴ σκέψη μας σὲ ὁλόκληρη τὴν ἡπειρὸ μας, ἀπὸ τὸ βορειότερο ὡς τὸ νοτιότερο ἄκρο τῆς, ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια τὴν Ἀποστολικὴν καθέδρα μας ὡς τὸ Ἀκρωτήρι τῆς Καλῆς Ἑλπίδος, καὶ ἀγκαλιάζομε τὸν ἀφρικανικὸ λαὸ μὲ ἐνδιαφέρον καὶ στοργή.

Προερχόμεθα ἀπὸ τὸν χώρο τῆς Ἱεραποστολῆς καὶ πρὸς αὐτὸν δὲν θὰ παύσομε νὰ ἀποβλέπομε γνωρίζοντας ὅτι ἐκεῖ βρίσκεται τὸ μέλλον τοῦ Πατριαρχείου μας.

Ἐπικαλοῦμαι πλούσια τὴν Χάρη καὶ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ σὲ ὅλους Σας.

(Συνεχίζεται)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Στόχοι και άρχές ύλοποίησης του Ε.Π. «Καταπολέμηση του Άποκλεισμού άπο την Άγορά Έργασίας» Β' ΚΠΣ 1994-1999*

Τό 1988 τό Εύρωπαϊκό Συμβούλιο έπήφισε νέο κανονισμό λειτουργίας τών διαρθρωτικών ταμείων και έδιπλασίασε τούς πόρους τους. Σύμφωνα με τόν νέο κανονισμό του, τό ΕΚΤ έξακολουθεί μεν νά συμμετέχει στη χρηματοδότηση προγραμμάτων επαγγελματικής καταρτίσεως, άπασχόλησης και δημιουργίας έπιχειρη-

ταμεία», για την προώθηση τής σταθερότητας στην άπασχόληση και την άνάπτυξη νέων δυνατοτήτων για τούς άνέργους ή τούς άπειλουμένους με άνεργία στις περιοχές με καθυστέρηση στην άνάπτυξη [στόχος 1], τις περιοχές που πλήττονται άπο βιομηχανική παρακμή [στόχος 2] και τις άγροτικές περιοχές [στόχος 5β]⁷.

Με την μεταρρύθμιση του 1988 ή Έπιτροπή έδινε ιδιαίτερη προτεραιότητα σε ένεργειες, οι όποιες:

• δημιουργούν νέες σταθερές θέσεις εργασίας ή εύκαιρίες άπασχόλησης*

• προωθούν την κατάρτιση και την επανένταξη στην άγορά εργασίας γυναικών, οι όποιες, μετά άπο μακροχρόνια διακοπή τής επαγγελματικής τους δραστηριότητας, έπιθυμούν νά ξαναεργασθούν*

• προσφέρουν δυνατότητες επαγγελματικής έντάξεως τών νέων, που διέκοψαν πρόωρα την σχολική εκπαίδευσή τους και δέν μπορούν νά άκολουθήσουν μιá κανονική επαγγελματική κατάρτιση*

• εκπαιδεύουν σε ύψηλές τεχνολογίες.

Τό μεγαλύτερο ποσοστό τών πόρων άπορροφούν οι ένεργειες επαγγελματικής κατάρτισης (80%) και άπασχόλησης (15%). Τις προτεραιότητες αυτές προωθεί ή Έπιτροπή μέσω τών «λειτουργικών προγραμμάτων» που προβλέπον-

Του κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

σιακών δραστηριοτήτων για άπασχολούμενους, κυρίως όμως έχει τώρα άποστολή νά παρεμβαίνει:

α. «Κατά όριζόντιο τρόπο», δηλαδή σε όλους τούς τομείς τής οικονομίας και σε όλη την Κοινότητα, για την καταπολέμηση τής μακροχρόνιας άνεργίας (περισσότερο άπο 12 μήνες) άτόμων άνω τών 25 έτών [στόχος 3] και την επαγγελματική ένταξη τών νέων (κάτω τών 25 έτών) που άναζητούν εργασία [στόχος 4], συνοδεύοντας τις πολιτικές άπασχόλησης τών κρατών μελών, άλλα και προσδιορίζοντας κοινοτικές προτεραιότητες. Τό νέο στοιχείο που προσετέθη ως άποστολή του ΕΚΤ με τό άρθρο 123 τής Συνθήκης, ήταν ή φροντίδα για τόν επαγγελματικό επαναπροσανατολισμό τών εργαζομένων στη βιομηχανία και την προσαρμογή τής επαγγελματικής κατάρτισης στις μεταβολές που έπέρχονται στον τρόπο παραγωγής⁶.

β. «Σύμφωνα με τούς κανόνες περιφερειακής έπιλεξιμότητας και συνέργειας με τά άλλα

* Συνέχεια εκ τής σελ. 334 του ύπ' άρ. 7 τεύχους.

6. Η Κοινότητα έδινε άπόλυτη προτεραιότητα (1) στις «ύποδειγματικές και καινοτόμες δράσεις», οι όποιες άφορούν στην επαγγελματική ένταξη τών νέων και τών μακροχρόνια άνέργων, (2) στις άποκλειόμενες άπο την άγορά εργασίας κοινωνικές κατηγορίες, που θα μπορούσαν νά επωφεληθούν άπο δράσεις επαγγελματικής επανένταξης και (3) στους εργαζομένους, οι όποιοι θίγονται άπο τις βιομηχανικές μεταλλαγές και την έξέλιξη τών συστημάτων παραγωγής.

7. Στην περίπτωση αυτή τό ΕΚΤ έχει δυνατότητες για μιá εύρύτερη παρέμβαση, ιδίως στις περιοχές με προβληματική άνάπτυξη, π.χ. ύπερ προσώπων που συμβάλλουν στην άνάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή τών εν λόγω περιφερειών και ζωνών, όπως τό προσωπικό μικρομεσαίων επιχειρήσεων, έφόσον ή επανεκπαίδευσή του κρίνεται έντελώς άπαραίτητη ένόψει εισαγωγής νέων τεχνολογιών ή νέων τρόπων διαχείρισεως τής επιχειρήσεως. Έπιπλέον τό ΕΚΤ, στα πλαίσια τών προσπαθειών για την ολοκλήρωση τής έσωτερικής άγοράς, μπορεί νά παρεμβαίνει ένισχύοντας συνοδευτικές δράσεις, όπως λ.χ. μελέτες, τεχνική βοήθεια, ανταλλαγή έμπειριών μεταξύ τών κρατών μελών ή τών περιφερειών, κατάρτιση εκπροσώπων του προσωπικού σε κοινοτικό επίπεδο ή καταρτίσεις νεωτεριστικού χαρακτήρος.

ται στα έθνικα Κοινωνικά Πλαίσια Στήριξης, αντιμετωπίζοντας συγχρόνως και τὸ πρόβλημα κατακερματισμοῦ τῶν πόρων τοῦ ΕΚΤ σὲ διάσπαρτα ἀτομικὰ προγράμματα.

Στὰ πλαίσια τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ λεγόμενου Δευτέρου πακέτου Ντελδὸρ καὶ προκειμένου νὰ προσαρμοσθεῖ ἡ λειτουργία τοῦ ΕΚΤ στὶς νέες διευρυμένες ἀρμοδιότητες κοινωνικῆς πολιτικῆς ποὺ παρέχει στὴν Κοινότητα ἡ Συνθήκη τοῦ Μaastricht, ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων εἰσηγήθηκε τὴν ἰσχύουσα μέχρι σήμερα μεταρρύθμιση τοῦ 1993. Καὶ μὲ τὴν μεταρρύθμιση αὐτὴ τὸ ΕΚΤ βεβαιώνεται ὡς τὸ «κύριο μέσο τῆς Κοινότητος στὸν τομέα τοῦ ἀνθρώπινου δυναμικοῦ καὶ τῆς λειτουργίας τῆς ἀγορᾶς ἐργασίας»⁸. Οἱ κύριες ἀλλαγές ποὺ προέκυψαν ἀπὸ τὴν μεταρρύθμιση τοῦ 1993 ἦταν:

1. Ὁ ἀναπροσδιορισμὸς τῶν λεγομένων «στόχων» καὶ ἡ δημιουργία ἐνὸς νέου στόχου 3, ὁ ὁποῖος ἀφενὸς συνενώνει τοὺς παλαιοὺς στόχους 3 (καταπολέμηση τῆς μακροχρόνιας ἀνεργίας) καὶ 4 (μέτρα γιὰ τὴν ἐπαγγελματικὴ ἔνταξη τῶν νέων στὴν ἀγορὰ ἐργασίας), καὶ ἀφετέρου καλύπτει γιὰ πρώτη φορὰ ρητῶς καὶ τὴν κατηγορία τῶν κοινωνικῶς ἀποκλεισμένων, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας. Ἡ Ἐπιτροπὴ τονίζει ὅτι τὸ πρόβλημα τοῦ Κοινωνικοῦ Ἀποκλεισμοῦ ἔχει προσλάβει τέτοια διάσταση, «ποὺ μιὰ ρητὴ ἀναφορὰ στοὺς ἀποκλεισμένους τῆς κοινωνίας μέσα στὶς κανονιστικὲς διατάξεις κρίνεται τώρα πλήρως ἠτιολογημένη»⁹, ἀναφέρει δὲ ἀνάμεσα στὶς πληττόμενες ἀπὸ ἀποκλεισμὸ ὁμάδες τὶς ἀκόλουθες:

- τὰ ἄτομα ποὺ παρουσιάζουν σωματικὰ καὶ διανοητικὰ μειονεκτήματα
- τοὺς μετανάστες, πρόσφυγες καὶ νομάδες
- τὰ ἄτομα ποὺ ἀνατρέφουν μόνα τὰ παιδιὰ τους
- τοὺς ἄστεγους
- τοὺς κρατούμενους καὶ παλαιοὺς κρατούμενους
- ἄλλα ἄτομα ποὺ ζοῦν σὲ συνθήκες ἀπομόνωσης
- τοὺς νέους ὁμάδων ὑψηλοῦ κινδύνου, περιλαμβανομένων τῶν ναρκομανῶν καὶ περιθωριακῶν¹⁰.

8. ΚΟΜ (93) 124 τελικό, Αἰτιολογικὴ Ἐκθεση, Γενικὸ Μέρος, σελὶς 1.

9. Ὅπου παραπάνω, σελὶς 4.

10. Ὅπου παραπάνω, σελὶς 4.

2. Ἡ προσθήκη ἐνὸς νέου στόχου 4, ποὺ ἐπιδιώκει τὴν πρόληψη τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τὴν ἀγορὰ ἐργασίας μὲ μέτρα ποὺ θὰ διευκολύνουν τὴν προσαρμογὴ τῶν ἐργαζομένων στὶς βιομηχανικὲς ἀλλαγές, στὴν ἐξέλιξη τῶν συστημάτων παραγωγῆς καὶ ὅπου ἀπαιτοῦνται νέες εἰδικότητες. Τέτοια μέτρα εἶναι ἡ προώθηση ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ὑψηλῆς εἰδίκευσης, ἡ παροχὴ ἐπαγγελματικῆς κατάρτισης ἀναπροσαρμογῆς, ἡ ἔρευνα καὶ πρόβλεψη γιὰ τὶς ἐπερχόμενες μεταβολές στὴν ἀγορὰ ἐργασίας καὶ ἡ διευκόλυνση τῆς γεωγραφικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς κινητικότητας τῶν ἐργαζομένων.

3. Ἡ ἐπέκταση τῶν προγραμμάτων καὶ σὲ ἄτομα ποὺ δὲν εἶναι μακροχρόνια ἀνεργοί, ἀλλὰ διατρέχουν σοβαρὸ καὶ πραγματικὸ κίνδυνο νὰ καταστοῦν μακροχρόνια ἀνεργοί, ὅπως εἶναι τὰ ἄτομα κάποιος ἡλικίας, τὰ ἄτομα ποὺ ὑποφέρουν ἀπὸ κάποια σωματικὴ ἢ κοινωνικὴ μειονεξία, καὶ ἐκεῖνα ποὺ δὲν ἔχουν τὶς ἀπαραίτητες ικανότητες γιὰ νὰ βροῦν μιὰ θέση ἐργασίας μέσα σὲ ἓνα περιβάλλον ποὺ μεταβάλλεται.

4. Ἡ εὐελιξία καὶ ἐλαστικότητα στὴν ἐφαρμογὴ τῶν προγραμμάτων, ποὺ σημαίνει: ἔμφαση στὶς πραγματικὲς καὶ κατὰ κοινωνία καὶ περιφέρεια διαφέρουσες προτεραιότητες, ἀντὶ γιὰ τὴν παλαιὰ τακτικὴ ποὺ ἐπέβαλλε ἀπαρέγκλιτα καὶ κεντρικῶς προκαθορισμένα κριτήρια ἐπιλεξιμότητας, ὅπως π.χ. ἡ ἡλικία, ἀνεξαρτήτως τῶν πραγματικῶν ἀναγκῶν. Συγχρόνως ὁμως ἐμπεριέχει καὶ τὸν κίνδυνο ἐπιστροφῆς σὲ παλαιὲς ἐθνικὲς τακτικὲς, οἱ ὁποῖες προσπαθοῦν νὰ παρακάμψουν τὰ καθοριζόμενα ἀπὸ τὴν Κοινότητα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ματαιώνονται οἱ ἐπιδιώξεις τῆς Κοινότητος καὶ νὰ σπαταλῶνται ἀναποτελεσματικῶς οἱ διατιθέμενοι πόροι. Ἡ ἐπίτευξη ἢ ματαίωση τῶν στόχων ποὺ ἐπιδιώκει ἡ Κοινότητα μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν προγραμμάτων ποὺ χρηματοδοτοῦνται ἀπὸ τὸ ΕΚΤ ἐξαρθᾶται σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα:

- α. τὴν προθυμία ἢ ἀπροθυμία τῶν ἐθνικῶν κυβερνήσεων νὰ ἀναγνωρίσουν τελικῶς τὴν σκοπιμότητα καὶ χρησιμότητα τῶν κοινοτικῶν παρεμβάσεων σὲ θέματα κοινωνικῆς πολιτικῆς
- β. τὴν προθυμία ἢ ἀπροθυμία τῶν ἐθνικῶν κυβερνήσεων νὰ ἐκσυγχρονίσουν τὴν Δημόσια Διοίκηση καὶ νὰ ἐξυγιάνουν τὴ λειτουργία τους
- γ. τὴν προθυμία ἢ ἀπροθυμία τῶν ἐθνικῶν κυβερνήσεων νὰ προχωρήσουν σὲ οὐσιαστικὲς μεταρρυθμίσεις καὶ νὰ υἱοθετήσουν καινοτόμες

μεθόδους επαγγελματικής κατάρτισης, προσαρμοσμένες στις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας και τις ιδιαιτερότητες και ικανότητες των καταρτιζομένων και όχι στις προτάσεις των πάσης φύσεως έμπορευομένων την επαγγελματική κατάρτιση και την πρόσβαση σε αυτή.

δ. την προθυμία ή απροθυμία των έθνικών κυβερνήσεων να αναγνωρίσουν ένα ουσιαστικότερο ρόλο στις Έθελοντικές και Μη Κυβερνητικές Όργανώσεις και την Έκκλησία, και μάλιστα σε όλες τις φάσεις εφαρμογής των προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένης και της φάσεως προγραμματισμού και καθορισμού στόχων και προτεραιοτήτων.

ε. την προθυμία ή απροθυμία, αλλά και την ικανότητα ή άνικανότητα των έθνικών κυβερνήσεων να άποσυνδέσουν τα κοινοτικά προγράμματα από τα καραδοκοϋντα κυκλώματα έπιτηδείων, από τα διαπλεκόμενα ή μη διαπλεκόμενα οικονομικά και πολιτικά ή κομματικά συμφέροντα και από τις πελατειακές σχέσεις, που σε μεγάλο βαθμό λυμαίνονται τα κονδύλια και έμπορευματοποιούν τα μη έμπορεύσιμα.

5. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που συμπεριλαμβάνεται στις μεταρρυθμίσεις του 1993 είναι ή άπαιτηση της Κοινότητας για μεγαλύτερη διαφάνεια στη χρησιμοποίηση των πόρων, πύκνωση των κοινοτικών ελέγχων σε όλα τα έπιπεδα και όλες τις φάσεις της εφαρμογής, δέσμευση των πόρων σε περίπτωση που ή Κοινότητα δέν έχει πεισθεί ότι ύφίστανται οί προϋποθέσεις για έπιτυχή εφαρμογή των προγραμμάτων, άναστολή ή διακοπή της λειτουργίας προγραμμάτων που δέν τηρούν τις καθοριζόμενες άρχές, δέν πληρούν τις προϋποθέσεις ή δέν είναι άποτελεσματικά στην έπίτευξη των καθορισμένων από τδ πρόγραμμα τους στόχων, και έπιστροφή των χρημάτων σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι αυτά έδαπανήθησαν για άλλους σκοπούς. Είναι μιá ρύθμιση που προδίδει ότι ή Κοινότητα έδιδάχθη από τδ παρελθόν.

6. Η χρηματοδότηση προπαρασκευαστικών και συνοδευτικών μέτρων, που άποσκοπούν στην άποτελεσματικότερη πρόβλεψη και στην έπιτυχέστερη εφαρμογή των προγραμμάτων άποτελεί άλλη μιá σημαντική καινοτομία του ΕΚΤ. Στα προπαρασκευαστικά μέτρα συμπεριλαμβάνονται και ή έρευνα, οί μελέτες και κάθε άλλη ένέργεια, που θα μπορούσε να διευκολύνει άφενδός μέν την πρόβλεψη μελλοντικών αναγκών

της αγοράς εργασίας σε άνθρωπινο δυναμικό και ειδικότητες, ώστε να γίνει έγκαιρως ό κατάλληλος σχεδιασμός στα προγράμματα καταρτίσεως και μεταφοράς της αναγκαίας τεχνογνωσίας, και άφετέρου ή σύνδεση των προγραμμάτων κατάρτισης με την αγορά εργασίας, στην όποία δίνει άπόλυτη προτεραιότητα ή Κοινότητα. Ό επαγγελματικός προσανατολισμός, ή παροχή ειδικών συμβουλών σε άτομα και έπιχειρήσεις, ή ανάπτυξη μεθόδων και ή προσφορά προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης προσαρμοσμένων στις ιδιαιτερότητες και ικανότητες κάθε όμάδος στόχου, ή κατάρτιση των εκπαιδευτών, ή έμψύχωση και παρακολούθηση των προσωπικών έπιδόσεων των καταρτιζομένων, ή παρακολούθηση της πορείας του καταρτιζομένου προς την ένταξη στην αγορά εργασίας, ή άξιολόγηση της προσφορότητας των δράσεων για την έπίτευξη των έπιδιωκομένων στόχων, ή άξιολόγηση της άποτελεσματικότητας και των έπιπτώσεων των παρεμβάσεων, είναι μερικά από τα συνοδευτικά μέτρα, που έξασφαλίζουν την έπιτυχία στην εφαρμογή των προγραμμάτων.

7. Η έταιρικότητα, για την όποία θα γίνει λόγος στο Δεύτερο Μέρος της εισήγησής μου, και

8. Τέλος, κάτι που έχει σημασία για τή χώρα μας, ή έπικέντρωση των χρηματοδοτικών παρεμβάσεων του ΕΚΤ κυρίως στις περιφέρειες του λεγομένου Στόχου 1, στις λιγότερο δηλαδή άνεπτυγμένες περιφέρειες, στις όποιες άνήκει έξ όλοκληρου ή Ελλάδα.

2. ΣΤΟΧΟΙ

ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ Ε.Π.

2.1. Γενικοί στόχοι των κοινοτικών προγραμμάτων

Στα πλαίσια των περιορισμένων άρμοδιοτήτων της ή Κοινότητα έπιχειρεί την εφαρμογή μιás σειράς προγραμμάτων και δράσεων, που στο σύνολό τους δέν μπορούμε βεβαίως να ίσχυρισθούμε ότι συγκροτούν μιá αυτόνομη και διαρθρωτική κοινωνική πολιτική. Η Κοινότητα, άλλωστε, δέν είναι έξουσιοδοτημένη να χαράξει και να εφαρμόσει μιá ένιαία και «κοινή» κοινωνική πολιτική, όπως λ.χ. εφαρμόζει την «Κοινή Άγροτική Πολιτική». Τα προγράμματα και οί πρωτοβουλίες της Κοινότητας έχουν κυρίως πιλοτικό χαρακτήρα και περιορισμένη στοχοθεσία. Έγκρίνονται από τδ Συμβούλιο Έπουργών

και εφαρμόζονται με την συντονιστική ευθύνη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για να αναζητήσουν εναλλακτικές και καινοτόμους λύσεις σε κοινά για όλα τα κράτη μέλη προβλήματα και καταστάσεις, για την αντιμετώπιση των όποιων αποδείχθησαν άπρόσφορα, ή ανεπαρκή και, εν πάση περιπτώσει, αναποτελεσματικά τα μέτρα και τα προγράμματα που εφαρμόζουν οι εθνικές κυβερνήσεις στα πλαίσια της κοινωνικής τους πολιτικής. Τέτοια προβλήματα είναι π.χ. το πρόβλημα της μακροχρόνιας ανεργίας, οι δυσκολίες των μειονεκτούντων ατόμων να ένταχθούν στην κοινωνική και οικονομική ζωή, οι προκαταλήψεις έναντι των εθνικών μειονοτήτων, ή επανεμφάνιση της φτώχειας στις χώρες της Κοινότητας, ο κοινωνικός αποκλεισμός κ.λπ.

Τα προγράμματα και οι δράσεις που αναλαμβάνει ή Κοινότητα δεν φιλοδοξούν, αλλά ούτε και αποσκοπούν, βεβαίως, στην εξάλειψη των προβλημάτων αυτών. Για ένα τέτοιο στόχο διαθέτουν πολύ περιορισμένα μέσα, ενώ παράλληλα, όπως ήδη ελέχθη, υπό το σημερινό καθεστώς την αρμοδιότητα και την ευθύνη για την επίλυσή τους διατηρούν οι εθνικές κυβερνήσεις. Τα κοινοτικά προγράμματα στοχεύουν μάλλον σε μια νέα προσέγγιση των προβλημάτων στην χάραξη μιας νέας στρατηγικής και την δοκιμή νέων μεθόδων και νέων εργαλείων για την αντιμετώπισή τους στην αποκέντρωση των παρεμβάσεων και δραστηριοποίηση των περιφερειακών και τοπικών οργανώσεων και πρωτοβουλιών, των έθελοντικών και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, αλλά και των ιδίων των πολιτών, ούτως ώστε η διαμόρφωση του οικονομικού, κοινωνικού και πολιτιστικού βίου να παύσει να αποτελεί μονοπώλιο των κρατούντων και αρμοδιότητα της γραφειοκρατικής διοικήσεως, και να καταστεί υπόθεση των ιδίων των πολιτών.

Με τη νέα αυτή προσέγγιση ή Κοινότητα ελπίζει και επιδιώκει να προσφέρει και να αντιπροτείνει ένα νέο μοντέλο παροχής κοινωνικών υπηρεσιών. Το μοντέλο κοινωνικής πολιτικής που επικρατεί στα κράτη μέλη, ιδιαίτερα όμως στην Ελλάδα, συνθέτουν αφενός μεν πενιχρά, αποσπασματικά, περιστασιακά και πυροσβεστικά επιδόματα και κεντρικώς και γραφειοκρατικώς σχεδιασμένες και δημοσιούπαλληλικώς παρεχόμενες κοινωνικές υπηρεσίες που προορίζονται για τον λαό, έστω και αν τις περισσότερες φορές δεν ανταποκρίνονται στις πραγματικές ά-

νάγκες του και για πολλούς λόγους δεν φθάνουν, παρά μόνον σε εκείνους που έχουν ανάλογες προσβάσεις και άφετερου σκανδαλωδώς πλουσιοπάροχες, πελατειακώς και κομματικώς υπαγορευόμενες και επιβαλλόμενες παροχές, οι οποίες εν συνεχεία βαπτίζονται «κεκτημένα δικαιώματα», και προορίζονται για τους έκαστοτε «ήμετέρους» και για τα συντεχνιακά «ρετιρέ» των διαφόρων κοινωνικών, οικονομικών, επαγγελματικών και πολιτικών στρωμάτων. Το μοντέλο που αντιπροτείνει ή Κοινότητα βασίζεται σε αποφάσεις που λαμβάνονται κοντά στον πολίτη και συγκροτείται από σφαιρικές παρεμβάσεις, οι οποίες σχεδιάζονται τοπικώς και με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων, λαμβάνουν υπόψη όλες τις πραγματικές, υλικές, πνευματικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες τους ως προσώπων και ισοτίμων πολιτών και υλοποιούνται με τη συνεργασία όλων των συναρμοδίων δημοσίων, ιδιωτικών, έθελοντικών και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και φορέων, κατά τρόπο, ο οποίος να εξασφαλίζει την πρόσβαση σε όλους ανεξαιρέτως, όσοι έχουν πράγματι ανάγκη και όσοι θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τις προσφερόμενες υπηρεσίες. Στα Κοινοτικά προγράμματα δεν υπάρχουν προνομιούχοι και αποκλεισμένοι. Αντιθέτως, όπου διαπιστώνεται κίνδυνος αποκλεισμού, αντιπροτείνεται δράση καταπολέμησής του, όπως συμβαίνει με το Ε.Π. καταπολέμησης του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας, με τα προγράμματα προώθησης της ισότητας των γυναικών, με τις πρωτοβουλίες για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, ή με τα προγράμματα καταπολέμησης της φτώχειας¹¹. Άκριβώς δε αυτή ή νέα αντίληψη για τις κοινωνικές υπηρεσίες είναι που καθιστά αναγκαία την κοινοτική παρέμβαση. Η ανάγκη δηλαδή κοινοτικών προγραμμάτων απορρέει από την βασική διαπίστωση ότι οι εθνικές κοινωνικές πολιτικές είναι σε μεγάλο βαθμό αναποτελεσματικές. Ακόμη και σε χώρες με (ύ-

11. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε κοινωνίες πελατειακώς οργανωμένες, είναι μεγάλος ο κίνδυνος να συνεχισθούν οι πελατειακές προσφορές και μέσα από τα προγράμματα της Κοινότητας, ιδίως μάλιστα σε περιόδους λιτότητας και σπάνισης των κρατικών πόρων: Η μόνη δυνατότητα ικανοποίησης των πελατειακών απαιτήσεων και «εξοφλήσεως των οφειλομένων γραμματίων» είναι ή προσφυγή στους κοινοτικούς πόρους. Εκτός τούτου υπάρχουν και σοβαρές πιέσεις από κυκλώματα που εν τώ μεταξύ δημιουργούνται και ειδικεύονται στην απομύζηση των κοινοτικών κονδυλίων.

περ)ανεπτυγμένο τὸ σύγχρονο κοινωνικὸ κράτος καὶ μὲ ὑψηλοὺς κοινωνικοὺς προϋπολογισμούς, ἢ ἀνταποκρισιμότητα τῶν μέτρων καὶ τῶν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν εἶναι προβληματικὴ καὶ οἱ πόροι δὲν φθάνουν πάντοτε στὰ ἄτομα, γιὰ τὰ ὁποῖα προορίζονται, καὶ τὰ ὁποῖα τοὺς ἔχουν πράγματι μεγαλύτερη ἀνάγκη. Ἐὰν προσθέσει τώρα κανεὶς καὶ τὸ φαινόμενο τῆς «κρίσεως τοῦ κοινωνικοῦ κράτους» καὶ τῆς τάσεως τῶν κυβερνήσεων σὲ περιόδους ὑφέσεως καὶ ἀνάγκης δημοσιονομικῆς αὐστηρότητος νὰ ἀρχίζουν τὶς περικοπὲς «ἐκ τῶν κάτω», δηλαδή ἀπὸ τὰ κοινωνικὰ κονδύλια, ἀντιλαμβάνεται πόση σημασία ἔχει ἢ ἔστω καὶ περιορισμένη δυνατότητα τῆς Κοινότητος νὰ παρεμβαίνει ὑπὲρ τῶν λιγότερο εὐνοουμένων ἀτόμων, ομάδων καὶ κατηγοριῶν.

Τέλος, στοὺς γενικοὺς στόχους τῆς Κοινότητος εἶναι καὶ ἡ μέσῳ τῶν προγραμμάτων τῆς προώθηση τῶν διεθνικῶν ἀνταλλαγῶν, οἱ ὁποῖες δὲν ἐξασφαλίζουν μόνον τὴν ροπὴ τῶν ἐμπειριῶν, τῆς τεχνογνωσίας καὶ τῶν πληροφοριῶν ἀνάμεσα στὰ κράτη μέλη καὶ τοὺς ὀργανισμοὺς, ἀλλὰ παραλλήλως συντελοῦν σημαντικῶς καὶ στὴ σύσφιξη τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν πολιτῶν καὶ τὴν καλλιέργεια μιᾶς εὐρωπαϊκῆς συνειδήσεως.

2.2. Οἱ Στόχοι τοῦ Ἐπιχειρησιακοῦ Προγράμματος

Ὁ ὑπερκείμενος στόχος τοῦ Ε.Π. Καταπολέμησης τοῦ Ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τὴν Ἄγορὰ Ἐργασίας δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ αὐτὸν ποὺ δηλώνει καὶ ὁ τίτλος του: Καταπολέμηση καὶ εἰ δυνατόν ἄρση τῶν ἐμποδίων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα φράζουν τὸ δρόμο πρὸς τὴν ἀπασχόληση σὲ ὀρισμένα ἄτομα, σὲ ὀρισμένες κατηγορίες καὶ σὲ ὀρισμένες ομάδες τοῦ πληθυσμοῦ. Τὰ ἐμπόδια αὐτὰ μπορεῖ νὰ σχετίζονται μὲ ὀρισμένες ιδιότητες καὶ χαρακτηριστικὰ καὶ νὰ προκύπτουν ἀπὸ τὴ βιογραφία τῶν ἀποκλεισμένων, μπορεῖ ὅμως νὰ ὀφείλονται καὶ σὲ παράγοντες ἐντελῶς ἀνεξάρτητους ἀπὸ τὸν κάθε ἀποκλειόμενο καὶ σὲ διαδικασίες οἱ ὁποῖες ἀναπαράγουν καὶ διακωλύουν τὸ φαινόμενο τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ καὶ τὸ Ε.Π. θέτει ὡς στόχο του τὴν καταπολέμηση τόσοσιν «τῶν ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν, αἰτίων καὶ μηχανισμῶν», ὅσων καὶ «τῶν ὑποκειμενικῶν συνθηκῶν ποὺ ὀδηγοῦν στὸν ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τὴν ἀγορὰ ἔργασίας».

Γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ ὁ ὑπερκείμενος αὐτὸς στό-

χος, θὰ πρέπει νὰ ὑλοποιηθεῖ μιὰ σειρά ἀπὸ ἄλλους ὑποκείμενους στόχους, οἱ ὁποῖοι καὶ πάλιν σχετίζονται μὲ ἐνέργειες ποὺ ἀφοροῦν εἴτε στὰ ἀποκλειόμενα ἄτομα, εἴτε στὴν ἀποκλείουσα κοινωνία. Οἱ στόχοι αὐτοὶ ποὺ περιγράφονται στὸ Ἐπιχειρησιακὸ Πρόγραμμα, θὰ μπορούσαν νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἑξῆς:

α. Ὅσον ἀφορᾷ στὰ ἴδια τὰ ἀποκλειόμενα ἄτομα:

- Ἀνάπτυξη τῶν δεξιοτήτων, ἱκανοτήτων καὶ ἐπαγγελματικῶν τους προσόντων καὶ διευκόλυνση τῆς πρόσβασής τους στὴν ἀγορὰ ἔργασίας καὶ τῆς ἐπαγγελματικῆς τους ἀποκατάστασης.

Ὁ στόχος αὐτὸς ἀφορᾷ τόσοσιν τὰ ἄτομα ποὺ γιὰ ὁποιοδήποτε λόγο στεροῦνται γενικῶς ἐπαγγελματικῶν προσόντων ἢ δὲν ἔχουν ἀναπτύξει καταλλήλως καὶ ἐπαρκῶς τὶς προσωπικῆς τους ἱκανότητες καὶ δεξιότητες, ὅσων καὶ ἄτομα τὰ ὁποῖα ἔχουν κάποια ἐπαγγελματικὰ προσόντα καὶ ἱκανότητες, ποὺ ὅμως, γιὰ διαφόρους λόγους, ὅπως π.χ. οἱ ἀλλαγὲς στὴν παραγωγή ἢ ἡ μετανάστευση, δὲν ἀνταποκρίνονται στὴν ὑπάρχουσα ζήτηση στὴν ἀγορὰ ἔργασίας.

- Πλήρης ἄσκηση τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν τους δικαιωμάτων καὶ παροχὴ δυνατότητος ἰσότητις κοινωνικῆς συμμετοχῆς.

Οἱ ἀποκλεισμένες ομάδες δὲν παρεμποδίζονται βεβαίως θεσμικῶς στὴν ἄσκηση τῶν πολιτικῶν τους δικαιωμάτων. Στὴν πράξη ὅμως συχνὰ ἀδυνατοῦν ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ τὰ ἐνεργοποιήσουν πλήρως. Ἡ ἰκάνωση τῶν ἀτόμων γιὰ πλήρη καὶ ἐνεργὸ ἄσκηση τῶν δικαιωμάτων τους καὶ ἡ ἀποκατάστασή τους ὡς ἰσότητων πολιτῶν ἀποτελεῖ στόχο τοῦ Ε.Π.

(Συνεχίζεται)

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ

- **Η ΕΝΟΡΙΑ ΩΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ**, φυλλάδιο (Μητροπ. Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου Ἱεροθέου).
- **ΕΝΟΡΙΑ: Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΝ Τῷ ΜΕΣῶ ΗΜΩΝ** (Πρωτοπρ. Γεωργίου Μεταλληνού).
- **Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ: «ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας»** (Πρωτοπρ. Γεωργίου Μεταλληνού).

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Μοσχόπολη τοῦ χθὲς καὶ τοῦ σήμερα*

Τὴν ἴδια τύχη εἶχαν καὶ οἱ περικαλλεῖς ναοὶ τῆς, οἱ ὅποιοι λεηλατήθηκαν, τὰ δὲ πολύτιμα κειμήλια ἀρπάχθηκαν. Ὅπως παρατηρεῖ ὁ Μοσχοπολίτης Θεόφραστος Γεωργιάδης, «τὴν τελευταίαν λεηλασίαν τῶν ἐκκλησιῶν ἐπέφερον κατόπιν οἱ εὐγενεῖς καὶ πεπολιτισμένοι Γάλλοι, οἵτινες ἀπεγύμνωσαν αὐτὰς τελείως, ποδοπατήσαντες πᾶν θεῖον καὶ ἱερόν. Σενεγαλέζοι καὶ Μαροκίνοι κατηρλίζοντο μετὰ τῶν κτηνῶν των

εἶχε μονάχα ὀκτῶ μαθητὲς, διέθετε δύο δασκάλους, ἑννιά δασκάλες, ἐπιθεωρητὴ καὶ παιδονόμο. Ὅπως ἦταν φυσικὸ ἐκλείσει. Ἀντίθετα τὴν ἴδια ἐποχὴ λειτουργοῦσαν στὴ Μοσχόπολη πεντατάξιο ἀρρεναγωγεῖο μὲ ἑβδομήντα μαθητὲς καὶ δυὸ δασκάλους, τετρατάξιο παρθεναγωγεῖο μὲ τριάντα κορίτσια καὶ νηπιαγωγεῖο μὲ ἑκατὸν εἴκοσι νήπια καὶ τρεῖς δασκάλες²⁸.

β. Ἡ Μοσχόπολη τοῦ σήμερα

Ἡ σημερινὴ Μοσχόπολη εἶναι μιὰ ἀξιοθρηνητὴ σκιὰ τοῦ παλαιοῦ τῆς μεγαλείου. Ὅσοι ἔχουν μελετήσει τὴν ἔνδοξη ἱστορία τῆς καὶ δοῦν σήμερα τοὺς σωροὺς τῶν ἐρειπίων τῆς ἄλλοτε πολυπληθοῦς καὶ εὐημερούσης αὐτῆς πόλεως, καταλαμβάνονται ἀπὸ μεγάλη θλίψη καὶ ἄφατο πόνος ψυχῆς. Ἀπὸ Μοσχόπολη τοῦ τυπογραφείου, τῆς Νέας Ἀκαδημίας, τῆς βιβλιοθήκης καὶ τῶν ἐκδόσεων, ξανάγινε Βοσκόπολη (Βοσκοπόγιε, ὅπως τὴ λένε σήμερα)²⁹. Τὰ μόνα σημάδια ποὺ μαρτυροῦν τὸ περασμένο μεγαλεῖο τῆς εἶναι οἱ ἐναπομείναντες ναοί, ἡ ἱστορικὴ μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ τὰ ἐρεῖπια, ποὺ δημιούργησαν οἱ καταστροφές τοῦ 1769 καὶ 1916.

Ἡ Μοσχόπολη ἀριθμεῖ σήμερα (1997) χίλιους κατοίκους. Ἀπὸ αὐτοὺς οἱ ἑπτακόσιοι εἶναι βλαχοφῶνοι Ἕλληνες καὶ οἱ τριακόσιοι ἐπὶ-λυδες Ἀλβανοί, ποὺ μεταφέρθηκαν πρὶν εἴκοσι χρόνια ἀπὸ τὸ καθεστῶς τοῦ Ἐμβερ Χότζα γιὰ νὰ ἀλλοιωθεῖ ἡ ὁμοιογένεια τοῦ πληθυσμοῦ τῆς. Συνολικὰ σώζονται διακόσια σπιτία, ἀπὸ τὰ ὅποια τὰ 135 ἀνήκουν στοὺς ἀρωμόνους (βλαχοφώνους Ἕλληνες) καὶ τὰ 65 στοὺς μουσουλμάνους Ἀλβανούς.

Ἡ Μοσχόπολη διατηρεῖ τὴν παράδοση τῆς τουρκοκρατίας. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν πρόεδρο κοινότητος, ποὺ σήμερα εἶναι ὁ Ραφαὴλ (Ράπο) Ζυγούρης, ἔχει Δημογέροντα (Auslu a hoareli), τὸν Γιαννάκη Χαντζάρα. Καὶ οἱ δύο κορυφαῖοι τῆς σημερινῆς Μοσχόπολεως εἶναι Ἕλληνοβλαχοί. Ἀπὸ ἐκπαιδευτικῆς ἀπόψεως λειτουργεῖ ὀκτα-

Τοῦ κ. ΜΙΧΑΛΗ Γ. ΤΡΙΤΟΥ, δ. Θ.

εἰς τὰς ἐκκλησίας μεταβαλόντες ταύτας εἰς ἀχυρῶνας καὶ στάβλους, ἢ δὲ ἀσέβειά των ἔφθανε μέχρι τοῦ σημείου νὰ θερμαίνωνται διὰ τεμαχίων τῶν καλλιτεχνικῶν εἰκόνων αὐτῶν, ἐνῶ οἱ ἀξιωματικοὶ των ἀπεγύμνωνον τοὺς ναοὺς ἀπὸ τὰ καλλιτεχνικά των τέμπλα, τὰ εἰκονοστάσια, τοὺς ἄμβωνας καὶ τὰς εἰκόνας, ἀποστείλαντες ταῦτα εἰς τὰς πατρίδας των, ὅπου ἤδη κοσμοῦσι τὰ Μουσεῖα αὐτῶν. Διεξήγον ἐμπόριον μὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ κειμήλια, ὃ δὲ ὑπὸ μορφήν σατανᾶ λοχαγὸς Χόλτζ, ἔπινε τὸ κρασί του μὲ τὸ ἅγιον ποτήριον τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ μὲ ἐπιτραχήλια τῶν Ἱερέων ἔδενε τοὺς σκύλους του»²⁷.

Μετὰ τὴν καταστροφὴ καὶ τὴν ἐρήμωση οἱ βάνδαλοι τοῦ Σαλῆ Μπούτκα ἐπέτρεψαν στοὺς ἐναπομείναντες ἱερεῖς νὰ ἐνταφιάσουν τὰ πώματα τῶν φονευθέντων, τὰ ὅποια κείτονταν κατὰ σωροὺς στοὺς δρόμους τῆς πόλεως. Στοὺς ἐναπομείναντες κατοίκους ἐπέτρεψαν νὰ φύγουν καὶ νὰ μεταβοῦν στὴν Κορυτσᾶ καὶ τὰ γύρω χωριά.

Ἐνα ἄλλο στοιχεῖο ποὺ πρέπει ἰδιαίτερα νὰ ἐξαρθεῖ εἶναι ἡ ἑλληνικὴ ἐθνικὴ συνείδηση τῶν βλαχοφώνων κατοίκων τῆς Μοσχόπολεως. Αὐτὸ φάνηκε τὸ 1911, ὅταν ἡ ρουμανικὴ προπαγάνδα μὲ ἄθλιες μεθοδεύσεις ἐπιχείρησε νὰ ἀλώσει τὴν ἑλληνικὴ ἐθνικὴ τους συνείδηση. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε ὅτι τὸ ρουμανικὸ σχολεῖο, ἐνῶ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 339 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.

27. Γεωργιάδου, ὀ.π., σ. 97. Πρβλ. Σπύρου Κοκκίνης, «Μοσχόπολη - Διακόσια χρόνια ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ πνευματικοῦ κέντρου τοῦ ἑλληνισμοῦ», Ἐφημ. Τὸ Βῆμα, 3.8.1969.

28. Κώστα Σαρδελῆ, «Ἡ Μοσχόπολη τῆς Βορείου Ἡπείρου», σὺν ἔργῳ Ἡ προδομένη παράδοση - τὰ ψευδῶνυμα φῶτα, τ. α', Ἀθήνα 1991, σ. 159.

29. Κώστα Σαρδελῆ, «Ἡ Μοσχόπολη τῆς Βορείου Ἡπείρου», Ἑλληνικὸς Ἀστὴρ (Ἰωαννίνων), 9 (1985), σ. 214.

τάξιο άλβανικό σχολείο, στο οποίο φοιτούν 150 μαθητές. Φροντιστηριακά διδάσκεται ή γαλλική γλώσσα, ενώ ακόμη δεν κατέστη δυνατή η λειτουργία του έλληνικού φροντιστηρίου, μολονότι αποτελεί έπιτακτικό αίτημα των κατοίκων.

Οί κάτοικοι της Μοσχοπόλεως στη συντριπτική τους πλειονότητα ασχολούνται με την κτηνοτροφία. Συνολικά υπάρχουν σήμερα στη Μοσχόπολη 3.000 πρόβατα και 600 αγελάδες. Για την κάλυψη των οικογενειακών τους ανάγκων οί κάτοικοι καλλιεργούν τὰ χωράφια που περιβάλλουν τὴ Μοσχόπολη. Ἔτσι καλύπτουν ικανοποιητικά τις ανάγκες τους σὲ γεωργικά κτηνοτροφικά προϊόντα.

Τὸ θρησκευτικό συναίσθημα τῶν κατοίκων παραμένει ισχυρὸ καὶ βαθύ. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας Ἀναστάσιος, πὺ ἐπισκέφθηκε τὴ Μοσχόπολη καὶ λειτουργήσε στὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Νικολάου, τοποθέτησε ἐκεῖ ἕναν εὐλαβεστάτο ντόπιο ἱερέα τὸν π. Θωμᾶ Σαμαρᾶ, ὁ ὁποῖος σηκώνει πάνω του τὸ βάρος τῆς μακρόχρονης θρησκευτικῆς παραδόσεως τῆς πατρίδος του, ἱερουργώντας καὶ συντηρώντας τοὺς ἐναπομείναντες ἱερούς ναοὺς καὶ καθοδηγώντας τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ νὰ μείνει σταθερὸς στὴν ὀρθόδοξη πίστη.

Σύγκορμη συγκίνηση αἰσθάνεται ὁ ἐπισκέπτης στὴ θέα τῆς ἄλλοτε ἀκμάζουσας συνοικίας τῶν Μετσοβιτῶν (Μετσοβίτ μαχαλεσί), πὺ κείται σήμερα σὲ σωρούς ἐρειπίων. Σῶζονται μονάχα ἡ περιφέρμη βρύση τῶν Μετσοβιτῶν, ἡ ὁποία διαθέτει τὸ καλύτερο νερὸ τῆς περιοχῆς καὶ τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, γύρω ἀπὸ τὸν ὁποῖο εἶχε κτισθεῖ ὁ συνοικισμὸς.

Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ παπα-Θωμᾶ καὶ ἐνὸς εὐλαβοῦς ἐκκλησιαστικοῦ ἐπιτρόπου ἐπισκεφθήκαμε ὅλους τοὺς ἐναπομείναντες ναοὺς, οἱ ὁποῖοι τώρα ὑψώνονται ἀπομονωμένοι μέσα στὰ χωράφια, πὺ εἶναι γεμάτα πέτρες.

Ἀρχικὰ ἡ ἐπίσκεψη ἔγινε στὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Νικολάου. Βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς σημερινῆς Μοσχοπόλεως καὶ εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς λαμπρότερους καὶ ἐπιβλητικότερους ναοὺς τῆς. Ὁ χρόνος ἀνεγέρσεως τοῦ ναοῦ τοποθετεῖται, σύμφωνα μὲ μιὰ μνημειακὴ ἐπιγραφή στὸν τοῖχο τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, ἀπὸ τὸν Ἰούνιο τοῦ 1721 ἕως τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1722. Ὁ ἀγιογραφικὸς διάκοσμος, πὺ φιλοτεχνήθηκε μὲ ἐξαιρετικὴ χάρι

καὶ ἐπιμέλεια ἀπὸ τὸν Δαβὶδ Σελενίτσα, τελείωσε τὸ 1726³⁰.

Στοὺς ἐξωτερικοὺς τοίχους τῆς νότιας πλευρᾶς τοῦ ναοῦ σῶζονται σὲ καλὴ κατάσταση ἀγιογραφίες μαρτύρων τῆς πίστεως. Στὸ πάνω μέρος τῆς ἐσωτερικῆς πύλης τοῦ ναοῦ διαβάζουμε: «Ἀνιστορήθη ὁ ναὸς οὗτος τῷ 1750 / ἐπὶ τοῦ λογιωτάτου Μητροπολίτου Κοριτζᾶς κ. Νικηφόρου / διὰ χειρὸς Κωνσταντίνου καὶ Ἀθανασίου ἐκ Κοριτζᾶς». Πρόκειται γιὰ τοὺς γνωστοὺς ζωγράφους τοῦ 17^{ου} αἰ., τοὺς Κοριτσαῖους ἀδελφοὺς Κωνσταντῖνο καὶ Ἀθανάσιο. Ἐσωτερικὰ ὁ ναὸς εἶναι ὑπέροχος. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ρυθμὸ ἀνήκει στὶς τρίκλιτες καμαροσκεπεῖς βασιλικές. Τὸν ἴδιο ρυθμὸ συναντοῦμε σὲ ὅλους τοὺς ναοὺς τῆς Μοσχοπόλεως. Πρόκειται γιὰ τὴν ἐπαναμφάνιση κατὰ τὸν 17^ο αἰ. τοῦ παλαιοχριστιανικοῦ τύπου τῆς βασιλικῆς μὲ μεγαλοπρεπὴ καὶ πλούσια διακόσμηση κυρίως στὸ ἐσωτερικὸ τῶν ἐκκλησιῶν³¹.

Τὸ τέμπλο σῶζεται ὀλόκληρο. Λείπουν ὅμως ὅλες οἱ εἰκόνες. Στὰ θωράκιά του διασῶζονται ἐπιχρυσωμένα ἄνθη καὶ ἄλλα καλλιτεχνήματα διακεκριμένων ξυλογλυπτῶν. Σὲ ἄριστη κατάσταση διατηρεῖται καὶ ὁ Δεσποτικὸς Θρόνος, στὸν ὁποῖο, κάτω ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, διαβάζουμε: «Ὁ παρὼν θρόνος μαζὺ μὲ τὸν Ἀμβωνα / ἐκαλλωπίσθη ἐν ἔτει 1758 ἐπιστατοῦντος / τοῦ Πανιερωτάτου Ἀγίου Δυρραχίου κ. Νεοφύτου / καὶ ἐπιτροπεύοντος τοῦ κ. Ἀργύρη Ἀθ. Γκότζου / δαπάνη μὲν τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Νικολάου / χειρὸς δὲ ἐμοῦ τοῦ Ἀντωνίου Κερκυραίου / εἰς ἐνθύμησιν αἰώνιον». Στὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Νικολάου σῶζεται ἕνα ὑπέροχος ὀρειχάλκινος «χορός», ὁ ὁποῖος κρέμεται μὲ σιδερένια ἀλυσίδα ἀπὸ τὸν πρώτο ἐσωτερικὸ τροῦλο τοῦ ναοῦ.

Ἀριστερὰ τῆς ἐσωτερικῆς πύλης εἰκονίζεται ἕνας ἄρχοντας Μοσχοπολίτης μὲ μαῦρο σκούφο στὸ κεφάλι, γούνινη χλαμύδα καὶ ἄσπρες κάλτσες στὰ πόδια του, πὺ παραδίδει τὸ ναὸ στὸν ἅγιο Νικόλαο. Δίπλα του ἀναγράφεται τὸ ψαλμικὸ: «Ἠγάπησας, Κύριε, τὴν εὐπρέπειαν τοῦ

30. Verlag Karawane, «Die Welt der Ikonen», περιοδ. Die Karawane, 26 Jahrgang, Ludwigsburg 1985, σ. 159.

31. Γ. Κ. Γιακουμή - Κ. Γ. Γιακουμή, Ὁρθόδοξα Μνημεῖα στὴ Βόρειο Ἠπειρο, ἔκδοσις I.B.E., Ἰωάννινα 1994, σ. 45. Πρὸβλ. Miranda Vickers, «The vanishing Nomads», The European Magazine, 4-10 April 1996, σ. 9.

οἴκου Σου καὶ μὴ συναπολέσης μετὰ τῶν ἀμαρτιῶν τὴν ψυχὴν μου». Ὅπως μᾶς πληροφορήσαν οἱ γεροντότεροι τοῦ χωριοῦ, πρόκειται γιὰ τὸν Εὐθύμιο Γκίτα, ὁ ὁποῖος πρωτοστάτησε στὴν ἀνέγερση τοῦ ναοῦ.

Στὴ συνέχεια προσκυνήσαμε τὸ Μητροπολιτικὸ ναὸ τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου. Ὁ ναὸς αὐτὸς χτίστηκε τὸ 1715 καὶ ἀνήκει στοὺς μεγαλύτερους τῆς Μοσχοπόλεως. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἐπιβλητικὴ τρίκλιτη βασιλικὴ διαστάσεων 38X15 μ. Ἡ συνοικία ὅπου εἶναι χτισμένος ὁ ναὸς ὀνομαζόταν παλαιότερα «Σιάρτσα».

Στὸ ἡμικυκλικὸ ἄνω μέρος τῆς ἐξωτερικῆς πύλης διαβάζουμε: «Εἰ μὲν φίλος πέφυκας εἰσελθε χαίρων, / εἰ δὲ ἐχθρὸς καὶ βάσκανος καὶ γέμων δόλου / πόρρω πέφευγε τῆς πύλης ταύτης. 1715».

Ὁ κυρίως ναὸς βρίσκεται ἓνα μέτρο κάτω ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ ἐδάφους. Οἱ τοιχογραφίες, ποὺ καλύπτουν ὅλο τὸ φάσμα τοῦ ναοῦ καὶ τὴ νότια ἐξωτερικὴ πλευρὰ, εἶναι τῶν ζωγράφων, Θεοδώρου Ἀναγνώστη καὶ Στεργιανοῦ ἀπὸ τὰ ἄγραφα καὶ τοῦ Δαβίδ ἀπὸ τὴ Σελενίτσα. Οἱ εἰκόνες τοῦ τέμπλου, ποὺ ἔχουν κλαπεῖ, ἀποδίδονται στὸν ἀγιογράφο Κων/νο ἱερομόναχο, γύρω στὸ 1703. Ὅλες οἱ τοιχογραφίες εἶναι τοῦ 1715³². Τὸ κιβώριο τῆς Ἀγίας Τράπεζας ἔχει κλαπεῖ. Σῶζονται μονάχα οἱ τέσσερις βάσεις του. Τὸ 1887 οἰκοδομήθηκε τὸ κωδωνοστάσιο ἀπὸ τοὺς μαστόρους Νίκο, Κόλη καὶ Ἀναστάσιο ἀπὸ τὴ Βέροια. Γενικὰ ὁ Μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου Μοσχοπόλεως, παρόλη τὴ βεβήλωση τὴν ὁποία ἔχει ὑποστεί, διατηρεῖ ἀκόμη καὶ σήμερα τὴ μεγαλοπρέπειά του.

Ἀκολούθησε ἡ ἐπίσκεψη στὸ ἱστορικὸ μοναστήρι τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Τὸ μοναστήρι βρίσκεται σὲ ἀπόσταση ἑνὸς τετάρτου περίπου ἀπὸ τὴ Μοσχόπολη. Γιὰ νὰ φθάσεις ἐκεῖ περνᾶς τὴ γέφυρα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς καὶ ἀκολουθώντας τὸ λιθόστρωτο φθάνεις στὸν τόπο τοῦ προσκυνήματος.

Τὸ μοναστήρι βρίσκεται σὲ μιὰ ὑπέροχη τοποθεσία, ποὺ περιβάλλεται ἀπὸ πανύψηλα πεῦκα, ἔλατα, κέδρα καὶ ὄξυές. Ὅμως ἡ σημερινὴ του εἰκόνα δὲν θυμίζει τίποτε ἀπὸ τὸ ἀλλοτινὸ του μεγαλεῖο. Οἱ στέγες τῶν κελλιῶν, ποὺ περιβάλλουν τὸ καθολικὸ τῆς Μονῆς, εἶναι κατεστραμμένες.

Στὸν ἴδιο χώρο, πρὶν χτισθεῖ ἡ Μονή, ἐγκαταστάθηκε γύρω στὰ 1630 κάποιος ἱερεὺς, ὀνόματι παπα-Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴ χηρεία του ἀπεφάσισε νὰ ἀσκητέψει.

Σύμφωνα μὲ τὸν Κώδικά της, ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἰδρύθηκε τὸ ἔτος 1634. «Ἐπὶ ἔτους αχλδ' ἐθεμελιώθη ὁ ναὸς τοῦ τιμίου ἐνδόξου Προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ 14, ἡμέρα Παρασκευῆ καὶ πρῶτος κτήτωρ καθηγούμενος κύρ' Ἀντώνιος Ἱερομόναχος»³³. Ἐπίσης τὸ 1647 ὁ ἄρχοντας Γεώργιος Γκούτζου ἢ Μιλιγγέρος ἔχτισε ἐκ βάθρων τὸ καθολικὸ τῆς Μονῆς, ἐνῶ τὸ 1649 ὁ Μιχαὴλ Μιλιγγέρος ἢ Κασίδας, σὲ συνεργασία μὲ τὸν ἱερομόναχο Ἀντώνιο Σίπιτσα, ἔχτισαν τὸ νάρθηκα, τὰ κελλιὰ καὶ ἀγιογράφισαν τὸ καθολικὸ.

Πάνω ἀπὸ τὴν κεντρικὴ πύλη τοῦ κυρίως ναοῦ, στὸ ἐσωτερικὸ μέρος, διαβάζουμε: «Ἀνεκαινίσθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς οὗτος / διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδων τοῦ τιμοτάτου καὶ εὐγενεστάτου / ἄρχοντος Κυρ. Κυρ. Γεωργίου Γκούτζου ἐπὶ ἔτους ZPM 1632. Ἀνεστορήθη δὲ ὡς θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς οὗτος / τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου / διὰ συνδρομῆς κόπου καὶ μόχθου τοῦ πανοσιοτάτου καὶ καθυγουμένου / κυρίου Ἀντωνίου ἱερομόναχου καὶ διὰ ἐξόδων τοῦ τιμοτάτου καὶ εὐγενεστάτου / ἄρχοντος Κυρ. Μιχάλη ἰδὸς μακαρίτου Κώστα Μοναχοῦ Καλινίκου / ἔνεκεν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἅμα συμβίας / καὶ τέκνων αὐτοῦ Ἀρχιερατεύοντος τοῦ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου / τῆς ἁγιοτάτης πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν κυρ. κυρ. Ἐγνατίου, / Ἐπὶ αἵτους, 1659».

Τὸ καθολικὸ εἶναι ρυθμοῦ ἐγγεγραμμένου τρίκογχου στραυροειδοῦς μὲ τροῦλλο, ὁ ὁποῖος εἶναι ὀκταγωνικὸς μὲ κωνικὴ στέγη ἀπὸ σχιστόλιθου. Ἡ βάση του στηρίζεται πάνω στὰ σφαιρικὰ τρίγωνα, ποὺ σχηματίζονται πάνω ἀπὸ τοὺς τέσσερις κίονες³⁴. Ἐσωτερικὰ τὸ καθολικὸ φέρει ἔντονα τὰ σημάδια τῆς ἐγκατάλειψης καὶ τῆς φθορᾶς. Οἱ τοιχογραφίες ἔχουν σχεδὸν κα-

33. Ἀνθίμου Μοσχοπολίτου, «Ἡ Μοσχόπολις», περ. Ἡ Δωδώνη, τ. α', Ἀλεξάνδρεια (Αἰγύπτου) 1931, σ. 66 Περβλ. Χαρ. Σωτηροπούλου, «Ἱστορία τῆς ἀρχαίας καὶ συγχρόνου Μοσχοπόλεως καὶ ἡ μονὴ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου», Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον Σφενδόνη 3 (1927), σσ. 263-268 καὶ A. J. B. Wace - M. S. Thompson, Οἱ Νομάδες τῶν Βαλκανίων, Θεσσαλονίκη 1989, σ. 214.

34. Γ. Κ. Γιακουμῆ, ὁ.π., σ. 111.

32. Γιακουμῆ, ὁ.π., σ. 59.

ταστραφεῖ ἀπὸ τὴν ὑγρασία. Κατὰ τοὺς μοσχοπολίτες αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι κατὰ τὴν πρώτη καταστροφή τῆς Μοσχοπόλεως, τὸ 1769, οἱ κάτοικοι ποὺ ζήτησαν προστασία ἐντὸς τῆς Μονῆς εἶχαν συγκεντρώσει μπαρούτι, ἀπὸ τὶς ἀναθυμιάσεις τοῦ ὁποῦ ἀλλοιώθηκαν οἱ τοιχογραφίες. Οἱ εἰκόνες τοῦ μέτριας τέχνης ξυλόγλυπτου τέμπλου ἔχουν κλαπεῖ. Σύμφωνα δὲ μὲ τὴ μαρτυρία τοῦ Κώδικα τῆς Μονῆς ἢ εἰκόνα τοῦ Προδρόμου, ἢ ὁποῖα βρισκόταν στὸ τέμπλο, ἦταν δωρεὰ τοῦ ἡγουμένου Παρθενίου. «Ἐν ἔτει 1777 ἔλθων ὁ Παρθένιος Ἡγούμενος ἔφερε τὴν ιστορικὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Προδρόμου».

Τὸ δάπεδο εἶναι στρωμένο μὲ μεγάλες ὀρθογωνισμένες πλάκες. Ὁ σημερινὸς νάρθηκας εἶναι μεταγενέστερος καὶ ἔχει κατασκευασθεῖ μὲ ἰσομεγέθεις τετράγωνα πλάκες.

Στὴ Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου σωζόταν Κώδικας ποὺ καθιερώθηκε τὸ 1779 ἀπὸ τὸν ἡγούμενο Παρθένιο. Ὁ Κώδικας αὐτὸς μὲ πολλὰς ιστορικὰς πληροφορίες δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸ Μητροπολίτη Ξάνθης Ἰωακείμ Μαρτινιανό. Πρόκειται γιὰ πολύτιμη ιστορικὴ πηγή, ἢ ὁποῖα διαφωτίζει πολλὰς πτυχὰς τῆς πολυκύμαντης ἱστορίας καὶ ζωῆς τῆς Μοσχοπόλεως.

Στὰ χρόνια τῆς ἀκμῆς τῆς ἢ Μονῆς ἦταν πλουσιότατη. Διέθετε πολλὰ ἱερὰ σκευή, ἀσημικά, πρόβατα, βόδια, ἄλογα καὶ ἀμπέλια. Ἀνάλογη ὑπῆρξε καὶ ἡ κοινωνικὴ τῆς προσφορά. Ἦταν χώρος φιλοξενίας ὁδοιπόρων στοὺς ὁποῖους παρέχονταν στέγη, ἀκόμη καὶ νοσηλεία³⁵.

Λόγω τῶν θαυμάσιων κλιματολογικῶν συνθηκῶν, οἱ ὁποῖες ἐπικρατοῦσαν ἐκεῖ, ἢ γύρω ἀπὸ τὴ Μονὴ περιοχὴ ἦταν χώρος παραθερισμοῦ ἐπιφανῶν προσώπων, ποὺ συγκεντρώνονταν ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἡπείρου. Ἐκεῖ παραθέριζαν ὅλοι οἱ Μητροπολίτες τῶν γύρω περιοχῶν. Ὁ λογιότατος ἀείμνηστος Μητροπολίτης Κορυθαῖς Εὐλόγιος Κουρίλας, γράφει χαρακτηριστικὰ: «...τὸ κορυφωμα τῆς εὐλαβείας τῶν κατοίκων ἦν, ἢ περίσεμος Μονῆ τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ἦτις ἔνεκα τῆς γραφικότητος καὶ τῆς ἄλλης προνομιούχου θέσεως, ὑπῆρχε τὸ θερινὸν ἐνδιαίτημα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀχριδῶν, ὅστις συνεκρότει πολλάκις ἐκεῖ

καὶ συνόδους μετὰ τῶν Μητροπολιτῶν τῆς περιοχῆς»³⁶.

Στὸ Μοναστήρι τοῦ Τιμίου Προδρόμου συγκλήθηκε τὸ 1779 τοπικὴ σύνοδος Ἀρχιερέων γιὰ τὴν ἐπίλυση τῆς διαφορᾶς ποὺ ἀνέκυψε μετὰ τῶν Μητροπόλεων Βελεγράδων καὶ Δυρραχίου. Τὴν Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου σεβάστηκαν οἱ ἐπιδρομεῖς τοῦ 1769 καὶ 1916 καὶ δὲν τὴν κατέστρεψαν. Ἀλλὰ οἱ κάτοικοι τῆς Μοσχοπόλεως ποὺ κατέφυγαν ἐκεῖ βρῆκαν οἰκτρὸ θάνατο.

Παρὰ τὴν ἐγκατάλειψη τῶν τελευταίων σκληρῶν χρόνων τῆς κομμουνιστικῆς δικτατορίας ἢ Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου στέκεται ὀρθία καὶ μὲ τὴ «βοῶσα» σιωπὴ τῆς μαρτυρεῖ τὸ μεγαλεῖο τῆς ἀνεπανάληπτης Μοσχόπολης. Παραμένει καὶ σήμερα ἓνα πραγματικὸ σύμβολο τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς ματωμένης ρωμοσύνης.

Καθὼς κατεβαίνουμε ἀπὸ τὴν ιστορικὴ αὐτὴ Μονή, γεμάτοι συγκινήσεις καὶ δυνατὰ βιώματα, συναντοῦμε στὸ ἀριστερὸ μας χέρι τὰ ἐρείπια τῶν ναῶν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς καὶ τοῦ ἁγίου Διονυσίου. Ἐπειτα, ἀφοῦ περνᾶμε τὴ γέφυρα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ἀνεβαίνουμε γιὰ τὸν ἄγιο Ἀθανάσιο, τὴ μεγάλη κατάγραφο κοιμητηριακὴ βασιλικὴ τῆς Μοσχοπόλεως³⁷. Γιὰ νὰ φθάσει κανεὶς στὸ ναὸ διασχίζει ἀναγκαστικὰ τὸ σημερινὸ νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ. Μὲ χαρὰ εἶδαμε χριστιανικοὺς σταυροὺς σὲ ὅλους τοὺς τάφους, πλὴν τῶν μουσουλμανικῶν. Ὅπως μᾶς πληροφόρησε ὁ π. Θωμᾶς σὲ ὅλους τοὺς ὀρθόδοξους νεκροὺς τελεῖται ἢ ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία τῆς κηδείας.

Ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου διατηρεῖται σὲ ἀρκετὰ καλὴ κατάσταση. Στους τοίχους καὶ τοὺς θόλους τοῦ πρόναου εἶναι ζωγραφισμένοι διάφοροι ἅγιοι, ἐνῶ πάνω ἀπὸ τὴν κεντρικὴ πύλη βρίσκεται ἢ εἰκόνα τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου μὲ χρονολογία 1721. Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ναοῦ κοσμεῖται μὲ πολὺ καλὰς τοιχογραφίες. Τὸ τέμπλο μὲ καλλιτεχνικότητα ἐπίχρυσα θωράκια σώζεται σὲ καλὴ κατάσταση. Ὅμως λείπουν καὶ ἐδῶ οἱ εἰκόνες, οἱ ὁποῖες, σύμφωνα μὲ πληροφορίες, ἔ-

36. Εὐλόγιου Κουρίλα, Νέα Ἀκαδημία Μοσχοπόλεως, ἐν Ἀθήναις, 1935, σ. δ'.

37. Παναγιώτη Χριστοπούλου, «Ἡ προσφορὰ τῆς Μοσχόπολης», στὸ ἀφιέρωμα Ἡ Βόρειος Ἡπειρος τῆς Ἐφημ. Ἡ Καθημερινὴ (Ἑπτὰ ἡμέρες) Κυριακὴ 6 Μαρτίου 1994, σ. 24.

35. Μιχάλη Γ. Τρίτου, «Μοναστήρια τῆς Βορείου Ἡπείρου» στὸν τόμο β' Τὰ ἑλληνικὰ Μοναστήρια (Εὐαγγέλου Π. Λέκκου), Ἀθήνα 1996, σ. 198.

χουν μεταφερθεί σὲ μουσεῖο τῆς Κορυθαῶς. Στὴν ἐσωτερικὴ πλευρὰ τῆς πύλης τοῦ ναοῦ διαβάζουμε: «'Ανιστορήθη αὕτη ἡ στέγη εἰς 1745 / ἐπιτροπεύοντος τοῦ Κυρ. Βρούστου Σωφρόνη / διὰ χειρὸς ἀγαθέλων Κωνσταντίνου καὶ 'Αθανασίου / ἐν μηνὶ 'Ιουνίῳ 28».

Στὴν συνέχεια ἐπισκεφθῆκαμε καὶ τοὺς ὑπολοίπους ναοὺς τῶν ἀρχαγγέλων Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ, τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους καὶ τοῦ Προφήτη 'Ηλία.

Ὁ ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν βρίσκεται νοτιοδυτικὰ τῆς πόλεως, στὴν πρὶν ἀπὸ τὴν καταστροφὴ ἀριστοκρατικότερη συνοικία τῆς Μοσχόπολεως, ἡ ὁποία ἔφερε τὴν ὀνομασία «Βεκλὲ μαχαλᾶ». Σήμερα ἡ συνοικία αὐτὴ κεῖται σὲ σωροὺς ἐρειπίων. Ἄλλὰ ὁ ναὸς διατηρεῖ ἀκόμη τὴ μεγαλοπρέπειά του. Σύμφωνα μὲ τὴν κτιτορικὴ ἐπιγραφή χτίστηκε τὸ 1720. Τὸ ὑπόστεγο τοῦ πρόναου εἶναι κατεστραμμένο. Παρόλο αὐτό, σώζονται σὲ καλὴ κατάσταση οἱ ἐξωτερικὲς πὺλῶνες ὁλοκληρώθηκαν τὸ 1722. Καὶ ἐδῶ ὁ ναὸς εἶναι ἀγιογραφημένος. Ὅμως ἀρκετὲς ἀγιογραφίαι ἔχουν ὑποστῆ βλάβες ἀπὸ τὴν ὑγρασία. Στὸ ναὸ τῶν Ταξιαρχῶν λείπει ἐντελῶς τὸ τέμπλο. Πιθανὸν νὰ κλάπηκε ἢ καταστράφηκε κατὰ τὴν ἐπιδρομὴ τοῦ 1916.

Στὸ κέντρο ἐκτεταμένης κοιλάδας, σὲ πραγματικὰ μαγευτικὸ φυσικὸ περιβάλλον, βρίσκεται ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους. Χτίστηκε τὸ 1760. Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ναοῦ δὲν παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον. Κατὰ τὴν παράδοση ἡ εἰκόνα τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους ἦταν θαυματουργή. Πολλοὶ ἀσθενεῖς χροῖονταν μὲ τὸ λάδι τῆς κανδήλας τῆς καὶ ἔβρισκαν τὴν υἰεῖά τους.

Ὁ τελευταῖος ναὸς, πὺ ἐπισκεφθῆκαμε, ἦταν ὁ ναὸς τοῦ Προφήτη 'Ηλία, πὺ δεσπόζει στὴν κορυφὴ κατάφυτου λοφίσκου. Χτίστηκε τὸ 1751. Εἶναι τρίκλιτη ξυλόστεγη βασιλικὴ μὲ ἐπίπεδη ὀροφή. Σὲ ἀντίθεση μὲ τοὺς ἄλλους ναοὺς ὁ πρόναος δὲν εἶναι ἀγιογραφημένος. Τὸ τέμπλο δὲν ὑπάρχει, γιατί, ὕστερα ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τοῦ 1916, μεταφέρθηκε στὸν κεντρικὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ἡ ὑπαρξὴ κατεστραμμένων κελλιῶν γύρω ἀπὸ τὸ ναὸ τοῦ Προφήτη 'Ηλία δείχνει ὅτι στὰ χρόνια τῆς ἀκμῆς τῆς πόλεως ὁ ναὸς αὐτὸς ἦταν καθολικὸ Μονῆς. Συνεχόμενο μὲ τὴν ἐκκλησία αὐτὴ ἦταν παλαιότερα τὸ παρεκκλήσι τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος.

* * *

Στὶς ἡμέρες μας ἡ ἱστορικὴ Μοσχόπολη ἀποτελεῖ ἄμορφη μάζα ἐρειπίων σκορπισμένων στοὺς ἑπτὰ λόφους ἐνὸς ὑπέροχου ὄροπεδίου. Παρελθοντολογικὰ λείψανα ἐνὸς χαμένου μεγαλείου, πὺ διαλαλεῖ θρηνητικὰ τὴν πολιτισμικὴ ἐκλαμψὴ σὲ χρόνους σκοτεινοῦς τῆς πόλης τοῦ φωτός, πὺ ἔσβησε ἄδοξα στὶς ἀποφράδες χρονολογίαις τοῦ 1769 καὶ 1916, ὅταν ὀρδὲς ἀγρίων καὶ ἀπολίτιστων τουρκαλβανῶν εἰσέβαλαν στὴ μαρτυρικὴ Μοσχόπολη.

Ὁμολογουμένως, φρικιαστικὴ εἶναι ἡ εἰκόνα τὴν ὁποία παρουσιάζει ἡ σημερινὴ Μοσχόπολη. Μία εἰκόνα πὺ ματώνει τὴν καρδιά κάθε ρωμοῦ. Τὴν ἀπελπιστικὴ αὐτὴ κατάσταση μετριάξει κάπως ἡ διάσωση πέντε ἱστορικῶν ναῶν καὶ τῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου, πὺ δίνουν μὴ σιωπηλὴ, ἀλλὰ δυναμικὴ μαρτυρία ὀρθοδοξίας καὶ ἑλληνισμοῦ. Τὸ ἑλληνικὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ σὲ πλήρη συναντίληψη καὶ συνεργασία μὲ τὰ ἀρμόδια ὄργανα τῆς Ε.Ε. πρέπει νὰ δώσει ἄμεση προτεραιότητα στὴ διάσωση τῶν ἱστορικῶν αὐτῶν μνημείων τῆς Μοσχόπολεως, πὺ δικαιολογημένα ἔχουν ἀποκληθεῖ Μυστράς τῆς τουρκοκρατίας.

Καθὼς ἐγκαταλείπαμε τὴν ἐπτάλοφον Μοσχόπολη καὶ χάνονταν ἀπὸ τὰ μάτια μας οἱ ψηλὲς κορυφὲς τοῦ μεγαλόπρεπου Τόμαρου, τῆς Λενίας καὶ τῆς Ὀστροβίτσας, ρίγος προκαλοῦσαν οἱ ἀπόηχοι τῶν τραγικῶν διαπιστώσεων τοῦ Ἀνθίμου Μοσχοπολίτου: «Σήμερα δὲν ἀπομένει τίποτε ἀπὸ τὴν ἐνδοξὸν πόλιν. Μία ἄμορφος μάζα ἐρειπίων, ἀπλοῦται ἐκεῖ πέραν τὴν ἄλλοτε βομβῶσαν ἀτμόσφαιράν τῆς καὶ τὸν θόρυβον τῶν ἀγορῶν τῆς διεδέχθη ἡ νεκρικὴ σιγὴ τῶν ἐρειπίων, ἡ ἀπελπιστικὴ ἐρημία»³⁸.

(Τέλος)

38. Ἀνθίμου Μοσχοπολίτου, ὁ.π., σ. 79.

BIBLIA

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΕΝΘΟΥΣ

- * «ΑΜΩΜΟΙ ΕΝ ΟΔῶ ΑΛΛΗΛΟΥΓΑ». Σχόλιο ἐρμηνευτικὸ στὴ Νεκρώσιμη Ἀκολουθία (Καθηγ. Ἀνδρέου Θεοδώρου).
- * ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ (ἐπιμ. π. Ἰ. Κωστώφ).
- * «ΕΚ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΖΩΗΝ». Μία προσέγγιση στὰ πέραν τοῦ τάφου (Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου).

ΙΩΑΝΝΕΙΑ ΜΑΘΗΤΕΙΑ

Κριτικές παρατηρήσεις στο Ίωάν. 13,35*

Με την ίδια σημασία χρησιμοποιούνται και οι λέξεις ή φράσεις: «μαθητής»²³, «μαθητής του Ίησοῦ»²⁴, «μαθητής ἐκείνου»²⁵, «οἱ μαθηταί»²⁶, «μαθηταί του Κυρίου»²⁷, «οἱ αὐτοῦ μαθηταί»²⁸, «ὁ Ίησοῦς και οἱ μαθηταί αὐτοῦ»²⁹, «ὁ Ίησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ»³⁰, «σὺν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ»³¹.

Ὅταν ὁ Ίησοῦς ἀποκαλεῖ τοὺς μαθητές του

Τοῦ κ. ΚΩΝ/ΝΟΥ Π. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
Θεολόγου

χρησιμοποιεῖ τις ἐκφράσεις: «μαθητής μου»³², «μαθηταί μου»³³ ἢ «ἐμοὶ μαθηταί»³⁴.

Ὅταν οἱ μαθητές του Ίωάννη, οἱ Φαρισαῖοι ἢ ἄλλα πρόσωπα ἀναφέρονται στὸν Ίησοῦ γιὰ τοὺς μαθητές του, χρησιμοποιοῦν τις φράσεις: «οἱ μαθηταί σου»³⁵, «οἱ σοὶ μαθηταί»³⁶ ἢ «μαθηταί τοῦ ἀνθρώπου τούτου»³⁷.

Ἡ βασικὴ ομάδα τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου, οἱ Δώδεκα, ἀναφέρονται ὡς: «οἱ δώδεκα μαθηταί»³⁸, «οἱ δώδεκα μαθηταί αὐτοῦ»³⁹ ἢ ἀπλὰ «οἱ

δώδεκα»⁴⁰. Μετὰ τὴν ἀποχώρηση τοῦ Ίούδα ἀπομένουν «οἱ ἔνδεκα μαθηταί»⁴¹. «Οἱ ἄλλοι μαθηταί» εἶναι ἐκεῖνοι χωρὶς τὸν Ίούδα και τὸ Θωμᾶ⁴² ἢ σὲ ἄλλη περίπτωση εἶναι οἱ μαθητές ἐκτὸς τοῦ Ίούδα και τοῦ Πέτρου⁴³.

Οἱ μαθητές τοῦ Ίησοῦ, οἱ Δώδεκα, οἱ Ἑβδομήκοντα κ.ἄ. ἦταν ἀναμφίβολα πολυάριθμοι. Γι' αὐτὸ ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ὀμιλεῖ γιὰ τὸν «ἀριθμὸ τῶν μαθητῶν»⁴⁴. Ὑπῆρχε «ὄχλος μαθητῶν αὐτοῦ»⁴⁵, «τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν»⁴⁶ και ἄλλου «μαθηταί αὐτοῦ ἱκανοί»⁴⁷.

Ἀναφορικὰ με τοὺς μαθητές τοῦ Κυρίου πρέπει νὰ ἀναφέρουμε και τοὺς ἰδιαίτερους χαρακτηρισμοὺς τοῦ εὐαγγελιστῆ Ίωάννη: εἶναι «ὁ ἄλλος μαθητής»⁴⁸, ὁ ἄλλος μαθητής «ὄν ἐφίλη»⁴⁹, «ὁ μαθητής ὁ ἄλλος»⁵⁰, «ὁ μαθητής ἐκεῖνος»⁵¹ και «ὁ μαθητής ἐκεῖνος, ὄν ἡγάπα ὁ Ίησοῦς»⁵².

ε. Τέλος, ὁ ὄρος μαθητής ἀναφέρεται σὲ συσχετισμὸ με τὸν ἀντίθετο ὄρο διδάσκαλος⁵³.

Παράλληλα με τὴ χρήση τῆς λέξης μαθητής, χρησιμοποιοῦνται κι ἄλλες ἐκφράσεις ποὺ δηλώνουν τὴ μαθητεία στὸν Ίησοῦ ἢ τοὺς μαθητές του. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ φράση τοῦ Κυρίου γιὰ τὴν κλήση τῶν πρώτων μαθητῶν: «Δεῦτε ὀπίσω μου, και ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἄλιεις ἀνθρώπων». Και ἐκεῖνοι ἀνταποκρινόμενοι στὸ κάλεσμα «εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῶ» (Μάρκ. 1,17-18' παρὰλ.). Μαθητές εἶναι κατεξοχὴν «οἱ ἀκολουθοῦντες». Εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ πιστεύουν στὴ διδασκαλία τοῦ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 347 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.
23. Βλ. Ίωάν. 19,27δς, 21,24' Πράξ. 9,10,26' 16,1' 21,16.
Προβλ. Ματθ. 10,42: «εἰς ὄνομα μαθητοῦ».
24. Βλ. Ίωάν. 19,38.
25. Βλ. Ίωάν. 9,28.
26. Βλ. Ματθ. 13,10' 14,19δς,26' 15,36' 17,6,13,19' 18,1' 19,13' 21,1,6,20' 24,3' 26,17,19,26,35,36,40,56' Μάρκ. 6,41' 9,14' 10,10,13,24' Λουκ. 9,16,18' 10,22,23' 17,22' 18,15' 22,45' Ίωάν. 1,38' 4,1,31,33' 6,11δς' 11,7,8' 13,5,22' 20,10,18,19,20' 21,1,4,12' Πράξ. 1,15' 6,1' 9,19,25,26,38' 11,26,29' 13,52' 14,20,22,28' 15,10' 18,23,27' 19,1,9,30' 20,1,7,30' 21,4,16.
27. Βλ. Πράξ. 9,1.
28. Βλ. Ίωάν. 9,27.
29. Βλ. Ματθ. 9,10' 9,19' Μάρκ. 2,15' 8,27' 10,46' Λουκ. 8,22' Ίωάν. 3,22.
30. Βλ. Μάρκ. 3,7' 8,10' Ίωάν. 6,3' 18,2.
31. Βλ. Μάρκ. 8,34.
32. Βλ. Λουκ. 14,26,27,33' Ίωάν. 6,3' 18,2.
33. Βλ. Ματθ. 26,18' Μάρκ. 14,14' Λουκ. 22,11.
34. Βλ. Ίωάν. 13,35' 15,8.
35. Βλ. Ματθ. 9,14' 12,2' 15,2' 17,16' Μάρκ. 7,5' 9,18' Λουκ. 9,40' 19,39' Ίωάν. 7,3.
36. Βλ. Μάρκ. 2,18.
37. Βλ. Ίωάν. 18,17.
38. Βλ. Ματθ. 10,1' 11,1' 20,17.
39. Βλ. Λουκ. 9,1.

38. Βλ. Ματθ. 10,1' 11,1' 20,17.
39. Βλ. Λουκ. 9,1.
40. Βλ. Ματθ. 26,20' Πράξ. 6,2 κ.ἄ.
41. Βλ. Ματθ. 28,16.
42. Βλ. Ίωάν. 20,25.
43. Βλ. Ίωάν. 21,8.
44. Βλ. Πράξ. 6,7.
45. Βλ. Λουκ. 6,17.
46. Βλ. Λουκ. 19,37' Πράξ. 6,2.
47. Βλ. Λουκ. 7,11.
48. Βλ. Ίωάν. 18,15' 20,3,8.
49. Βλ. Ίωάν. 20,2.
50. Βλ. Ίωάν. 18,16.
51. Βλ. Ίωάν. 18,15' 21,23.
52. Βλ. Ίωάν. 19,26' 21,7,20.
53. Βλ. Ματθ. 10,24,25' Λουκ. 6,40.

Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ μὲ ἀφοσίωση τὸν ὁμολογοῦν καὶ εἶναι ἔτοιμοι νὰ ἐφαρμόσουν τὸ λόγο αὐτό: «Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ» (Ματθ. 8,19 παρ.άλ.). Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ προϋπόθεση τῆς μαθητείας στὸ Χριστό. Ἀκολουθία τοῦ Χριστοῦ καὶ πορεία κατὰ τὸ θέλημά του.

Ἡ ἀκολουθία εἶναι συγχρόνως συνδεδεμένη καὶ μὲ τὸν προορισμό, τὸ τέλος. Κι ὁ ἀληθινὸς μαθητὴς, πρὶν εἰσελθεῖ στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, περνάει ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ μαρτυρίου ποὺ πέρασε κι ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς. Ὁ σταυρὸς εἶναι κάτι ποὺ προηγείται τῆς χαρᾶς καὶ τῆς αἰώνιας ζωῆς· εἶναι ὁ ἐπίγειος προορισμός: «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι» (Μάρκ. 8,34). Μέσα ἀπὸ τὸ σταυρὸ θὰ ἔρθει κατόπιν καὶ ἡ ἀνάσταση, ἡ ζωὴ στὴν αἰώνια βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Κλήση - ἀκολουθία - προορισμός. Μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι αὐτὲς οἱ τρεῖς λέξεις ἐκφράζουν τὴ δοκιμασία καὶ τὸ μεγαλεῖο νὰ εἶναι κανεὶς μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μέσα στὴν Κ.Δ. οἱ ἔννοιες αὐτὲς ἐναλλάσσονται στὰ πρόσωπα τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ. Θὰ λέγαμε, ὅτι ἡ Κ.Δ. εἶναι τὸ βιβλίο ποὺ περιγράφει ἀναλυτικὰ τὴν πορεία τῆς μαθητείας κοντὰ στὸν ἐνανθρωπήσαντα Λόγο, τὴν πορεία τῶν πρώτων μαθητῶν τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ καὶ ὑπόδειγμα γιὰ μᾶς σήμερα.

ΙΩΑΝΝΕΙΑ ΜΑΘΗΤΕΙΑ

α. Εἰσαγωγικά

Ὁμιλώντας γιὰ μαθητεία στὸ ἔξοχο καινοδιαθηκικὸ κείμενο τοῦ εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη, ὁ νοῦς μας στρέφεται πρωταρχικὰ στὴ διαπίστωση τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, δηλαδὴ στὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ Εὐαγγελίου ὡς «πνευματικοῦ»⁵⁴. Ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτός, ὅσο κι ἂν ἡ ἀντίληψη περὶ τῶν συνοπτικῶν ὡς «σωματικῶν» Εὐαγγελίων ἔναντι τοῦ κατὰ Ἰωάννην ὡς «πνευματικοῦ», θεωρεῖται σήμερα ὡς «ἀστεία ἀπλοποίηση»⁵⁵,

54. Ἐτσι τὸ ὀνομάζει ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρέας σύμφωνα μὲ τὸν Εὐσέβιο Καισαρείας: «Τὸν μέντοι Ἰωάννην ἔσχον, συνειδόντα ὅτι τὰ σωματικὰ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις δεδήλωται, προτραπέντα ὑπὸ τῶν γνωρίμων, πνεύματι θεωρηθέντα πνευματικὸν ποιῆσαι εὐαγγέλιον». Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, VI, 14, 5-10· ΒΕΠΕΣ, τ. 19, σελ. 360, 15-18.

55. Σάββα Ἀγουρίδη, «Σύγχρονες συζητήσεις στὴν ἔρευ-

φανερώσει, ὡστόσο, ὅτι ὁ μελετῶν τὸ Δ' Εὐαγγέλιο βρίσκεται σ' ἓνα διαφορετικὸ περιβάλλον ἀπὸ ἐκεῖνο τῶν ἄλλων Εὐαγγελίων. Βρίσκεται μπροστὰ σὲ μιὰ ὑψηλὴ θεολογικὴ σύλληψη ἢ σ' ἓνα νέο, καινούργιο ὄραματισμὸ τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσης τοῦ Ἰησοῦ⁵⁶. Μὲ ἄλλα λόγια, σύμφωνα μὲ τὴν ὠραία παρατήρηση τοῦ ἀείμνηστου καθηγητῆ Β. Τσάκωνα, «τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου ἀποτελεῖ ἐν ὀρόσημον — πνευματικὸν καὶ θεολογικὸν — ἐντὸς τοῦ ἀστερέοντος οὐρανοῦ τῆς θεολογικῆς σκέψης τῆς Καινῆς Διαθήκης»⁵⁷.

Αὐτὲς οἱ σκέψεις φέρουν ἐπίσης στὴ θύμησή μας τὴ σπουδαία καὶ πολὺ σημαντικὴ παρατήρηση τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἐκκλησιαστικοῦ ἄντρα, τοῦ Ὁριγένη, ποὺ χαρακτήρισε αὐτὸ τὸ βιβλικὸ κείμενο «τῶν Εὐαγγελίων ἀπαρχήν, οὗ τὸν νοῦν οὐδεὶς δύναται λαβεῖν μὴ ἀναπεσῶν ἐπὶ τὸ στήθος Ἰησοῦ μηδὲ λαβὼν ἀπὸ Ἰησοῦ τὴν Μαρίαν γινομένην καὶ αὐτοῦ μητέρα»⁵⁸. Θὰ μπορούσε κάποιος νὰ πεῖ, ὅτι αὐτὴ ἡ διαπίστωση ἀποτελεῖ προϋπόθεση *sine qua non* γιὰ κάθε ἐρμηνευτὴ αὐτοῦ τοῦ Εὐαγγελίου. Κι ἡ παρατήρηση ποὺ διατύπωσε ὁ S. Marrow εἶναι καθοριστικὴ: «Εἶναι τὸ Εὐαγγέλιο ποὺ ἀπαιτεῖ ὅ,τι καλύτερο οἱ ἐρμηνευτὲς ὄλων τῶν ἐποχῶν μποροῦν νὰ φέρουν σὲ ὀποιοδήποτε κείμενο». Καὶ μπορούμε νὰ συνεχίσουμε μαζί του τὸ συλλογισμὸ λέγοντας ὅτι «πάνω ἀπ' ὅλα ἀπαιτεῖ, ὁποῖος ἀναλαμβάνει νὰ τὸ ἐρμηνεύσει, νὰ ἔχει ὅπως ὁ συγγραφέας του “ἀναπέσει στὸ στήθος τοῦ Διδασκάλου”»⁵⁹.

Ἐχοντας αὐτὰ ὑπόψη, θὰ ἔπρεπε τὴ στιγμή αὐτὴ νὰ διακόψω τὸ λόγο. Ὡστόσο, παρὰ τὴν προσωπικὴ ἀναξιοσύνη, θὰ ἀποτολμήσω νὰ κάνω ὀρισμένες σκέψεις ἐπὶ τοῦ χωρίου τοῦ Δ' Εὐαγγελίου 13,35, ἓνα χωρίο σπουδαιότατο γιὰ τὸ εὐρὺ θέμα τῆς μαθητείας.

να τῆς Ἰωαννείου Γραμματείας» (εἰσήγηση), στὸ ἔργο του «Ἐγὰρ γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις», Ἐρμηνευτικὲς καὶ ἱστορικὲς μελέτες (Ἀθήνα: «Ἄρτος ζωῆς», 1989) σελ. 110· ἐπίσης στὸ Δελτίο Βιβλικῶν Μελετῶν, τεύχ. 1(1976), σελ. 12.

56. Παναγιώτη Σιωπά, «Ἰωάννης», στὸ Παγκόσμιο Βιογραφικὸ Λεξικό, τόμ. 4 (Ἀθήνα: Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, 1985) σελ. 155-56.

57. Βασιλείου Τσάκωνα, Ἡ Χριστολογία τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου (Ἀθήνα: χ.ἔ., 1984) σελ. 5.

58. Ὁριγένη, Τῶν εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον ἐξηγητικῶν, Α', VI· ΒΕΠΕΣ, τ. 11, σελ. 251, 16-18.

59. Stanley B. Marrow, Τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ στὰ Εὐαγγέλια, μετάφραση ἀπὸ τὸ ἀγγλικὸ πρωτότυπο: Σάββας Ἀγουρίδης (Ἀθήνα: «Ἄρτος ζωῆς», 1986), σελ. 139.

β. Τὸ κείμενο

Τὸ κείμενο τοῦ στίχου τοῦ κατὰ Ἰωάννη εὐαγγελίου 13,35 ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις». Σημαντικὲς διάφορες γραφῆς δὲν ἀπαντοῦν. Ἡ α' ἡμιπερίοδος ἀπαντᾷ ὡς ἐξῆς: «ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ ἐστε μαθηταὶ». Ἡ β' ἡμιπερίοδος ἀπαντᾷ ὡς ἐξῆς: «ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἄλλοις» ἢ «ἐὰν ἀγάπην ἔχητε μετ' ἀλλήλων»⁶⁰. Εἶναι περιττὸ νὰ ἀναφέρουμε ὅτι οἱ γραφῆς αὐτὲς δὲ διαφοροποιοῦν τὴν ἐννοιολογικὴν σημασία τοῦ στίχου.

Στὴ μετάφραση τῆς Κ.Δ. ἀπὸ τοὺς τέσσερις πανεπιστημιακοὺς καθηγητὲς ὁ στίχος ἀποδίδεται ὡς ἐξῆς: «ἔτσι θὰ σᾶς ξεχωρίζουν ὅλοι πῶς εἴστε μαθητὲς μου, ἂν ἔχετε ἀγάπη ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλον»⁶¹.

γ. Ἡ συνάφεια τοῦ κειμένου

Ὁ λόγος αὐτὸς τοῦ Ἰησοῦ εἰπώθηκε κατὰ τὸ τελευταῖο δεῖπνο πού εἶχε μαζί με τοὺς μαθητὲς του. Εἶναι ἀπὸ τὰ ἀποχαιρετιστήρια λόγια του, ἀπὸ τὴν ὑποθήκη πρὸς τοὺς μαθητὲς του καὶ τὴν Ἐκκλησία του, ἀφοῦ μετὰ τὸ πάθος του καὶ τὴν ἀνάληψή του στοὺς οὐρανοὺς θὰ χωριστεῖ σωματικὰ ἀπὸ τὸν κύκλο τῶν μαθητῶν του. Ὁ στίχος αὐτὸς δὲν ἀνήκει, λοιπόν, στὸ «βιβλίον τῶν Σημείων», δηλαδή στὰ κεφάλαια 2 ἕως 12 —διαίρεση πού κάνει ὁ C. H. Dodd⁶²— πού ἔχουμε τὴν ἀποκάλυψη τῆς δόξας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μετὰ τὰ σημεῖα πού ἐπιτελεῖ. Ἀντιθέτως, ὁ λόγος αὐτὸς ἀνήκει στὸ «βιβλίον τοῦ Πάθους», δηλαδή στὴν ἐνότητα τῶν κεφ. 13 ἕως 20, ἂν καὶ ἡ ἱστορία τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀνάστασης περιλαμβάνονται στὰ κεφ. 18 ἕως 20. Συνεπῶς, τὸ ἐδάφιο 13,35, λόγος τοῦ Θεανθρώπου πρὸς τοὺς μαθητὲς του, λέγεται λίγες ὥρες πρὶν ἀπὸ τὸ σταυρικὸ θάνατο καὶ ὡς μέρος ἀποχαιρετιστήριου λόγου ἀποτελεῖ ὑπόθηξη, Διαθήκη γιὰ τοὺς μαθητὲς του.

60. Βλ. *Novum Testamentum Graece*, E. Nestle - K. Aland, 26th edition (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1898, 261979), σελ. 297.

61. Ἡ Καινὴ Διαθήκη, τὸ πρωτότυπο κείμενο μετὰφραση στὴ δημοτικὴ (Ἀθήνα: Βιβλικὴ Ἑταιρεία, 1989) σελ. 217.

62. Βλ. Σάββα Ἀγουρίδη, Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, εἰσαγωγικά, ἐξηγητικά καὶ θεολογικά μελετήματα εἰς τὸ Δ' Εὐαγγέλιον (Ἀθήνα: ἔκδ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, 1984) σελ. 10.

Εἰδικότερα, τὸ ΙΓ' κεφ. τοῦ Εὐαγγελίου ἀρχίζει μετὰ τὴν ἀφήγηση τοῦ ἱεροῦ Νιπτήρα (ὁ Ἰησοῦς πλένει τὰ πόδια τῶν μαθητῶν, στ. 1-20)· ἐν συνεχείᾳ προλέγει ὁ Ἰησοῦς ὅτι θὰ προδοθεῖ (στ. 21-30) καὶ δίνει στοὺς μαθητὲς του τὴν «καινὴν ἐντολήν» τῆς ἀγάπης (στ. 31-35). Τέλος, προλέγει καὶ τὴν ἄρνηση τοῦ Πέτρου (στ. 36-38), ὅπου στὴ στιχομυθία μεταξὺ Ἰησοῦ καὶ Πέτρου διατυπώνεται ἡ ἀφοσίωση τοῦ μαθητῆ: «τὴν ψυχὴν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω» (στ. 37), δηλαδή, τὴ ζωὴ μου εἶναι ἕτοιμος νὰ θυσιάσω γιὰ σένα. Προορισμὸς τῆς μαθητείας, λοιπόν, εἶναι τὸ δόσιμο τῆς ζωῆς, ἡ θυσία ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ, γιὰ χάρι τοῦ Χριστοῦ.

δ. Ἡ προσφώνηση πρὸς τοὺς μαθητὲς

«Τεκνία» (13, 33)· ἔτσι ἀποκαλεῖ ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὲς του λίγο πρὶν ἀποχωριστεῖ ἀπ' αὐτούς. «Τεκνία», τεκνίον στὸν ἐνικὸ ἀριθμὸ (ἀρχ. τεκνίδιον). Πρόκειται φυσικὰ γιὰ τὸ ὑποκοριστικὸ τῆς λέξης τέκνον, -α, καὶ εἶναι σχεδὸν ἀποκλειστικὰ ἰωάννεια λέξη⁶³. Πρῶτη φορὰ χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὸ Χριστὸ στὸ στίχο αὐτὸ καὶ δὲν ἀπαντᾷ πούθεν ἀλλοῦ στὰ Εὐαγγέλια⁶⁴.

Ἀποτελεῖ μιὰ ὑπέροχη προσφώνηση πρὸς τοὺς μαθητὲς του. «Παιδιά μου» ἢ «μικρά μου παιδιά» ἢ «παιδάκια μου»· δὲν ἔχει νὰ κάνει μετὰ πνευματικὴ νηπιότητα, ἀλλὰ μετὰ ἀναγεννημένα τέκνα τοῦ Θεοῦ. Εἶναι μεγάλο τὸ γεγονός «ἵνα τέκνα Θεοῦ κληθῶμεν» (Α' Ἰωάν. 3,1). Ἀκόμη, τὰ παιδιά⁶⁵ συμβολίζουν τοὺς αὐθεντικούς μαθητὲς: «τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 19,14 παρὰλ. πρβλ. Ματθ. 18,4). Ἐπίσης, στὰ νήπια ὁ Θεὸς θέλησε νὰ φανερώσει τὰ μυστήρια πού ἦταν κρυμμένα γιὰ τοὺς σοφοὺς (Ματθ. 11,25 ἐξ., παρὰλ.). Καὶ πολλὰς φορὰς ἡ λέξη «μικρὸς» εἶναι ταυτόσημη μετὰ τὴν λέξη μαθητῆς (Ματθ. 10,42· Μάρκ. 9,41).

Συνοψίζοντας τὰ ἀνωτέρω, ὁ Κύριος μετὰ τὸ ὑποκοριστικὸ «τεκνία» ἐκφράζει τὴν ἀγάπη του ὡς ὁ δάσκαλος πρὸς τοὺς μαθητὲς, καὶ τὴ στορ-

63. Βλ. Ἰωάν. 13,35· Α' Ἰωάν. 2,1,12,28· 3,7,18· 4,4· 5,21· καὶ Γαλ. 4,19. Ἄλλοι χρησιμοποιεῖται καὶ ἡ λέξη «παιδιά».

64. Βλ. Παναγιώτου Ν. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον (Ἀθήνα: «Ὁ Σωτήρ», 1990) σελ. 500.

65. Βλ. Leon Roy, «Παιδί», στὸ ΛΒΘ, στ. 756-57.

γή του ὡς ὁ πατέρας πρὸς τὰ παιδιά του⁶⁶, πού «εὐθύς» πρόκειται νὰ τὰ ἀποχωριστεῖ.

ε. Ἡ ὥρα τοῦ ἀποχωρισμοῦ

«Τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι. Ζητήσετε με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι ὅπου ὑπάγω ἐγώ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι» (13,33).

Ὁ Θεάνθρωπος γιὰ πολὺ λίγο χρόνο θὰ εἶναι ἀκόμη μαζί με τοὺς μαθητὲς του. Θὰ τὸν ἀναζητήσουν, καὶ αὐτὸ πού εἶπε στοὺς Ἰουδαίους (7,33,34· 8,21), πὼς δηλαδὴ ἐκεῖ πού πηγαίνει ἐκεῖνος αὐτοὶ δὲν μποροῦν νὰ ῥθοῦν, τὸ λέει καὶ στοὺς μαθητὲς του τώρα. Ὁ Ἰησοῦς πολὺ σύντομα «ὑπάγει πρὸς τὸν πέμψαντα αὐτὸν» (7,33). Θὰ τοὺς ἀφήσει ὀρφανούς, ἂν καὶ λέγει ὅτι «οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς» (14,18), ἐννοώντας τὴν ἐπάνοδό του μετὰ τὴν ἀνάσταση καὶ τὴν ἔλευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Πρόκειται, λοιπόν, νὰ τοὺς ἀποχωριστεῖ· κι αὐτὸ τὸ λέγει γιὰ νὰ εἶναι προετοιμασμένοι. Καὶ ὅπως ὅταν κάποιος πρόκειται νὰ φύγει καὶ νὰ ἀποχωριστεῖ δικούς του ἀνθρώπους, στενοὺς του φίλους, συγγενικά ἢ ἀδελφικά του πρόσωπα δωρίζει σ' αὐτοὺς κάτι ὡς ἐνθύμημα τοῦ δεσμοῦ ἢ τοὺς λέγει κάτι πολύτιμο ὡς ὑποθήκη, ἔτσι κά-νει κι ὁ Ἰησοῦς στὴ συγκεκριμένη περίπτωση.

στ. Ἡ ἐντολὴ τῆς ἀγάπης: γνῶρισμα τῶν μαθητῶν

«Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπάτε ἀλλήλους» (13,34)· δηλαδὴ σὰς δίνω μιὰ νέα ἐντολή, νὰ ἀγαπάτε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Ὅπως σὰς ἀγάπησα ἐγώ, νὰ ἀγαπάτε κι ἐσεῖς ὁ ἕνας τὸν ἄλλο.

Τὴν ἐντολὴ τῆς ἀγάπης δίνει ὡς ἐνθύμημα στοὺς μαθητὲς του· ὄχι μόνο ὡς ἐνθύμημα ἀλλὰ καὶ ὡς ἐντολή. Ἡ ἀγάπη θὰ ἀποτελέσει, λοιπόν, δῶρο τοῦ Θεοῦ καὶ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Ἄς προσέξουμε ὅτι δύο φορὲς δίνεται ἡ ἐντολὴ τῆς ἀγάπης μετὰ τὴν ἔκφραση «ἀγαπάτε ἀλλήλους». Καὶ τὴ δεύτερη φορὰ ὁ λόγος περιέχει κάποιον τόνο ἐπίτασης.

Ἡ ἐνότητά αὐτῆ, ἡ ἀναφερόμενη στὴ παράδοση τῆς νέας ἐντολῆς, καταλήγει μετὰ τὸ στίχο αὐτό: «ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μα-

θηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (13,35). Τὸ χωρίο αὐτὸ ἀποτελεῖ πράγματι τὴν κατακλείδα τῆς ὑποθήκης τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς μαθητὲς καὶ συνοψίζει τὸ περιεχόμενο τῶν ἀνωτέρω στίχων, ἀφοῦ μετὰ διακριτικὸ γνῶρισμα τὴν ἀγάπη θὰ συνεχίσουν νὰ εἶναι μαθητὲς του μέσα στὴν ἱστορικότητα τοῦ «κόσμου τούτου». Αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ βασικὸ θέμα: ὁ καθένας «μαθητῆς ἐκείνου γενέσθαι» καὶ «μαθητῆς ἐκείνου ἔσεσθαι».

ζ. Ἡ ἀγάπη

Ἄν θέσει κάποιος τὸ ἐρώτημα στὸ σημερινὸ ἄνθρωπο, ποιό εἶναι τὸ βασικότερο θέμα γύρω ἀπὸ τὸ ὁποῖο στρέφεται ἡ Ἁγία Γραφή, ἢ ποιό μῆνυμα στέλνει σήμερα τὸ ἱερὸ αὐτὸ κείμενο, δὲν εἶναι λίγοι ἐκεῖνοι πού θὰ ἀπαντήσουν ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μέχρι τὸ τέλος μᾶς προτρέπει νὰ ἀγαπάμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Ἔτσι, θὰ τοὺς διαφύγει ἴσως ὅτι τὸ σημαντικότερο γεγονός πού ἐπαγγέλεται στὴν Π.Δ. καὶ κηρύσσεται καὶ λειτουργεῖ στὴν Κ.Δ. εἶναι ὁ ἐρχομὸς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· «ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 4, 17 παρὰλ.)· καὶ ἀντίθετα, θὰ τονίσουν τὴν ἀγάπη, διότι μ' αὐτὴ κανεὶς γίνεται πολίτης τῆς βασιλείας. Μερικοὶ ἴσως θὰ θυμηθοῦν καὶ τίς φράσεις «ἀγαπάτε ἀλλήλους» (13,43 δὶς· 15,12,17 κ.ά.) ἢ «ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν» (Λευϊτ. 19,18· Ματθ. 19,19 κ.ά.).

Πράγματι, ἀπὸ τὴν Π.Δ. ἐξαγγέλεται ἡ ἐντολὴ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεό· «καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεὸν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου» (Δευτ. 6,5· πρβλ. Λευϊτ. 19,1-37). Αὐτὴ ἡ ἐντολὴ συμπληρώνεται ἀπὸ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον· «καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν» (Λευϊτ. 19,18). Γι' αὐτὲς τίς δύο ἐντολὲς ὁ Ἰησοῦς λέγει ὅτι ἡ ἀρχικὴ εἶναι ἡ «πρώτη πάντων ἐντολῆ» καὶ ἡ ἄλλη «δευτέρα ὁμοία ἐντολῆ» (Μάρκ. 12,29- 31). Καὶ καταλήγει λέγοντας ὅτι «μειζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστι» (ὄπ. π.).

Παράλληλα, ὄχι μόνο ὁ Ἰησοῦς ἀναφέρει ὅτι ἡ ὀλοκληρωτικὴ ἀγάπη πρὸς τὸ Θεὸ εἶναι ἡ πρώτη καὶ σπουδαιότερη ἐντολὴ, πού ἀκολουθεῖται ἀπὸ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, ἀλλὰ σχεδὸν ὅλοι οἱ θεόπνευστοι συγγραφεῖς τοῦ ἱεροῦ κειμένου.

(Συνεχίζεται)

66. «Τεκνία ἐκάλεσε τούτους οὐ μόνον ὡς ποιητῆς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς διδάσκαλος» γράφει ὁ Ζιγαβηνός· πρβλ. Π. Τρεμπέλα, ὄπ. π., σελ. 500.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἀνανέωσις τῆς παραδόσεως τοῦ ἔργου τῆς Ἁγίας Φιλοθέης τῆς Ἀθηναίας

Εὐλογίαις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, τὴν 30ὴν Μαρτίου ἐ.ε. (Κυριακὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως) ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Θεοφ. Ἐπίσκοπος Διαυλείας κ. Δαμασκηνὸς προέστη τῆς τελετῆς τῆς θεμελιώσεως τοῦ Ἱεροῦ Γυναικείου Ἡουχαστηρίου «Ἡ Παναγία τῶν Βρουύλων». Τὸ Ἡουχαστήριον τοῦτο ἀνεγείρεται παρὰ τὸ Παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου (ὁδ. Λευκωσίας 40 - Πλ. Ἀμερικῆς) εἰς τὴν ὁδὸν Ἰβήρων (ἀρ. 6) ἐν οἰκοπέδῳ, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε τμήμα τῆς μεγάλης κτηματικῆς περιουσίας τῆς Ἁγίας Φιλοθέης καὶ παρὰ τὸ ὁποῖον κατῶκουν μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ ἁγίου Νεκταρίου.

Κατὰ τὴν τελετὴν, καθ' ἣν παρέστησαν διακεκριμένοι Μικρασιάται, ἐν οἷς ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως Συμριναίων κ. Τάκης Βεζυργιάννης καὶ ὁ ἠθοποιὸς κ. Σταῦρος Παράβας, ὁ Θεοφιλέστατος κ. Δαμασκηνός, ἐν εὐσυνόπτῳ ἑναργεῖ ὁμιλίᾳ του, ἐτόνισεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὅτι τὸ Γυναικεῖον Ἡουχαστήριον, ὅπερ ἐγκαθίσταται ἐν χώρῳ, ἐνθα ἔδρασε καὶ συλληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀλλοπίστων ἐβασανίσθη ἡ Ἁγία Φιλοθέη, ἀφ' ἐνὸς θὰ ἀποβλέπη εἰς τὴν ἀσκησιν καὶ σωτηρίαν τῶν ἐν αὐτῷ ἐγκαταβιουσῶν ἀδελφῶν, ἀφ' ἑτέρου θὰ εἶναι ἐν – ἀνανεοῦν τὴν παράδοσιν τοῦ ἔργου τῆς Ἀθηναίας Ἁγίας – ἀκτινοβόλον ἱεραποστολικὸν κέντρον καὶ ὀρητήριον ἐντὸς τοῦ κέντρου τῆς πολυανθρώπου καὶ πολυθορύβου πρωτευούσης καὶ τρίτον θὰ φέρῃ εἰς τὸν νοῦν πάντων τόσοσιν τὰς «ἀληθμονήτους πατρίδας», ἐν ταῖς ὁποῖαις ἔδρασαν καὶ ὑπέστησαν μαρτυρικὸν θάνατον μεγάλοι ἅγιοι, ὡς λ.χ. οἱ ἐπίσκοποι Σμύρνης ἅγιοι Πολύκαρπος καὶ Χρυσόστομος, ὅσον καὶ τὰς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους θυσίας ἡρωϊκῶν προγόνων καὶ τὸν καθ' ὅλου πολῦτιμον θησαυρὸν τῆς Ὀρθοδοξίας, ὁ ὁποῖος φυλάσσεται ἀνόθευτος ἐν ταῖς καρδίαις τῶν Μικρασιατῶν. Τὸ Ἡουχαστήριον θὰ ἔχη ὑψωμένον τὸν Τίμιον Σταυρὸν, ἵνα οὕτως καλῆ ἕνα ἕκαστον νὰ ἐπαναλαμβάνῃ μετὰ τοῦ ληστοῦ: «Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ Σου».

Εὐχόμεθα, ὅπως ταχέως πραγματοποιηθῆ ἡ ἀνέγερσις τοῦ Ἡουχαστηρίου πρὸς ὀλοκλήρῳσιν τῆς πραγματώσεως τῶν εὐγενῶν ὀρατισμῶν τοῦ σχόντος τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἀνεγέρσεως αὐτοῦ πρώτου πνευματικοῦ πατρὸς τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἀδελφότητος πανοσ. ἀρχιμ. π. Γαβριὴλ Β. Τσαφου.

Θεόπλαστος καὶ θεόνομος κτίσις

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὑπὸ τοῦ Δασαρχείου Γουμενίσσης ὀργανωθείσης ἐκδηλώσεως, ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Δημαρχείου Ἀξιουπόλεως, πρὸς ἑορτασμὸν τῆς «Παγκοσμίου Ἡμέρας Δασοπονίας» (21 Μαρτίου), ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου κ. Δημήτριος, κατὰ τὸν ἀπευθυνθέντα ὑπ' αὐτοῦ χαιρετισμὸν, κατὰ τρόπον γλαφυρὸν καὶ ἐπιγραμματικὸν συνώψισεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὴν περὶ οἰκολογίας χριστιανικῆν ἀντίληψιν, ἣτις, ὡς γνωστόν, τόσοσιν πολὺ κατὰ ποικίλους ρηξικελεύθους τρόπους ἔχει προβληθῆ διεθνῶς ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γουμενίσσης κ. Δημήτριος ἐτόνισεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Ὁ κόσμος εἶναι ἕνα σύνολο φυσικὸ, λογικὸ, πολιτιστικὸ, μὲ στοιχεῖα πού ἀλληλοεξαρτῶνται... Αὐτὸ τὸ σύνολο – γιὰ μᾶς τοὺς ῥωμοὺς – δὲν εἶναι οὔτε αὐθύπαρκτο οὔτε αὐτόνομο οὔτε αὐτοσκοπός. Ὁ κόσμος ὅλος εἶναι θεόκτιστος (θεοδημιούργητος) καὶ θεόνομος. Καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι θεόπλαστος καὶ θεόνομος...»

» Ἡ φύσις εἶναι ὁ οἶκός μας, ἡ στέγη τοῦ πολιτισμοῦ μας. Κι ἐμεῖς εἴμαστε ὁ λογικὸς "οἶκος" τοῦ Χριστοῦ. Ὅταν ὁ Χριστὸς γίνεται ἐνοικος στὸ "εἶναι" μας, τότε κι ἐμεῖς οἱ "ἐνοικοὶ" τῆς φύσεως γινόμαστε συνεχιστὲς τοῦ δικοῦ Του δημιουργικοῦ ἔργου· γινόμαστε συνεργάτες Του γιὰ νὰ μείνει ἡ φύσις "καλὴ λίαν". Ὁ θεόνομος ἄνθρωπος βρίσκεται σὲ μιὰ σχέση στοργῆς ὄχι ἀπλᾶ μὲ τὴν "μάνα" φύση, ἀλλὰ μὲ τὴν θεόκτιστη φύση: αὐτὸ ἀποδεικνύεται μὲ τοὺς βίους ὄλων τῶν Ἁγίων, ἀκόμη καὶ συγχρόνων ὁσίων γεροντάδων τῆς ἐποχῆς μας. Π.χ. ὁ π. Παῖσιος ταΐζε τὰ πουλιά, πονοῦσε γιὰ τὰ σκοτωμένα φίδια κ.λπ. ὁ π. Ἰάκωβος Τσαλίκης

τῆς Εὐβοίας, στίς ἐξορμήσεις του σὰ γύρω χωριά, εἶχε δενδροφυτεύσει μιὰ εὐρεία περιοχὴ ἄγωνα· τὸ ἴδιο καὶ ὁ π. Ἀμφιλόχιος τῆς Πάμου...».

Πίστις καὶ Ἱατρικὴ Πράξις

Εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως τὸ γεγονός, ὅτι τοὺς τελευταίους μῆνας ὁ ἡμερήσιος καὶ περιοδικὸς Τύπος καὶ τὰ ραδιοτηλεοπτικὰ Μέσα προβάλλουν συχνάκις τὰς ἐξ ἐρευνῶν διαπιστώσεις καὶ διακηρύξεις διασήμων Ἱατρῶν καὶ Ἱατρικῶν Κέντρων ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου περὶ τῆς ἀξίας τῆς θρησκευτικῆς πίστεως ὡς παράγοντος θεραπείας ἢ προλήψεως τόσοσιν λειτουργικῶν, ὅσον καὶ ὀργανικῶν ἀσθενειῶν. Ἐξαίρετον ἐν Ἑλλάδι δείγμα παρομοίων διαπιστώσεων καὶ διακηρύξεων εἶναι τὸ πρό τινων ἐβδομάδων ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους 1997 ἐκδοθὲν καὶ τεθὲν εἰς κυκλοφορίαν ὑπὸ τῶν «Ἐκδόσεων Κάκτος» ἐξαίρετον ἐκλαϊκευμένον βιβλίον «Οἱ δρόμοι τῆς καρδιάς - Ἐπιστροφή». Τὸ ἐκ 200 σελίδων βιβλίον τοῦτο, ὅπερ ἔχει καλαισθητὸν ἐμφάνισιν, ἐγράφη ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου Καθηγητοῦ τῆς Καρδιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν κ. Παύλου Κ. Τούτουζα, Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Καρδιολογικῆς Ἐταιρείας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπερτασικῆς Ἐταιρείας καὶ Ἀντιπροέδρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰδρύματος Καρδιολογίας.

Ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ὁ κ. Τούτουζα, —διὰ τῆς διακρινούσης τὸν λόγον του λογοτεχνικῆς γλαφυρότητος καὶ ἐκλαϊκευτικῆς δυνάμεως, ἢ ὅποια εἶναι γνωστὴ εἰς τὸ Πανελλήνιον ἐκ τῶν ἄρθρων του εἰς τὰς ἐφημερίδας,— ἔχει παρουσιάσει εἰδικὸν κεφάλαιον ὑπὸ τὸν τίτλον «Πίστις καὶ Ἱατρικὴ Πράξις», ἐν τῷ ὁποίῳ ὁμολογεῖ τὴν χριστιανικὴν πίστιν του. Οὕτω λ.χ. γράφει τὰ ἐξῆς: «Οἱ γιατροὶ δὲν εἶχαν ὑπόληψιν στὴ Ρώμη... Καὶ οἱ Ρωμαῖοι λιθοβόλησαν τὸν πρῶτον γιατρόν ποῦ ἦρθε ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο. Ἐπρεπε νὰ συμβεῖ ὁ μεγάλος σταθμὸς στὴν ἀνθρώπινη ἱστορία, τῆς Ἐνσάρκωσης τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ βελτιωθεῖ ἡ θέσις τῆς ἱατρικῆς πράξεως στὴ συνείδηση τῶν λαῶν. Ἐπρεπε στὴν ἴδια τὴ Ρώμη νὰ ἐρθεῖ φυλακισμένος ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μαζί με τὸν γιατρόν του τὸν ἀγαπητό, τὸν Λουκά, γιὰ νὰ ξαναβρεῖ ὁ γιατρός τὸν προορισμόν του στὸ ἐπάγγελμα... Ὁ Χριστὸς εἶναι «ἰατρός τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων». Εἶναι ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν. Ἐδῶ ἀφομοιώνεται ἡ ἱατρικὴ ἐ-

πιστημονικὴ πράξις μέσα στὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου».

«Νὰ ἐντάσσεται στίς ἀπαιτήσεις τῆς πίστεως καὶ τῆς Θρησκείας»

Ἐν συνεχείᾳ παραθέτομεν μερικὰ ἀκόμη ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ θαυμασίου βιβλίου τοῦ Καθηγητοῦ κ. Παύλου Τούτουζα, ὁ ὁποῖος μετὰ παρηρησίας ἐπισημαίνει τὰ ἐξῆς:

«Στὸν ἀγῶνα μας τῆς πρόληψης καὶ τῆς θεραπείας μετὰ τὴν συνδρομὴν τῆς ἀθρησκευτικῆς πίστεως ἱατρῶν καὶ πολιτῶν τὰ νοσοκομεῖα ἀσφαλῶς θὰ ἦσαν πολὺ λιγότερα, ἀφοῦ πληθαίνουν ἀπὸ τὴν ἀμαρτία...

»Ἄν ἡ ἱατρικὴ πράξις στεγαζόταν καλὰ ἀπὸ τὴν πίστιν, τότε κάθε χρόνο θὰ εἶχαμε 400-500.000 νέους Ἕλληνες μετὰ ὁλόκληρη τὴν ζωὴν μπροστὰ τοὺς ποῦ θὰ πρόσθεταν δύναμιν στὸ ἔθνος, ἐνῶ τώρα χάνονται μετὰ τὴν ἀμβλώσειν ποῦ ἐπιβαρύνουν τὰ νοσοκομεῖα. Τὸ σημερινὸ καθεστὼς τῶν ἀμβλώσεων δὲν τὸ διανοήθη ἀλλὰ οὔτε καὶ θὰ μπορούσε νὰ τὸ ἐπιβάλει ἡ Δημοκρατία τοῦ Περικλέους στὸ Ἀσκληπιεῖο τοῦ Ἰπποκράτους. Σκεφθῆτε, σήμερον πόσον καλύτερα θὰ ἦταν, ἂν ὅλοι οἱ γιατροὶ ἐνωμένοι καὶ μετὰ τὴ βοήθειαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας πλησιάζαμε τὴν ὑποψηφίαν μητέρα νὰ τῆς βροῦμε μιὰ λύση ὥστε νὰ ἀποφύγει τὴν ἀμβλώσειν!

»Ἄν ὅλοι οἱ γιατροὶ χρησιμοποιούσαμε λίγο τοὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας στίς σχέσεις μας μετὰ τὸν ἄρρωστο, τότε θὰ ὑπενθυμίζαμε... ὅτι ἡ Ἐκκλησία... μετὰ τὴ νηστεία ὀρισμένους περιόδους τοῦ ἔτους, ποῦ δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν καρδιολογικὴν δίαιταν, χωρὶς λίπη, κρέατα, γαλακτερὰ κ.ἄ., προτρέπει σὲ πρόληψιν τῆς ἀρτηριοπάθειας, τῆς υπεύθυνης γιὰ πολλὰ καρδιακὰ καὶ ἐγκεφαλικά ἐπεισόδια.

»Ὁ καλὸς γιατρός ἔχει τὴ σφραγίδα τῆς δωρεᾶς, εἶναι ταλαντούχος... Ἡ Ἐκκλησία προτρέπει: Δωρεᾶν ἐλάβετε, δωρεᾶν δότε..., ὅπως ἔκαναν οἱ Ἅγιοι Ἀνάργυροι Κοσμάς καὶ Δαμιανὸς καὶ τόσοι ἄλλοι. Ὅπως ἔκαναν στὸ πρῶτον Δημόσιον Νοσοκομεῖον ποῦ ἰδρύθηκε ἀπὸ τὸν Μέγα Βασίλειον στὴν Καισάρεια τὸ 360 μ.Χ. Ἀσφαλῶς θὰ ζήσουμε ἐμεῖς οἱ σύγχρονοι γιατροὶ, καὶ ζοῦμε, δόξα τῷ Θεῷ. Εἶναι πλούσιον τὸ ταμεῖον τῆς ἀγάπης, ὅταν ἡ κάθε ἱατρικὴ πράξις ἐντάσσεται στίς ἀπαιτήσεις τῆς πίστεως καὶ τῆς Θρησκείας».

Ἀφιέρωμα εἰς τὴν Φιλεκπαιδευτικὴν Ἐταιρείαν

Ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» ἔχει ἤδη ἐξαρθῆ ἡ πρωτοβουλία τοῦ διακεκριμένου Προέδρου τοῦ Συλλόγου «Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι» καὶ Διευθυντοῦ τοῦ λαμπροῦ ὁμωνύμου περιοδικοῦ κ. Ἰωάννου Γρ. Τιμαγένης, Ἐπιτίμου Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ Μ.Ε., περὶ ἀφιέρωσης πολυσελίδων τευχῶν τοῦ περιοδικοῦ τούτου εἰς τὴν προβολὴν «προσωπικότητων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ σημαντικῶν γεγονότων τῆς ἐθνικῆς ζωῆς καὶ παιδείας τῆς Πατρίδος μας». Οὕτω τὸ προσφάτως κυκλοφορήσαν τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι» εἶναι ἀφιερωμένον «εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Φιλεκπαιδευτικὴν Ἐταιρείαν ἐπὶ τῇ ἐξηκοστῇ καὶ ἑκατοστῇ ἐπετείῳ τῶν γενεθλίων αὐτῆς ἀνθ' ὧν ἐκοπίασε καὶ κοπιᾷ διὰ τε τὴν ἐλληνικὴν πατρίδα καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν».

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος τεῦχος περιλαμβάνει ἐξαίρετα ἄρθρα καὶ πλῆθος φωτογραφιῶν, τὰ ὁποῖα προβάλλουν τὰ Ἀρσάκεια - Τοσίτσεια Σχολεῖα τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας ταύτης, τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἀποστόλου Ἀρσάκη, τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἐταιρείας ταύτης διὰ τὴν Βόρειον Ἠπειρον καὶ τὰς ἤδη προβληθείσας ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» εὐστόχους καὶ ἐξιεπαίνους ἐπισημάνσεις τοῦ Προέδρου τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας καὶ Καθηγητοῦ τῆς Γλωσσολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν κ. Γεωργίου Μπαμπινιώτου περὶ τῶν σχέσεων Ὁρθοδοξίας καὶ Παιδείας.

Προλογίζων τὸ τεῦχος - ἀφιέρωμα ὁ κ. Ἰ. Τιμαγένης, μετὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ὑπόμνησιν τῶν μεγάλων προσωπικότητων, αἵτινες ἐλάμπρυναν τὴν Φιλεκπαιδευτικὴν Ἐταιρείαν, καταλήγει δικαίως εἰς τὸν ἔπαινον τοῦ σημερινοῦ Προέδρου αὐτῆς κ. Γεωργίου Μπαμπινιώτου, διὰ τὸν ὁποῖον, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, λέγει τὰ ἑξῆς:

«Ἰσάξιος διάδοχος στρατιάς προσωπικότητων... εἶναι ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος εἰς τὴν κατάλληλον θέσιν καὶ εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν... Τὸ Ἀρσάκειον πρέπει νὰ ἐνταχθῆ εἰς τὰς ἐπιταγὰς τῆς γενικῆς ἀναμορφώσεως τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, χωρὶς ὅμως νὰ ἀπολέσῃ τὴν ἐλληνοχριστιανικὴν ζωὴν καὶ ἱστορίαν του καὶ τὰ ἰδανικά του... Ὁ Θεὸς ἐπροΐκισε τὸν κύριον Μπαμπινιώτην πλουσιοπαρόχως διὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ ἔργου. Ὁ συγχρονισμὸς καὶ ἡ θέσις μας εἰς τὴν Ἡνωμένην Εὐρώπην ἀπαιτεῖ τὸν κατάλ-

ηλον ἄνθρωπον. Καὶ ὁ κ. Μπαμπινιώτης εἶναι. Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι θὰ τὸν βοηθήσουν».

Ὁ πιστοποιούμενος ὑπὸ τῶν ἐξαιρέσεων κανὼν

Ὁ ἐκλεκτὸς καὶ πάντοτε εὐστοχος σχολιαστὴς τῆς ἐφημερίδος «Ἡ Καθημερινή», ὁ ὁποῖος ὑπογράφεται ὡς «Ὁ Παρατηρητής», ἀναφερόμενος εἰς τὴν ποιοτικὴν κατάπτωσην μερικῶν ἐφημερίδων, περιοδικῶν καὶ πολλῶν ραδιοτηλεοπτικῶν προγραμμάτων, ἐσημείωσε πρό τινων ἡμερῶν τὰ ἑξῆς:

«Οἱ ἐφημερίδες εἶναι πλέον “μέσα μαζικῶν ἐκπονήσεων” (ΜΜΕ), μὲ τὰ κουπόνια ποῦ δὲν προσφέρουν πλέον, ἀλλὰ πωλοῦν σὲ “εἰδικῆς τιμῆς” τὸ καθετὶ. Τὰ περιοδικὰ ξεφυτρώνουν σὰν μανιτάρια μὲ κύριο σχεδὸν ἀντικείμενο τὰ κοινοπολιὰ γύρω ἀπὸ τοὺς “ἐπώνυμους” τῶν σκυλάδικων ἢ τῆς βιομηχανοποιημένης ὑποκουλτούρας, οἱ ὁποῖοι ἔχουν κυριολεκτικὰ ἀπωθήσει ἀπὸ τὴν ἐπικαιρότητα, καὶ φυσικὰ ἀπὸ τὶς σελίδες τῶν “μίντια”, ὅσους ἔχουν ἀπομεινεί ἀπὸ τὴ λεγομένη “πνευματικὴ ἡγεσία”. Στὴν τηλεορία οἱ περιθωριακοὶ –παντὸς εἶδους καὶ ψυχασθενείας, ἀλλὰ καὶ κοινωνικῆς μοναξιάς– γεμίζουν τὶς ὀθόνες μας παρελαύνοντας μέσα ἀπὸ τὰ “Reality Shows” καὶ τὰ “τηλενταραβεράκια”, ἐνῶ οἱ ταινίες, τὰ σίριαλ εἶναι γεμάτα βία, φόβους, σέξ-τσόντες καὶ βλακώδη “Talk Shows”. Γενικά, ἡ “ζωὴ” ποῦ προσφέρεται μέσα ἀπὸ τὰ “ΜΜΕ” (μέσα μαζικῆς ἐξαπατήσεως) –ἢ γὰ νὰ ἀκριβολογήσουμε τὸ “Life Style” (τρόπος ζωῆς)– εἶναι μιὰ παραμορφωμένη εἰκόνα τῆς σημερινῆς μαζικοκοινωνίας. Στὰ ραδιόφωνα ὁ περισσότερο χρόνος καλύπτεται ἀπὸ τοὺς ἤχους τῆς βιομηχανοποιημένης μαζικῆς παραγωγῆς “ἠχητικῶν θορύβων”...». (Ἐφημ. «Ἡ Καθημερινή», 2.5.97, σ. 16).

Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ δημοσιογράφου καὶ συγγραφέως ἐπισημαινόμενα διὰ χρήσεως τοῦ γενικεύοντος –ἀλλ' εὐγλώττου– σχήματος ρητορικῆς τινος ὑπερβολῆς ἀναφέρονται οὐχὶ εἰς τὰς ποιοτικῶς καλὰς σελίδας ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν ἢ εἰς μερικὰ ἐκλεκτὰ προγράμματα ραδιοφώνου ἢ τηλεοράσεως, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν φωτεινὰς ἐξαιρέσεις, ἀλλ' εἰς τὸν ὑπὸ τῶν ἐξαιρέσεων τούτων πιστοποιούμενον κανόνα τῆς πλημμύρας τῶν ἐκφυλιστικῶν φαινομένων ἐν ταῖς περιοχαῖς τοῦ Τύπου, τοῦ Ραδιοφώνου, τῆς Τηλεοράσεως καὶ ἄλλων Μέσων Ἐπικοινωνίας.

Ε. Δ. Θ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἀττικῆς

Τὸ Πνευματικὸ Συνεδριακὸ καὶ Πολιτιστικὸ Κέντρο τῆς Ἑνορίας Ἀγίων Ἀναργύρων Ἀμαρουσίου ἐθεμελίωσε μὲ ἐπισημότητα τὴν Κυριακὴν, 13 Ἀπριλίου 1997, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀττικῆς κ. Παντελεήμων.

Στὴν τελετὴ θεμελιώσεως παρέστησαν ὁ Ὑπουργὸς Ὑγείας, Πρόνοιας καὶ Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων κ. Κώστας Γεϊτονας, ὁ Δήμαρχος Ἀμαρουσίου κ. Παναγιώτης Ζαννίκος, πολλοὶ Δημοτικοὶ Σύμβουλοι καὶ μεγάλο πλῆθος πιστῶν.

Προσηγήθηκε πανηγυρικὴ Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀγίων Ἀναργύρων προσεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου, ὁ ὁποῖος ὁμίλησε ἐπικαίρως τόσο κατὰ τὴν Θεία Λειτουργία ὅσο καὶ κατὰ τὴν τελετὴ τῆς θεμελιώσεως.

Τὸ νέο Ἱδρυμα κτίζεται σὲ οἰκῶπεδο πλησίον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ πὺ ἐδώρησε ἡ ἀείμνηστος Φλωρεντία Γρηγορέα, θὰ καλύπτει ἐπιφάνεια χιλίων πεντακοσίων τετραγωνικῶν μέτρων καὶ θὰ περιλαμβάνει αἴθουσα Συνεδρίων, ἐντευκτήριο Νέων, Κέντρο Ἀνοικτῆς Προστασίας Ἀπόρων, χώρους διδασκαλίας, ἐκθέσεων καὶ ἄλλων πολιτιστικῶν καὶ ψυχαγωγικῶν ἐκδηλώσεων.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας

Τὴν Παρασκευὴ 18 Ἀπριλίου βράδυ, εἰς τὸ Δημοτικὸ Θέατρο ΑΠΟΛΛΩΝ, οἱ χριστιανοὶ τοῦ Πύργου καὶ τῆς περιοχῆς εἶχαν τὴν εὐτυχία νὰ παρακολουθήσουν μιὰ σπουδαία ἐκδήλωση.

Ὁ Βυζαντινὸς χορὸς τῆς Πατριαϊκῆς Μαντολινάτας ἐρμήνευσε μὲ ἀριστουργηματικὸ τρόπο τὸ Ὁρατόριο καὶ ποίημα, σύνθεση τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Πατρῶν κ. Νικοδήμου πὺ εἶχε τίτλο «ΠΑΣΧΑ ΚΥΡΙΟΥ, ΤΑ ΑΓΙΑ ΠΑΘΗ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ».

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλείας κ. Γερμανός, κατ' οὐσίαν οἰκοδεσπότης, προλόγησε τὸν Σεβ. Πατρῶν καὶ ἀναφέρθηκε στὸ ὑπέροχο μουσικὸ τοῦ ἔργου καὶ στὴ συνέχεια ὁ Σεβ. κ. Νικόδημος, πὺ σημειώνεται ὅτι εἶναι τὸ δεῦτερο ἔργο πὺ μελοποιεῖ, μίλησε γιὰ τὴ σπουδαία θέση πὺ κατέχει τὸ θεῖο δράμα στὴν τέχνη καὶ ἀνέλυσε τὸ Ὁρατόριο πὺ εἶναι βασισμένο στὸ πρωτότυπο κείμενο τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐμπεριέχει ὕμνους τῆς Μ. Ἑβδομάδας.

Ἡ ὑπερτριακονταμελὴς χορωδία τῆς Πατριαϊκῆς Μαντολινάτας καὶ ὁ πρωτοψάλτης κ. Σπ. Ψάχος καταχειροκροτήθηκαν ἀπὸ τοὺς θεατῆς πὺ κατέκλυσαν τὸ Δημοτικὸ Θέατρο τοῦ Πύργου.

Τὴν ἐκδήλωση παρακολούθησαν μεταξὺ ἄλλων, ἱερεῖς τοῦ Νομοῦ, οἱ ἀντιδήμαρχοι Πύργου κ.κ. Φ. Παναγιουλίας καὶ Χ. Ζέξας, δημοτικοὶ σύμβουλοι καὶ ἄλλοι τοπικοὶ ἄρχοντες.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Νικαίας

Ἐπ' εὐκαιρία τῶν ἁγίων ἡμερῶν τοῦ Πάσχα εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Νικαίας ἐπεκράτησε ἕνας ἀληθινὸς συναγεμῶς ἀγάπης.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Ἀλέξιος ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεώς του εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Νικαίας, ἀπέδωσε πρωταρχικὴν σημασίαν εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης καὶ προσπαθεῖ συνεχῶς νὰ εὐρίσκειται κοντὰ εἰς τὸν ἀνθρώπινον πόνον. Ἀνυστάκτως κινεῖται καὶ φροντίζει νὰ ἐξευρίσκη πάσης φύσεως τροφίμα κ.λπ. χρειώδη διὰ τοὺς πτωχοὺς τῆς Μητροπόλεως, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν μὲγα μέρος τοῦ ποιμνίου του.

Καθ' ὅλο τὸ χρονικὸ διάστημα τῆς πρὸ τοῦ Πάσχα ἑβδομάδος καὶ τῆς Μ. Ἑβδομάδος πάρα πολλοὶ πτωχοὶ βιοπαλαιασταί, διήρχοντο ἀπὸ τὸ Ἐπισκοπεῖον καὶ ἐλάμβαναν δωρεὰν τροφίμα (κρέας, λάδι, τσουρέκια, αὐγά, γάλα, ζυμαρικά, ὄσπρια κ.λπ.), εὐχαριστοῦντες τὴν Μητρόπολιν καὶ τὸν Μητροπολίτην.

Πανηγυρικῶν ὁμως χαρακτῆρα ἔλαβε ἡ διανομὴ καὶ ἡ ἀμεσος ἐπικοινωνία τοῦ Ἐπισκόπου μὲ τὸ Ποίμνιό του, τὴν μὲν Μ. Τετάρτην πρῶτ' εἰς τὸ Πνευματικὸν Κέντρον ὅπου διένειμε ὅλα τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὸ Πάσχα τροφίμα εἰς 500 οἰκογένειες, τὴν δὲ Μ. Πέμπτην πρῶτ' εἰς τὸ Πέραμα εἰς 600 οἰκογένειες.

Ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ συγκίνησις τοῦ λαοῦ ἦτο μεγάλη, διότι οὐδέποτε ἄλλοτε εἰς τὸ παρελθὸν ἔγινε προσπάθεια ἀνταποκρίσεως εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν πτωχῶν εἰς αὐτὴν τὴν ἔκτασιν.

Τὴν Τετάρτη 30 Ἀπριλίου, στίς 9.00' τὸ πρῶτ', ὁ Σεβασμιώτατος πραγματοποιοῖ τὴν προγραμματισμένη ἐπίσκεψή του στίς Δικαστικὰ φυλακὰς Ἀηλίκων Κορυδαλλοῦ.

Εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ γνωρίσει ἀπὸ κοντὰ καὶ νὰ ἐπικοινωνήσει μὲ τοὺς 110 τροφίμους τοῦ Ἰδρύματος, πρὸς τοὺς ὁποῖους ἀπηύθυνε ἐγκάρδιες εὐχές, πολῦτιμες συμβουλὲς καὶ λόγους ἐνισχυτικούς. Κατόπιν μοίρασε σὲ ὄλους δέματα μὲ χρήσιμα προσωπικὰ εἶδη καθὼς καὶ πασχάλινὰ δῶρα.

Ἡ ἀνταπόκριση τῶν παιδιῶν στὸ φιλικὸ χαμόγελο καὶ στὸ ζεστὸ πατρικὸ πλησίασμα τοῦ Ποιμενάρχη τους ἦταν ἰδιαίτερα ἐντυπωσιακὴ. Δέχτηκαν νὰ μοιραστοῦν μαζί του πολλὰ ἀπ' τὰ σοβαρὰ καὶ πιεστικὰ προβλήματα τους, μὲ τὴ σιγουριά πὺς τὸ στιβαρὸ χέρι του εἶναι πρόθυμο καὶ ἱκανὸ νὰ τοὺς στηρίξει στὴ δύσκολη αὐτὴ περίοδο τῆς ζωῆς τους.

Στὴ συνέχεια ὁ Σεβασμιώτατος εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπικοινωνήσει μὲ τὴ Διεύθυνση καὶ τὸ προσωπικὸ τῶν Φυλακῶν, νὰ ἀνταλλάξει ὄχι μόνον εὐχές καὶ δῶρα, ἀλλὰ καὶ χρήσιμες σκέψεις καὶ ἀπόψεις σχετικὰς μὲ τὴ λειτουργία καὶ τὰ προβλήματα τοῦ Ἰδρύματος.

Τὴν ἴδια ἡμέρα ὁ Σεβασμιώτατος συνοδευόμενος ἀπὸ πολλοὺς ἐκλεκτοὺς συνεργάτες του, κληρικοὺς καὶ λαϊ-

κούς, ἐπισκέφθηκε τὸ Γενικὸ Κρατικὸ Νοσοκομεῖο Νικαίας. Ἐνας πρὸς ἕναν, ὅλοι οἱ ἀσθενεῖς δέχθηκαν τὴν εὐχὴν καὶ τὰ πασχαλινὰ δῶρα, τὸ στοργικὸ ἀγκάλιασμα τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας. Πῆραν δύναμη καὶ κουράγιο μὰ προπάντων ἐλπίδα. Ἡ ἐπίσκεψη στὸ Νοσοκομεῖο ὁλοκληρώθηκε μὲ τὴν ἐπικοινωνία τοῦ Μητροπολίτη μὲ τὴν Διεύθυνση, τοὺς Γιατροὺς καὶ τὸ Νοσηλευτικὸ προσωπικὸ τοῦ Νοσοκομείου.

Ἡ μεγάλη ἐξόρμησις ἀγάπης τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νικαίας κ. Ἀλεξίου, ὁλοκληρώθηκε κατὰ τὸ διήμερο 4 καὶ 5 Μαΐου μὲ τὴν ἐπισκέψαις τοῦ Ποιμενάρχου στὸ Χριστοδούλειον Ὁρφανοτροφεῖον Χαϊδαρίου καὶ στὸ Νοσοκομεῖον Λοιμωδῶν στὴν Ἀγ. Βαρθάρα.

Στὶς 4 Μαΐου, τὰ 35 ὄρφανὰ παιδάκια τοῦ Χριστοδουλείου ἐξῆσαν στιγμὲς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης, ἀπὸ τὴν παρουσία κοντὰ τοὺς τοῦ Μητροπολίτου καὶ πνευματικοῦ των πατρὸς, ὁ ὁποῖος τοὺς προσέφερε πλοῦσια τὰ δῶρα τῆς ἀγάπης του· κόκκινα αὐγά, τσουρέκια, κουλούρια κ.λπ. Ἡ στοργὴ τῆς Ἐκκλησίας ποὺ ἐκδηλώθηκε ἀπλόχερα ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο, χάρισε τὴν χαρὰ στὰ πονεμένα παιδάκια τοῦ Ὁρφανοτροφείου.

Στὶς 5 Μαΐου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νικαίας κ. Ἀλέξιος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Δήμαρχο Ἀγίας Βαρθάρας κ. Λάμπρο Μίχο καὶ τὸν Ἀντιδήμαρχο κ. Γεώργιο Καπλάνη, ἐπισκέφθηκε τὸ Γενικὸ Νομαρχιακὸ Νοσοκομεῖο Δυτικῆς Ἀττικῆς. Στὶς κλινικὲς – Χειρουργικῆ, Παθολογικῆ, Ὀφθαλμολογικῆ, Παιδιατρικῆ –, τὴ Μονάδα Τεχνητοῦ Νεφροῦ καὶ τὰ Ἐξωτερικὰ Ἱατρεῖα, παρουσία τοῦ Προέδρου τοῦ Νοσοκομείου εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τοὺς γιατροὺς καὶ τὸ νοσηλευτικὸ προσωπικὸ νὰ ἀνταλλάξῃ εὐχὴν, δῶρα καὶ νὰ ἐνημερωθεῖ γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος. Στὴ συνέχεια ἐπισκέφθηκε ἕναν πρὸς ἕναν τοὺς θαλάμους τῶν ἀσθενῶν, δίνοντας τὴν εὐλογία του, πασχαλινὰ δῶρα καθὼς καὶ τὴν εὐχὴν εὐχῆς του γιὰ γρήγορη ἀνάρρωση.

Ἀμέσως μετὰ τὸ πῶ ἐυαίσθητο, ἴσως, τμήμα τοῦ Νοσοκομείου, ἐκεῖ ὅπου ζοῦν ἀκόμα μέσα στὴν ἐσχάτη δυστυχία δεκάδες ἀδελφοὶ μας Χανσενικοί, δέχθηκε τὴν ἐπίσκεψη καὶ παρουσία τοῦ στοργικοῦ Ποιμενάρχου Νικαίας, ὁ ὁποῖος μὲ τὰ πλοῦσια πασχαλινὰ δῶρα καὶ τὴν πηγαία ἀγάπη του, σκόρπισε τὸ χαμόγελο τῆς εὐτυχίας στὰ στιγματιζόμενα ἀπὸ τὴν ἀσθένεια πρόσωπα τῶν ἀσθενῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξεδήλωναν παντοιοτρόπως τὴν εὐγνωμοσύνην τους.

Μὲ τὴν δύο αὐτὲς ποιμαντικὲς ἐπισκέψεις ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νικαίας ἐπεστέγασε τὴν ἐφεινὴν ὑπερπροσπάθεια ἀγάπης, ἡ ὁποία ἐκάλυψε ἀπολύτως τὰς ἐορταστικὰς ἀνάγκας τῶν πτωχῶν καὶ ἀσθενῶν ἀδελφῶν.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Χαλκίδος

Μέσα στὰ καθιερωμένα πλαίσια τῶν ἐκδηλώσεών της, ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Χαλκίδος πραγματοποιοῦσε καὶ φέτος μὲ μεγάλη ἐπιτυχία τὴν ἐθνικοθρησκευτικὴ ἐκδήλωση τῆς 25ης Μαρτίου.

Ἡ ἐορτὴ πραγματοποιήθηκε στὴν αἶθουσα τελετῶν τῆς Σχολῆς Πεζικοῦ, παρουσία ὅλων τῶν Ἀρχῶν τῆς πόλεως καὶ τοῦ Νομοῦ ἀλλὰ καὶ πλήθους κόσμου, ποὺ καταχειροκρότησαν τὰ παιδιὰ τῆς Ὁρχήστρας - Χορωδίας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, τὰ ὁποῖα μὲ ζωντάνια καὶ μεγάλῃ

ἐπιτυχία παρουσίασαν τὸ ἔργο τοῦ Ὀδυσσεᾶ Ἐλύτη «Ὁ ἥλιος ὁ ἠλιάτορας», πρὸς τὸν ὁποῖον ἦταν ἀφιερωμένη ἡ ἐκδήλωση.

Κύριος ὁμιλητῆς τῆς ἐκδηλώσεως ἦταν ὁ Πανοσιολογιάτορος Ἀρχιμ. π. Τιμόθεος Χαϊμπάκης, ἱεροκήρυξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ὁ ὁποῖος καταχειροκροτήθηκε γιὰ τὸν παλμό, τὴν ζωντάνια καὶ τὰ μηνύματα τῆς ὁμιλίας του, τῆς ὁποίας τὸ θέμα ἦταν: «Οἱ καιροὶ δὲν εἶναι μενετοῦ».

Τὴν ἐκδήλωση, τὴν εὐθύνη τῆς ὁποίας εἶχε ἡ Θεολόγος - Καθηγήτρια κ. Μαγδαληνὴ Ἀργυράκη, ἐκλείσει ὁ Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης μας κ. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος συνεχάρη τὰ παιδιὰ γιὰ τὴν ἀφογή παρουσίας τους, τὸν ὁμιλητὴ γιὰ τὴν ἀρτία καὶ ἐπίκαιρη ὁμιλία του καὶ εὐχήθηκε σὲ ὅλους τὰ μηνύματα αὐτῆς τῆς ἐκδηλώσεως νὰ γίνονιν φωτεινοὶ σηματοδότες στὴ ζωὴ τους.

Ἐπίσης ἐν ὄψει τῶν ἐορτῶν τοῦ Πάσχα ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις θέλοντας νὰ προετοιμάσῃ τοὺς Χριστιανοὺς της γιὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατόν συνειδητότερη συμμετοχὴ τους εἰς τὰ Πάθη καὶ τὴν Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου, διοργάνωσε μεγάλη θρησκευτικὴ ἐκδήλωση μὲ διάλεξη ἀπὸ τὸν Πανοσιολογιάτορο Ἀρχιμ. π. Διονύσιο Μάνταλο Πρωτοσύγκελλο, μὲ θέμα: «Ἴδε ὁ ἄνθρωπος».

Τὴν ἐκδήλωση παρουσίασε ὁ Γενικὸς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομος Τριανταφύλλου, ἐνῶ ἡ Χορωδία τοῦ Συλλόγου Ἱεροψηφῶν Ν. Εὐβοίας μὲ χορᾶρχη τὸν Πρωτοψάλτη καὶ Διδάσκαλο τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς κ. Θεοδόσιο Στεργιόπουλο, ἀπέδωσε ἐπίκαιρους ἐκκλησιαστικὸς ὕμνους.

Τόσο ἡ γλαφυρότητα, ἡ μεστότητα καὶ ἡ γεμάτη μὴνύματα σταυροαναστάσιμα μὰ καὶ ἀπαραίτητα γιὰ νὰ ζῆσι ὁ ἄνθρωπος ἀληθινὰ καὶ οὐσιαστικὰ ὁμιλία τοῦ Πρωτοσυγγέλλου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀριστη ἀπόδοση τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων ἀπὸ τὸν Σύλλογο τῶν Ἱεροψηφῶν κατασυνκίνησαν τὸ ἀκροατήριον ποὺ καταχειροκρότησε τόσο τὸν ὁμιλητὴ ὅσο καὶ τοὺς Ἱεροψάλτες.

Τὸ κλείσιμο τῆς ἐκδηλώσεως ἔκανε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας, ὁ ὁποῖος εὐχήθηκε, ἀφοῦ πρῶτα συνεχάρη τὸν ὁμιλητὴ γιὰ τὴν ἀφογή παρουσίας του θέματος στὴς Ἀρχὲς τῆς πόλεως καὶ εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Θεοσώστου αὐτῆς Μητροπόλεως, καλὸ καὶ εὐλογημένον Πάσχα.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ὁ Καθηγητῆς καὶ Προπρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Sofia κ. Iwan Dimitrow ἐν προσφάτῳ συνεντεύξει του ἐν τῷ γερμανικῷ περιοδικῷ «Glaube in der Welt» περὶ τῆς ἐν Βουλγαρίᾳ Ὁρθοδοξίας, ἀπαντῶν εἰς τὸ ἐρώτημα, ἐὰν ἡ Βουλγαρία εἶναι πράγματι μία τυπικῶς ὀρθόδοξος χώρα, ἀπήντησεν:

«Ἡ Βουλγαρία ἔχει 8,5 ἑκατομμύρια κατοίκων. Τὰ 10% ἐξ αὐτῶν εἶναι μουσουλμάνοι, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις εἶναι εἴτε Τούρκοι, εἴτε ἐξισλαμισθέντες ὑπὸ τῶν Τούρκων Βούλγαροι. Ὁ ἀριθμὸς τῶν (Ρ)Καθολικῶν ἀνέρχεται εἰς 50.000, ἐξ ὧν 5.000 ἕως 6.000 εἶναι σὺντάι. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Προτεσταντῶν ἀνέρχεται εἰς 2.000 ἕως 3.000. Προσφάτως αἱ πεντηκοστιανὰ κοινότητες ἀναπτύσσουν δραστηριότητα, ἀλλὰ κινούνται ἐνίοτε ἐκτὸς τῆς νομιμότητος.

Θεωρητικῶς ὁ πληθυσμὸς τῆς Βουλγαρίας εἶναι ὀρ-

θόδοξος. Μερικαί άμφιβολία δια τούς άριθμούς τής άπογραφής του 1993 είναι τελείως δικαιολογημένα. Τότε 87% τών κατοίκων έδήλωσαν ότι είναι ορθόδοξοι. Έν τούτοις πολλοί έξ αυτών ήσαν κομμουνισταί ή άπιστοι, οί όποιοί ένεθυμήθησαν τήν (πνευματικήν) προέλευσίν των και έδήλωσαν τυπικάς μίαν όμολογίαν. Κατά τήν γνώμη μου δύναται τις να όμιλή περι 6 εκατομμυρίων βεβαπτισμένων Όρθοδόξων, εκ τών όποίων δυστυχώς έν μακρόν ποσοστόν είναι ένεργά μέλη τής Έκκλησίας. Μεταβαίνουν εις τήν εκκλησίαν μίαν φοράν τά Χριστούγεννα ή τό Πάσχα».

Έν συνεχεία ό κ. Dimitrow, άπαντών εις άλλας έρωτήσεις, ειπεν ότι μάθημα θρησκευτικών γίνεται μόνον εις όλίγα Κατηχητικά Σχολεία. Τούτο όφείλεται εις έλλειψιν καταλλήλου προπαρασκευής τών ιερέων ή εις τό ότι πολλοί ιερείς είναι προκεχωρημένης ηλικίας, εις τρόπον ώστε δέν δύναται να ανάλάβουν πρωτοβουλίας δια να έλθουν εις έπαφήν με τούς νέους και να κατανοήσουν τήν γλώσσαν και τά προβλήματα των. Έν Βουλγαρία υπάρχουν 2 Ίερατικά Σεμινάρια έν Sofia και έν Plowdiv. Έχουν πέντε έτησίως δευτεροβαθμίους τάξεις. Η θεολογική εκπαίδευσις παρέχεται νύν εις τό Τμήμα Θεολογίας του Πανεπιστημίου Σόφιας. Όρθόδοξα θεολογικά μαθήματα γίνονται επίσης εις τήν Φιλολογικο - Θεολογικο - Ίστορικήν Σχολήν του Πανεπιστημίου Shumen έν τή βορειοανατολική Βουλγαρία και έν τώ πλαισίω διαφόρων Σχολών του Πανεπιστημίου Blagoevgrad.

Ό κ. Dimitrow προσέθεσεν έν τή συνεντεύξει του, ότι υπάρχουν έν Βουλγαρία 150 ι. μοναί ως οικοδομήματα, ενώ ό αριθμός τών μοναχών είναι πολύ μικρός, δοθέντος ότι άκόμη δέν έχει αρχίσει ή αναγέννησις του μοναχικού βίου. Έλπιδοφόρον δια τό μέλλον είναι, ότι αυξάνεται παρά τοίς Βουλγάρους ή πρός τήν Έκκλησίαν εκτίμησις και αναζωπυρεΐται τό ενδιαφέρον τών νέων δια τήν πίστιν και τήν Έκκλησίαν. Οί χριστιανοί νέοι συμμετέχουν εις τήν «Όρθόδοξον Κίνησιν του Άγίου Εύθυμίου» και εις τήν Όρθόδοξον Διαβαλκανικήν Κίνησιν τής νεολαίας.

Ε. Δ. Θ.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ό Πάπας Ίωάννης - Παύλος Β', όμιλών τήν 12ην Άπριλίου έ.έ. πρός τούς κατοίκους του Sarajevo, έτόνισεν, εκτός τών άλλων, τά έξής: «Εις τήν άπάνθρωπον λογικήν τής βίας πρέπει να άντιτάξωμεν τήν οικοδομήν τής ειρήνης. Τό ένστικτον τής εκδικήσεως πρέπει να υποχωρήση εις τήν άπελευθερωτικήν δύναμιν τής συγγνώμης, ή όποία τεμαχίζει τούς παραφόρους έθνικισμούς και τάς έπακολούθους έθνικάς συγκρούσεις». Έξ άλλου ό Πάπας τήν 13ην Άπριλίου, άπευθυνόμενος πρός τούς έν Σαράγεβο πολιτικούς και στρατιωτικούς ήγέτας, ειπεν, εκτός άλλων, τά ακόλουθα: «Προϋπόθεσις του διαλόγου είναι ίσα δικαιώματα χωρίς προνόμια και διακρίσεις... Τό οικοδόμημα τής ειρήνης πρέπει να στηρίζεται εις τό θάρρος τής συγγνώμης. Όλοι πρέπει να μάθωμεν να δίδωμεν άφεςιν και να ζητώμεν συγγνώμη». Κατά τήν ιδιαίτεράν συνάντησίν του μετά τών εκπροσώπων τών άλλων θρησκειών και Χριστιανικών Έκκλησιών, ό Πάπας έτόνισεν:

«Μετά τά έτη του τρομερού αυτού άδελφοκτόνου πο-

λέμου... αισθανόμεθα όλοι τό έπείγον καθήκον τής πραγματικής συμφιλίωσης (Ρ)Καθολικών και Όρθοδόξων... Άς συγχωρήσωμεν και άς ζητήσωμεν συγχώρησιν: αυτή είναι ή άφετηρία νέας έμπιστοσύνης και νέας σχέσεως». Άπευθυνόμενος εις τούς μουσουλμάνους, ειπεν: «Ήλθεν ή ώρα να υπερβώμεν τά μίση και τάς έχθρότητας, αί όποίαί έμποδίζουν άκόμη τήν αποκατάστασιν τής άληθούς ειρήνης».

Είς παρομοίας διακηρύξεις προέβη ό Πάπας και έν Λιβάνω. Λεπτομερείας άναμένομεν δια τά Χρονικά προσεχούς τεύχους.

—Κατά τήν Μ. Παρασκευήν εκάστου έτους ό Πάπας ήγείται τής έν τώ Κολοσαίω τελετής άναπαραστάσεως 14 στάσεων του «δρόμου του Σταυρού». Αί εΐχαι τής τελετής, ήτις υπομνήσκει τά Πάθη του Κυρίου, γράφονται κατ' έτος υπό μιάς προσωπικότητας, γνωστής έν τή καθ' όλου Χριστιανική Οίκουμένη. Κατά τό έτος 1994 λ.χ. αί εΐχαι έγράφησαν υπό τής Α. Θ. Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου. Κατά τό παρελθόν έτος έγράφησαν υπό του Άρχιεπισκόπου του Sarajevo Καρδινάλιου Vinko Puljic. Κατά τό τρέχον έτος αί περι ών ό λόγος εΐχαι έγράφησαν υπό του λίαν γνωστού έν τή Χριστιανική Οίκουμένη διαπρεπούς Πρωκαθημένου τής «Άρμενικής - Αποστολικής Έκκλησίας» Πατριάρχου - Καθολικού Karekin I, ό όποιος τόν παρελθόντα Δεκέμβριον έπραγματοποίησεν έπίσημον έπίσκεψιν εις Βατικανόν και υπέγραψε μετά του Πάπα κοινήν διακήρυξιν περι προσεγγίσεως και συνεργασίας τής ΡΚαθολικής μετά τής Άρμενικής Έκκλησίας. Σημειωτέον ότι ό Πατριάρχης Karekin I θα είναι εις τών κυρίων όμιλητών κατά τήν έντός του προσεχούς Ίουνίου πραγματοποιηθησομένην έν Graz Αυστρίας Β' Οικουμενικήν Συνέλευσιν τών Ευρωπαϊκών Έκκλησιών.

—Κατά τήν διάρκειαν Διεθνούς Σεμιναρίου Θεολογίας έν Stuttgart (Γερμανίας) ή Πρόεδρος τής Όμοσπονδίας Γερμανίδων ΡΚαθολικών Γυναικών Ursula Hansens προσέβαλε τό άπό του 1975 διατυπωθέν πρός τό Βατικανόν αίτημα τής έν Γερμανία Συνόδου τής ΡΚαθολικής Ίεραρχίας, ίνα αναβιώση έν τή ΡΚαθολική Έκκλησία ό θεσμός τών χειροτονημένων διακονιστών. Τό αίτημα τούτο μέχρι τούδε δέν έχει γίνει δεκτόν.

—Οί ΡΚαθολικοί Έπίσκοποι τής Άγγλίας και τής Ουαλίας ζητούν εκ τών χωρών τής Δύσεως, ίνα αύται, έξ άφορμής τής έρχομένης ανατολής τής τρίτης χιλιετίας, περιορίσουν τάς πρός αύτάς όφειλάς του τρίτου κόσμου, αίτινες υπολογίζονται εις έν δισεκατομμύριον δολλαρίων. «Οΰτως — ειπών — θα δώσωμεν εκ νέου έλπίδα εις τούς όλιγώτερον έννοούμενους και θα αφήσωμεν όπισω μας τάς παρωχημένας πλάνας δανειζόντων και δανειζομένων».

—Η Edith Stein, ή Ιουδαϊκής καταγωγής καρμηλίτισσα μοναχή Θηρεσία Βενεδικτίνη του Τιμίου Σταυρού, ή όποία τό 1942 έθανατώθη έν Άουσβιτς, θα άνακηρυχθή προσεχώς άγία.

—Κατά τήν έν Βραζιλία πρόσφατον συνέλευσιν τών ΡΚαθολικών Έπισκόπων συνεζητήθη τό θέμα: «Έκκλησία και έπικοινωνία εις τό κατώφλι τής τρίτης χιλιετίας». Οί ΡΚαθολικοί τής Βραζιλίας διαθέτουν 181 ραδιοφωνικούς σταθμούς, έξ ών οί 27 λειτουργούν έν Σάο Πάολο.

Ε. Δ. Θ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Γέροντος Παΐσιου, Άγιορείτου, **ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ**, Έκδ. Ί. Ήσυχαστηρίου «Εύαγγελιστής Ίωάννης ο Θεολόγος», Σουρωτή Θεσσαλονίκης, 1995, σελ. 240.

Μέσα σ' ελάχιστο χρονικό διάστημα εξαντλήθηκε ή πρώτη έκδοση των *Έπιστολών* του μακαριστού Γέροντος Παΐσιου και τὸ Ί. Ήσυχαστήριον του Εύαγ. Ίωάννου του Θεολόγου έθεσε άμέσως σέ κυκλοφορία τή δεύτερη αυτή έκδοση, βελτιωμένη και πολύ καλαισθητη. Πρέπει νά πούμε, πὸς τὸ Ίερό αυτό Ήσυχαστήριο έχει πάρει εύλογία κ' έντολή από τον Άγιον Γέροντα νά εκδίδη και νά διαχειρίζεται τὰ βιβλία του «πρὸς βοήθειαν και σωτηρίαν ψυχών». Ήδη από τὸ παραπάνω Ί. Ήσυχαστήριον έχουν εκδοθεί και κυκλοφοροῦν τὰ βιβλία του Γέροντα: α) *ὁ Άγιος Άρσένιος ὁ Καππαδόκης* (και σέ μετάφραση στὰ γαλλικά και στ' άγγλικά), β) *Ὁ Γέρον Χατζη-Γεώργης ὁ Άθωνίτης* (έπίσης και σέ μετάφραση στὰ γαλλικά και στ' άγγλικά) και γ) *Άγιορείται Πατέρες και Άγιορείτικα*. Οί πολλαπλές εκδόσεις αυτών των έργων φανερώνουν και τή μεγάλη άξία τους τήν πνευματική, αλλά και τήν έλπιδοφόρα έπιστροφή του χριστιανικού πληρώματος πρὸς τὰ πατερικά και άσκητικά κείμενα, πὸς περιέχουν ουσιαστική πνευματική τροφή και ὄχι φτηνές και άνούσιες φλυαρίες έπαγγελματιῶν συγγραφέων, οί ὁποιοί δέν βιώνουν, πολλές φορές, αυτά πὸς γράφουν.

Οί «*Έπιστολές*» άγγίζουν τήν οὐσία του Μοναχισμού και είναι δρομοδείχτες ὄχι μονάχα για τους Μοναχούς αλλά και για ὄλους τους Χριστιανούς. Τὸ βιβλίο περιέχει έξι έπιστολές του μακαριστού Γέροντα πρὸς τίς Μοναχές του Ί. Ήσυχαστηρίου, πὸς είχαν ὡς βιβλίο έτοιμαστει για έκδοση πριν από τήν κοίμηση του άσκητου - έπιστολογράφου, αλλά εκείνος τους είπε νά τίς εκδόσουν μετά. Ή α' έπιστολή είναι «Πρὸς άρχαρίους» και είναι ή πιὸ πολυσέλιδη. Άποτελεϊ ένα είδος *είσαγωγής* στη μοναχική ζωή και δίνει με άπτό τρόπο τίς άπαραίτητες ὁδηγίες, για νά μὴν άποτύχει ὁ νέος μοναχός ή ή μοναχή σὸν Άγιο σκοπὸ τους. Ή β' έπιστολή προχωρεϊ λίγο βαθύτερα: Τήν ὀνομάζει ὁ ἴδιος «Μικρὴ εύλογία από λίγους Ήηρούς καρποῦς», και περιλαμβάνει μικρὰ κεφάλαια για

τὸ Μοναχισμό, τήν Άγάπη, τήν Ταπείνωση, τήν Προσευχή, τή Θεολογία, τους Πατέρες τής Έκκλησίας, τήν Ύπερηφάνεια, τους Πειρασμούς, τήν Άγιότητα και τή Διάκριση. Ή γ' έπιστολή περιέχει «Πνευματικά βότανα» από τὸ «Περιβόλι τής Παναγίας», και τήν πείρα των Άγιορειτών άσκητών. Ή δ' έπιστολή, ὅπως γράφει ὁ ἴδιος ὁ Γέροντας, «σπουδαία πράγματα δέν είναι παρὰ μιὰ χούφτα πείρα, κολοκυθόσποροι πὸς τους βρήκα καβουρντισμένους στὰ πυρὰ των πειρασμών. Βοηθάει πολλές φορές και ὁ πασσατέμπος, για νά ξεχνάη κανείς τήν πείνα μέχρι τήν ὥρα του πλουσίου γεύματος» (σελ. 179). Στην ε' έπιστολή κάνει πάλι λόγο «περὶ παρθενίας και άγάπης», αλλά μ' ένα συγκεκριμένο στόχο: «Σ' αυτή (= τήν έπιστολή) γράφω για Άγάπη, Ταπείνωση, χτυπάω γενικά τὸ μυαλό και τονίζω τή Χάρη του Θεοῦ. Με λίγα λόγια, χτυπάω τὸ πλανεμένο φιλοσοφικό πνεῦμα και τὸ Δυτικό - αίρετικό, πὸς δυστυχῶς τὰ ρεύματα αυτά πνέουν από Έκκλησιαστικούς μέχρι Πανεπιστημιακούς... Ένας λόγος παραπάνω πὸς αισθάνθηκα τήν ανάγκη αυτή ήταν επειδή έχετε πολλές διανοούμενες και, έάν δέν καταλάβουν τί θα πῆ Χάρη του Θεοῦ, θα βασανίζονται σέ ὄλη τήν ζωή τους και θα νιώθουν άποτυχημένες, αλλά και στήν πραγματικότητα τότε θα είναι» (σελ. 203). Ή στ' έπιστολή περιέχει 20 περιεργούς «Μακαρισμούς», πὸς πρωτότυπους και σημαντικούς, ὅπως αυτούς εδώ: «11. Μακάριοι οί γονεῖς, πὸς δέν χρησιμοποιούν τήν λέξη “μὴ” στὰ παιδιά τους, αλλά τὰ φρενάρουν από τὸ κακό με τήν άγία τους ζωή, τήν ὁποία μιμούνται τὰ παιδιά, και ακολουθοῦν τὸ Χριστό με πνευματική λεβεντιά χαρούμενα» (σελ. 234).

Ίδου ένα χρησιμώτατο πνευματικό βιβλίο, πὸς έχει νά προσφέρει πάρα πολλά σ' έμάς τους ίδιους και σέ ὄσους τὸ προσφέρουμε ὡς άδελφικό δώρο. Εὔγε στήν Άδελφότητα του Ί. Ήσυχαστηρίου, για τήν άθόρυβη από τόσο πολύτιμη αυτή προσφορά τους.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΠΡΟΔΡΟΜΑΡΙΟΝ. Έκδοσις καλύβης Τιμίου Προδρόμου Ίεράς Σκήτης Άγίας Άννης. Άγιον Όρος, 1996.

Ἡ εὐλογημένη καὶ σεμνὴ συνοδία τῶν ἐν τῇ Σκῆτῃ τῆς Ἁγίας Ἄννης πατέρων Θεοληπταίων μαζί με τὴν προσωπικὴν ἐνὸς ἐκάστου τῶν μελῶν τῆς κατὰ Χριστὸν μοναχικὴν στοιχείωσιν, μᾶς ἔδωκε ἄχρι τῆς σήμερον καὶ πολλὰς χρησιμωτάτας ἐκδόσεις σπανίων ἐκκλησιαστικῶν πατερικῶν βιβλίων, με πάντοτε λίαν καλαισθητικὴν ἐμφάνισιν καὶ γενικὴν ἐπιμέλειαν.

Εἰς τὴν σειρὰν ταύτην, λοιπόν, ἦλθεν ὡς θαυμασία ἐπίστειψις ἢ πρόσφατος ἐκδοσις τοῦ ὑπὸ τὸν ἐπιτυχέστατον τίτλον «ΠΡΟΔΡΟΜΑΡΙΟΝ» χρηστικοῦ βιβλίου.

Με βάσιν τὰς γνωστὰς καὶ εἰς τὰ Μηναιὰ τῆς Ἐκκλησίας περιεχομένας ἱερὰς ἀκολουθίας πρὸς τιμὴν τοῦ μείζονος τῶν προφητῶν Τιμίου Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, οἱ ἐν λόγῳ εὐλαβεστατοὶ πατέρες συνέλεξαν ἐκ χειρογράφων καὶ ὅσα ἄλλα ὑμνογραφήματα σχετικὰ μετὰ τὸν ἅγιον Πρόδρομον ἐνετόπισαν, ἀλλὰ καὶ προσέθεσαν καὶ ἕτερα, συντεθέντα ὑπὸ τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος Γερασίμου Μικραγιαννανίτου, Ὑμνογράφου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Ἐπιλέξαντες δὲ καὶ μίαν δεκάδα ὅλην τῶν ἐκλεκτοτέρων πατερικῶν λόγων εἰς τὰς διαφόρους τιμοπροδρομικὰς ἑορτάς, συναπετέλεσαν, οὐχὶ ἄνευ κριτικῆς καὶ ἐπιτυχοῦς ἐπεμβάσεως, ἐν σῶμα, «ἀνθοδέσμη» θὰ τὸ ἐλέγομεν ποιητικώτερον, καὶ τὴν παρέδωσαν εἰς κοινὴν χρῆσιν τῶν φιλακολούθων χριστιανῶν.

Ἐν ἀναλύσει, εἰς τὰς 576 σελίδας τοῦ «ΠΡΟΔΡΟΜΑΡΙΟΥ», περιέχονται κατὰ σειρὰν: Στίχοι ἱκετικοὶ - ἀφιερωτικοὶ ὑπὸ τὴν ἀκροστιχίδα «Θεόληπτος Μ.(οναχός)», σ. 7, Πίναξ περιεχομένων, σ. 9, πρόλογος τῶν ἐκδοτῶν, σ. 11, ἐμπεριστατωμένη εἰσαγωγή τοῦ ὄσ/του ἱερομονάχου π. Ὀνουφρίου, σ. 15, Ἀκολουθία εἰς τὴν Σύλληψιν τοῦ Τιμίου Προδρόμου, σ. 59, ἑτέρα εἰς τὴν Σύναξιν τῆς 7ης Ἰανουαρίου, σ. 79, εἰς τὴν Α' καὶ Β' εὔρεσιν τῆς τιμίας Κεφαλῆς, σ. 97, εἰς τὴν Γ' εὔρεσιν, σ. 119, εἰς τὸ Γενέσιον, σ. 133 καί, τέλος, εἰς τὴν Ἀποτομήν, σ. 159.

Ἐν συνεχείᾳ δημοσιεύονται ἑνδεκα ἐν συνόλῳ γνωστοὶ καὶ ἀνέκδοτοι κανόνες διαφόρων ὑμνογράφων εἰς τὸν Τιμὸν Πρόδρομον, εἰς τοὺς ὀκτῶ ἤχους καὶ ἕτεροι δύο Παρακλητικοί, εἰς μὲν τοῦ ὁσίου Μαξίμου τοῦ Βατοπαιδηνοῦ - «Γραικοῦ», δεῦτερος δὲ τοῦ μακαρίτου Ὑμνογράφου Γ. Γερασίμου.

Εἰς τὸ ἀκολουθοῦν γ' τμήμα τῶν Κανόνων, δημοσιεύονται ὑμνογραφήματα τοῦ γνωστοῦ λογίου πρωτοπαπᾶ Ναυπλίου Νικολάου Μαλαξοῦ († 1590), ἦτοι: Ἀκάθιστος ὕμνος, Χαιρετισμοὶ καὶ Μακαριστάρια - Εὐλογητάρια, ὡς καὶ ἕτεροι ΚΔ' Οἴκοι - Χαιρετισμοί, ἐπιγραφόμενοι «τοῦ Ῥαμματᾶ».

Τὸ τμήμα τῶν λόγων περιλαμβάνει ἑννέα ἐξαιρετικὰ ἐγκώμια τῶν ἐκκλησιαστικῶν πατέρων ἢ συγγραφέων Ἀντιπάφρου Βόστρων, Χρυσίππου πρεσβυτέρου, Θεοδώρου Στουδίτου, Ἀετίου πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως, Γρηγορίου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ καί, ὡς εἰκόσ, τοῦ πρυτάνεως τῶν ῥητόρων ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Τέλος, παρατίθενται εἰς καλλιτεχνικὸν φωτοτυπικὸν παράρτημα τὰ χειρόγραφα μουσικὰ κείμενα τῶν ἀκολουθιῶν, συντεθέντα ὑπὸ τοῦ ἠδυσμόλου καὶ μουσικωτάτου ἱεροψάλτου μακαριστοῦ Γέρ. Δανιὴλ Δανηλαίου, τοῦ γνωστοῦ Στεφάνου Λαμπαδαρίου, τοῦ γλυκυφθόγγου καὶ ἐν μακαριστοῖς ἱερομ. Παντελεήμονος Κάρτσωνα καὶ τοῦ συγχρόνου μας βαθέως γνώστου τῶν τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ συνθέτου ἱερομ. Ἰεροθέου Φιλοθεῖτου.

Τοιουτοτρόπως, οἱ ἐπιστημονικώτεροι τῶν ἐντυγχανόντων ἔχουν τὰ κριτικῶς ἐκδεδομένα κείμενα, οἱ φιλακόλουθοι πλήρη τὴν σειρὰν τῶν ἀκολουθιῶν, οἱ ἑραστοὶ τῶν πατερικῶν λόγων τὰ ἐγκώμια καὶ τὴν μετάφρασιν τῶν καὶ οἱ ζηλωταὶ τῆς πατρῴας ἡμῶν βυζαντινῆς μουσικῆς τὰ καλυγεγραμμένα καὶ τερψίψυχα μουσικὰ κείμενα.

Περαίνοντες τὴν μικρὰν παρουσίαν τοῦ συμπαθεστάτου «ΠΡΟΔΡΟΜΑΡΙΟΥ» ἐκφράζομεν τὴν βαθεῖαν μας χαρὰν διὰ τὴν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ σύγχρονον ἀγιορειτικὴν ἐκδοτικὴν προσφορὰν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπομύχιον εὐχὴν μας πρὸς τὸν ἄγγελον ἐν Προφήταις, ὅπως ἐκτείνη, οὐχὶ μόνον κατὰ τὰς πανηγύρεις του, χεῖρας ἱκέτιδας πρὸς τὸν βαπτισθέντα ὑπ' αὐτοῦ Δεσπότην, ἀλλὰ πάντοτε καὶ ὑπὲρ τε τῶν εὐλαβεστάτων καὶ παντὸς συγχαρητηρίου ἀξίων ἐκδοτῶν Πατέρων Θεοληπταίων καὶ πάντων τῶν τιμώντων τὴν μνήμην καὶ ἐπικαλουμένων τὰς θεοπειθεῖς ἱεσείας Του.

ἱερομόναχος Ἀθανάσιος Σιμωνοπετρίτης
Ὑμνογράφος τῆς Ἁγίας τοῦ Χ.Μ.Ε.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 9

Περί τροποποίησης και συμπλήρωσης του Κανονισμού λειτουργίας του «Ἐνοριακοῦ, Πνευματικοῦ καὶ Φιλανθρωπικοῦ Ἰδρύματος ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κηφισίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀττικῆς

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 παράγρ. 4, 29 παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1997.

2. Τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1/1969 Κανονισμοῦ (ΦΕΚ 185/τ. Α'/11.9.1970).

3. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. Δ. 632/9.8.1991 Πράξιν τοῦ Μητροπολίτου Ἀττικῆς Δωροθέου περὶ συστάσεως καὶ λειτουργίας ἐν Κηφισίᾳ «Ἐνοριακοῦ Πνευματικοῦ καὶ Φιλανθρωπικοῦ ἰδρύματος "ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ" τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀττικῆς» (ΦΕΚ 801/τ. Β'/30.9.1991).

4. Τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ ἀπὸ 9.8.1991 Κανονισμοῦ λειτουργίας τοῦ ὡς ἄνω Ἰδρύματος (ΦΕΚ 801/τ. Β'/30.9.1991).

5. Τὸ ὑπ' ἀριθμ. 4/3.3.1997 Πρακτικὸν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ «Ἐνοριακοῦ Πνευματικοῦ καὶ Φιλανθρωπικοῦ Ἰδρύματος "ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ" Κηφισίας»,

Ἀποφασίζομεν

τροποποιούμεν καὶ συμπληρούμεν τὸν Κανονισμὸν λειτουργίας τοῦ «Ἐνοριακοῦ, Πνευματικοῦ καὶ Φιλανθρωπικοῦ Ἰδρύματος "ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ" τοῦ ἐν Κηφισίᾳ Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀττικῆς» ὡς κάτωθι:

Ἄρθρον 1

Τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Κανονισμοῦ τούτου ἀντικαθίσταται ὡς ἀκολούθως:

«Ἄρθρον 2

Σκοπὸς τοῦς ἐν λόγῳ Ἰδρύματος εἶναι:

α) Ἡ χορήγησις ὑποτροφιών εἰς ἀπόρους νέους τῆς ἐνορίας καὶ δὴ εἰς τοὺς σπουδάζοντας τὴν θεολογικὴν Ἐπιστήμην καὶ τὴν τέχνην τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ἀλλὰ

καὶ τοὺς σπουδάζοντας καὶ ἑτέρας Ἐπιστήμας ἐμπορουμένων ὑπὸ ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος.

β) Ἡ παροχὴ διατροφῆς εἰς ἀπόρους ἐν γένει ἐνορίτας, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τῆς Ἐνορίας, ἐὰν ὑπάρχει ἡ πρὸς τοῦτο ἀνάγκη.

γ) Ἡ χορήγησις οἰκονομικῶν βοηθημάτων εἰς ἐνορίτας, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τῆς Ἐνορίας, πρὸς ἀντιμετώπισιν δυσκόλων ἐκτάκτων περιπτώσεων, ὡς καὶ ἡ ἀντιμετώπισις τῶν ποικιλομόρφων αἰρέσεων, ἢ ἔκδοσις περιοδικῶν, βιβλίων, κ.λπ.»

Ἄρθρον 2

Τὸ ἄρθρον 3 τοῦ αὐτοῦ Κανονισμοῦ ἀντικαθίσταται ὡς κάτωθι:

«Ἄρθρον 3

Οἱ ἀνωτέρω περιπτώσεις δύνανται νὰ ἐπεκταθοῦν καὶ εἰς τὰς λοιπὰς Ἐνορίας τῆς Κηφισίας καὶ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀττικῆς, ἐὰν δὲν ὑφίστανται σχετικαὶ ἀνάγκαι εἰς τὴν Ἐνορίαν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει τὸ Ἰδρυμα, κατόπιν ἐπισταμένης ἐξακριβώσεως μιᾶς ἐκάστης τῶν περιπτώσεων καὶ κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου».

Ἄρθρον 3

Τὸ ἄρθρον 4 τοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ ἀντικαθίσταται ὡς ἐξῆς:

«Ἄρθρον 4

Τὸ Ἰδρυμα διοικεῖται ὑπὸ ἐπταμελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἀποτελουμένου ἐκ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀττικῆς ὡς Πρόεδρος, ἐνὸς Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου ὡς Ἀντιπρόεδρου, ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου, καὶ πέντε (5) μελῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἓνα (1) ἐκ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, προτεινομένων ὑπὸ τοῦ Ἀντιπροέδρου καὶ ἐγκρινομένων ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀττικῆς καὶ τῶν ὁποίων ἡ θητεία ὀρίζεται διὰ μίαν τριετίαν, δυναμένη νὰ παραταθῆ ἀπὸ τὰ οἰκεία ὡς ἄνω ὄργανα».

Ἄρθρον 4

Τὸ ἄρθρον 8 τοῦ ἰδίου Κανονισμοῦ ἀντικαθίσταται ὡς κάτωθι:

«Ἄρθρον 8

α) Ἡ ἐπιχορήγησις τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ διὰ τῆς διαθέσεως μέχρι τοῦ ἡμίσεος τοῦ ποσοῦ τῶν εἰσπραττομένων μισθωμάτων τοῦ κτιρίου τῆς ὁδοῦ Κυριαζῆ 23 Κηφισιά (ἐκ τῆς δωρεᾶς Ἀναστασίας Κοτσιριδίου) ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1998.

β) Αἱ δωρεαὶ τῶν Χριστιανῶν καὶ

γ) Αἱ ἐπιχορηγήσεις τοῦ Δημοσίου καὶ τοῦ Δήμου Κηφισιάς».

Ἄρθρον 5

Εἰς τὸ τέλος τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ αὐτοῦ Κανονισμοῦ προστίθεται ἐδάφιον η' ἔχον ὡς ἐξῆς:

«η) Διὰ τὴν κάλυψιν πολιτιστικῶν καὶ πνευματικῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἑνορίας καὶ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, καθὼς καὶ διὰ τὴν κάλυψιν δικαστικῶν ἐξόδων τοῦ Ἰδρύματος».

Ἄρθρον 6

Διὰ τὰ λοιπὰ ἰσχύουν αἱ διατάξεις τοῦ ἀπὸ 9.8.1991 Κανονισμοῦ λειτουργίας τοῦ ὡς ἄνω Ἰδρύματος (ΦΕΚ 801/τ.Β'/30-9-1991).

Ἄρθρον 7

Κάλυψις δαπάνης

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τῆς πράξεως ταύτης προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀττικῆς τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ.

Ἐν Κηφισίᾳ τῇ 7ῃ Μαρτίου 1997

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Ἀττικῆς ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἄν θέλεις νὰ ἀκούγεται ἡ φωνή τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὰ ραδιοκύματα, ἐνίσχυσε τὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ τῆς, τὸν 89,4 FM STEREO. Ἀριθμὸς λογαριασμοῦ Ἑθνικῆς Τραπεζῆς: 146/558090-03.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τῶν ἄρθρων 38, παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2799/16.12.1982 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἑνοριακοὺς Ἱεροῦς Ναοὺς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἁγίου Γεωργίου Καρύκη

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34/1β τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νεομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2ῃ Μαΐου 1997

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἐντολῇ Αὐτοῦ

Ὁ Πρωτοσύγκελλος

† Ὁ Μαραθῶνος ΜΕΛΙΤΩΝ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 37, παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἁγίων Ἀναργύρων, Δήμου Ἁγίων Ἀναργύρων καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν Ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34/1α τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νεομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12ῃ Μαΐου 1997

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἐντολῇ Αὐτοῦ

Ὁ Πρωτοσύγκελλος

† Ὁ Μαραθῶνος ΜΕΛΙΤΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Φθιώτιδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἑνοριῶν

1) Παύλιανης, 2) Ἀγίας Τριάδος Μαλεσσίνης, 3) Ἀγίου Γεωργίου Ὑπάτης, 4) Πλατάνου Ὁμιλαίων, 5) Ἀγίας Παρασκευῆς Σπερχειάδος, 6) Αὐλακίου, 7) Ἀγίου Γεωργίου Παλαιοχωρίου Ἀγ. Παρασκευῆς Φθιώτιδος, 8) Οἴτης, 9) Πολυδενδρίου καὶ 10) Ἀγίας Τριάδος Λοκρίδος

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Λαμῖα τῆ 30ῆ Ἀπριλίου 1997

† Ὁ Φθιώτιδος ΝΙΚΟΛΑΟΣ

**Ἱερὰ Μητρόπολις
Κίτρους - Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς ὀργανικῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἰ. ναῶ

Ἀγίου Νικολάου Λεπτοκαρυῆς
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Κατερίνῃ τῆ 13ῃ Μαΐου 1997

† Ὁ Κίτρους - Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος
ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἱερὰ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου**ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ**

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 16/1997 Πράξεως ἡμῶν προκηρύσσωμεν τὰς διακονικὰς θέσεις "Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου" Κάμπων Κυδωνίας καὶ "Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου" Σταλοῦ Κυδωνίας, προσκαλοῦμεν δὲ τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβωσιν αὐτάς, ὅπως ἐνεργήσωσιν τὰ νόμιμα διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χανίοις τῆ 2ῃ Μαΐου 1997

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »**ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ**

Τηλ. καὶ Fax 72.18.308

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ
- † Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
- † Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
- † Ὁ Ναυπάκτου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ἀρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ.Χ.Ε.
Τακτικὸν Μέλος τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ἡ Ἐκθεσις ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου» καὶ τὰ μηνύματα αὐτῆς.

Ἐπόμνημα τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου περὶ τῶν τελομένων ὑπὸ σχισματικῶν Παλαισημερολογιτῶν «Μυστηρίων».

Μητροπ. Μεσσηνίας **Χρυσοστόμου**, Ὁ πολιτικὸς γάμος καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ δημιουργηθέντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προβλήματα.

Ἐπίσημα Εἰρηνικὰ Γράμματα ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ καὶ ἐνθρονίσει τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Πέτρου.

Γρηγορίου **Λαφεντζάκη**, Ὅλες οἱ Ἐκκλησιῆς τῆς Εὐρώπης ζητοῦν τὴν καταλλαγὴν. Β' Εὐρωπ. Οἴκου. Συνέλευσις στὸ Graz τῆς Αὐστρίας (23-29 Ἰουνίου 1997).

Ἀρχιμ. Ἐμμανουὴλ **Καλύβα**, Ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τῆς ἀγαμῆς μητρότητας.

Ἰ. Μ. **Χατζηφώτη**, Ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ. Πέτρου Ζ'.

Ἀντ. **Κ. Παπαντωνίου**, Στόχοι καὶ ἀρχές ὑλοποιήσεως τοῦ Ε.Π. «Καταπολέμησις τοῦ Ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τὴν Ἀγορὰ Ἐργασίας».

Μιχάλη Γ. **Τρίτου**, Ἡ Μοσχόπολις τοῦ χθὲς καὶ τοῦ σήμερον.

Κων. Π. **Παπαθανασίου**, Ἰωάννη μαθητεία. Κριτικὲς παρατηρήσεις στὸ Ἰωάν. 13,35.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Πράξεις συστάσεως Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων.

Παράρτημα.